

**Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради**

**ОСВІТНЬО-МИСТЕЦЬКИЙ АЛЬМАНАХ КАФЕДРИ
ФОРТЕПІАНО: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД**

**Харків
2020**

УДК 37.091.33 - 027.22 : 78.091 (059)

072

Рецензенти:

Александрова О. О. – доктор мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя Харківського коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Спіфанова О. П. – учитель музичного мистецтва вищої кваліфікаційної категорії Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 52 Харківської міської ради Харківської області.

1
072 Освітньо-мистецький альманах кафедри фортепіано: практика та досвід: альманах / Т. В. Бешапошникова, С. Я. Школьник, В. А. Булгакова та ін.; за заг. ред. О. О. Цуранової ; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, 2020. – 223 с.

Освітньо-мистецький альманах кафедри фортепіано укладений до 100-річчя Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Видання складається з двох розділів, що відображають роботу викладачів кафедри у позааудиторній діяльності. До першого розділу ввійшли 18 авторських сценаріїв освітньо-мистецьких заходів, проведених викладачами кафедри фортепіано. Сценарії, що розміщені за тематичними напрямками, відрізняються змістовною різноманітністю та доступністю щодо практичної реалізації. Кожний сценарій – це зразок творчості педагога-практика, що ґрунтується на багаторічному професійному досвіді роботи і може бути використаний як приклад-зразок для майбутніх учителів музичного мистецтва під час підготовки до практичної діяльності.

УДК 37.091.33 - 027.22 : 78.091 (059)

*Затверджено на засіданні науково-методичної ради
Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Протокол № 3 від 08.01.2020 р.*

© ХГПА, 2020
© Цуранова О. О.,
Бешапошникова Т. В., Школьник С. Я.,
Булгакова В. А., Погода О. В., Лосева О. С.,
Аржанухіна С. В., Овчарова І.А., Шумська О. О.,
Бившева Т.Ф., Заря Л.О., Овчаренко Л. В.,
Смородський В. І., Вернер О. Ю.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ТВОРЧИСТЬ ЯК ЖИТТЯ: ПРАКТИКА	8
1.1. «МОЯ РІДНА БАТЬКІВЩИНА».	
Сценарії освітньо-мистецьких заходів національно-патріотичного спрямування	
1.1.1. «Вірю в себе! Вірю в Україну!» (В. Булгакова, О. Цуранова)	11
1.1.2. «Козацькому роду нема переводу» (Т. Бешапошникова, О. Вернер, І. Овчарова, С. Школьник)	20
1.1.3. «Україно моя, ти одна, як життя» (Т. Бешапошникова, С. Школьник)	29
1.1.4. «Національна символіка України в українській фортеп'яній музиці» (С. Аржанухіна)	37
1.1.5. «Скарби української фортеп'яної музики» (О. Цуранова, В. Булгакова)	43
1.2. «Я У СВІТІ».	
Сценарії освітньо-мистецьких заходів виховного спрямування	
1.2.1. «Світ природи у музичному мистецтві» (С. Аржанухіна, Т. Бешапошникова, С. Школьник)	50
1.2.2. «У світі казки» (О. Погода, О. Лосєва)	61
1.2.3. «У світі тварин» (О. Погода, О. Лосєва)	72
1.2.4. «Музика єднає» (О. Цуранова, О. Погода, Т. Бившева, С. Аржанухіна, О. Лосєва)	83
1.2.5. «Музика в нашому житті» (О. Цуранова, О. Погода, Т. Бившева, О. Лосєва)	90
1.3. «ВИДАТНІ ПОСТАТІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА».	
Сценарії освітньо-мистецьких заходів художньо-культурного спрямування	
1.3.1. «Жіночі портрети в музиці. Євгенія Мірошніченко» (С. Школьник, Т. Бешапошникова, О. Вернер)	98
1.3.2. «Життя та філософія Г. Сковороди» (С. Школьник, Т. Бешапошникова, О. Вернер)	105
1.3.3. «Клавдія Шульженко – легенда часу» (С. Школьник, Т. Бешапошникова, І. Овчарова)	118
1.3.4. «Свій творчий подих я віддав народу. Пам'яті М. Лисенка» (І. Овчарова, Т. Бешапошникова, С. Школьник)	129
1.3.5. «Творчий портрет композитора О. Гедіке» (О. Погода, О. Лосєва)	136
1.4. «ПОДОРОЖУЄМО СВІТОМ».	
Сценарії освітньо-мистецьких заходів просвітницького спрямування	
1.4.1. «Наша рідна Україна» (Л. Заря, В. Смородський, Л. Овчаренко)	142

1.4.2. «Японія: традиції та сучасність» (О. Шумська)	152
1.4.3. «Мистецтво Грузії» (О. Шумська)	162
РОЗДІЛ 2. ЖИТТЯ ЯК ТВОРЧИСТЬ: ДОСВІД	167
ПІСЛЯМОВА	193
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	195
ДОДАТКИ	
Додаток А Фотоматеріали	198
Додаток Б Мультимедійні презентації заходів	217

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах розвитку освіти України заклади вищої освіти є осередком організації не лише освітнього, але й виховного процесу. Особливої уваги заслуговує підготовка здобувачів вищої педагогічної освіти мистецького спрямування, оскільки вони у своїй майбутній професійній діяльності мають виховувати гармонійно розвинутого громадянина, чиї смаки й уподобання ґрунтуються на кращих зразках національної та світової музичної й художньої культури.

Залучення здобувачів вищої освіти до різноманітних видів творчої діяльності є одним із основних завдань сучасної освіти, зазначених у Законі України «Про виховання дітей та молоді» (ст. 11), що здійснюється за пріоритетними напрямками виховання, серед яких слід зазначити національно-патріотичне, морально-етичне, художньо-естетичне тощо. За словами ректора Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради Г. Пономарьової, «докорінне оновлення освітнього процесу ґрунтується на засадах пріоритету загальнолюдських і національних цінностей, формування духовності, поліпшення культурно-виховної та духовно-просвітницької роботи у вищих навчальних закладах» [18, 14].

У цьому процесі одним із дієвих шляхів активізації виховних впливів на студентську молодь є організація позааудиторної діяльності. Як невід'ємна частина освітнього процесу, вона є логічним продовженням навчальної роботи, розглядається як сукупність освітніх засобів і здійснюється з метою створення умов для інтелектуального, духовного, професійного та творчого розвитку здобувачів вищої освіти. У зв'язку з цим актуальним є пошук ефективних організаційних форм позааудиторної роботи зі студентами в педагогічних закладах вищої освіти.

Метою створення альманаху є висвітлення виховної роботи педагогічного вишу крізь призму багаторічного досвіду позааудиторної діяльності викладачів кафедри фортепіано в історико-культурному дискурсі освітнього процесу

підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, а також можливість подальшого впровадження представленого матеріалу в практичну діяльність майбутніх фахівців.

Серед сучасних форм організації освітнього процесу заслуговують на увагу інтегровані позааудиторні заходи мистецького спрямування, які об'єднують музику, живопис, літературу, хореографію. До них належать концерти, лекції-концерти, присвячені музиці для дітей, життю та творчості видатних діячів української та світової культури, музично-літературні композиції, традиційні свята, музичні лекторії, творчо-виконавські конференції, виконавські конкурси тощо. Інтегровані позааудиторні заходи відкривають широкі можливості для поліхудожнього розвитку здобувачів вищої освіти і є тим мистецьким середовищем, у якому реалізується творчий потенціал особистості.

Щорічно викладачі кафедри планують проведення освітньо-мистецьких заходів, різноманітних за тематикою та формою презентації. Участь у підготовці та проведенні таких заходів обов'язково беруть і студенти, при цьому враховано професійну спрямованість та специфіку роботи з дитячими колективами. Усвідомлюючи ефективність впливу комплексу мистецтв на формування майбутнього фахівця, викладачі активно спонукають студентів до творчого самовираження, використовуючи широкий спектр методів і прийомів розкриття й розвитку їх музично-творчого потенціалу.

Під час організації позааудиторних заходів здобувачі вищої освіти активно залучаються до складання концертних програм, постановки танців, спортивних номерів, виконання музичного матеріалу (інструментального й вокального), добору мультимедійного матеріалу, що сприяє збагаченню майбутніх спеціалістів художніми враженнями, розвитку їх творчої ініціативи, художньо-естетичного смаку, вихованню свідомого ставлення до музичного мистецтва.

Матеріали позааудиторних заходів здобувачі вищої освіти можуть самостійно редагувати з урахуванням майбутньої позакласної роботи, вікових та індивідуальних особливостей учнів. Кожен сценарій може бути

використаний як орієнтовна модель у майбутній професійній діяльності під час проведення різноманітних виховних заходів для ЗЗСО та ЗДО.

Альманах структурно розподілено на дві частини, що відповідно відображають запропонований зміст, а саме: практика – сценарії освітньо-мистецьких заходів; досвід – інформація щодо науково-педагогічного та педагогічного складу кафедри.

Кожен із представлених в альманасі сценаріїв уміщує літературний, музичний, мультимедійний матеріали¹, що сприятиме більш глибокому розкриттю запропонованої тематики. Також кожен сценарій супроводжується рекомендованою літературою, ознайомлення з якою допоможе доповнити знання й уявлення про сюжетно-тематичний напрям заходу.

Матеріали альманаху стануть корисним методичним доповненням у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної діяльності, а також збагатять наявні моделі позааудиторних заходів.

¹Доступ до мультимедійних матеріалів можна отримати за допомогою QR-коду, що розміщується у Додатку Б.

РОЗДІЛ 1. ТВОРЧІСТЬ ЯК ЖИТТЯ: ПРАКТИКА

Багаторічний досвід роботи викладачів кафедри фортепіано, що заснована 1957 році, представлений серед іншого різноманітною за своєю спрямованістю позааудиторною роботою, яка є одним із дієвих шляхів активізації виховних впливів на студентську молодь. Пошук нових форм і методів проведення позааудиторної діяльності є одним із чинників, що сприяє набуттю професіоналізму майбутніх учителів музичного мистецтва, становленню виконавської майстерності, виховує відповідальність, творчу активність, сценічну витримку, ораторське мистецтво тощо.

У позааудиторній діяльності викладачі кафедри намагаються охопити широке коло мистецьких подій, тематичних напрямів, реагуючи на найбільш цікаві творчі запити. Звертаючись до історичного минулого кафедри, можна впевнено констатувати, що позааудиторна діяльність була завжди актуальною й затребуваною. Починаючи з 70-80-х років ХХ століття, на кафедрі (раніше предметно-цикловій комісії) викладачі проводили заходи, що були спрямовані на розкриття сценічно-виконавської майстерності майбутніх учителів музики. Згадаємо деякі з них: концертне виконання «8 маленьких органних прелюдій і фуг» Й. Баха в обробці Д. Кабалевського з методичними поясненнями щодо опанування цих творів учнями» (Н. Бондаренко); «Картинки російських живописців. І. Шамо» (Н. Орлова); конкурси на краще виконання музичних творів, зокрема, Д. Кабалевського, харківського композитора В. Барабашова; постановка театралізованих музичних казок авторів Н. Келіної, Л. Овчаренко «Колосок», «Хитра киця», «Дюймовочка». У рамках роботи гуртка «Піаніст» під керівництвом В. Булгакової, С. Аржанухіної проводилися музичні лекторії, які були спрямовані на широку слухацьку аудиторію, у тому числі на учнів ЗЗСО. Серед великої кількості цих заходів назвемо такі: «Радянський джаз», «Фортепіанні транскрипції вокальної музики», «Форма етюда в музиці», «Фортепіанна мініатюра», «Ансамблева музика» тощо.

За останнє десятиліття позааудиторна діяльність викладачів кафедри фортепіано урізноманітнилась як за змістом, так і за формою її реалізації. Матеріали заходів почали оформлювати у вигляді методичних розробок, що дало можливість застосовувати їх як навчальний матеріал для підготовки здобувачів освіти до практичної діяльності.

Проведені концерти, лекції-концерти, конкурси, музично-літературні вітальні за своїм змістом охоплюють широке тематичне коло, яке умовно можна поділити на такі напрями: національно-патріотичний, професійно-педагогічний, культурно-мистецький, просвітницький.

Згадаємо заходи, організовані й проведені викладачами кафедри фортепіано, що не увійшли до альманаху: «Романтизм у музиці. Ф. Шопен, Ф. Ліст, Ф. Шуберт» (І. Каппе, 2010); «Лекція-концерт пам'яті Мусліма Магомаєва» (С. Школьнік, Т. Бешапошниклава, 2011); «Музика театру та кіно» (С. Аржанухіна, О. Цуранова, В. Булгакова, 2010); «Мистецтво дарує радість» (Т. Бившева, 2011); «Розвиток та формування ансамблевого почуття в майбутніх учителів музики» (Л. Овчаренко, О. Турукіна, 2011); «Про кохання...» (С. Аржанухіна, 2015); «Архітектурні образи в музиці» (С. Аржанухіна, 2015); «Концерт з нагоди 175-річчя з дня народження П. Чайковського» (О. Цуранова, Л. Костіна, 2015); «Традиції, спадкоємність та перспективи в мистецькій освіті» (О. Цуранова, В. Булгакова, 2016); «У грі в ансамблі знаходимо ми натхнення» (І. Овчарова, Л. Овчаренко, 2016); «Мистецтво як відображення світу природи» (І. Каппе, Т. Бешапошникова, 2016); «Твори сучасних харківських композиторів дітям» (Л. Заря, 2016); «Сторінками дитячих альбомів» (С. Аржанухіна, Т. Бешапошникова, О. Цуранова, 2016); «Музика води» у рамках програми «Українське музичне мистецтво в європейському співтоваристві» (Т. Дорош, 2016); «Весняний настрої» (О. Лосева, О. Погода, 2016); «Особистісне сприйняття музики. Психологічний аспект» (О. Лосев, Л. Овчаренко, О. Турукіна, 2016); «Наша професія – музика» (Л. Овчаренко, 2017); «Музика нас єднає» (Т. Дорош, 2017); «У світі дитячої музики» (Л. Овчаренко, О. Турукіна, О. Лосев, 2017); дитячий

мюзикл «Кіт що читає» у рамках творчої зустрічі з харківським композитором Л. Фучаджи (О. Шумська, 2017); «Шляхами музики» (Л. Овчаренко, О. Турукіна, О. Лосєв, 2017); «Музика і мода» (О. Шумська, 2018); «Музика душі» (Л. Овчаренко, О. Турукіна, О. Лосєв, 2018); лекція-концерт присвячена творчості М. Лисенка «Свій творчий подих я віддав народу» (Т. Бєсшапошникова, І. Овчарова, С. Школьнік, 2018); «Мій музичний дивосвіт» (В. Булгакова, 2019); «Бєзмежний світ дитинства» (Л. Овчаренко, О. Турукіна, О. Лосєв, 2019).

Отже, сучасні досягнення кафедри – це наслідок натхненної, творчої праці багатьох поколінь фахівців. На кафедрі зберігають кращі традиції музично-педагогічної освіти минулого та успішно втілюють новітні мистецькі засади.

1.1. «МОЯ РІДНА БАТЬКІВЩИНА».
Сценарії освітньо-мистецьких заходів
національно-патріотичного спрямування
1.1.1. «Вірю в себе! Вірю в Україну!» (В. Булгакова, О. Цуранова)

Мета – розширити та поглибити знання студентів про творчість українських композиторів для дітей, показати різноманітність образів і жанрів дитячої музики, розкрити її характерні особливості та значення в майбутній професійній діяльності, формувати культуру студентів, уміння музично-виконавської інтерпретації в процесі вивчення музичних творів.

Завдання:

- ❖ розвинути інтелектуальний і творчий потенціал здобувачів вищої освіти, їх здатність до сприймання та інтерпретації музичних творів, уміння висловлювати та аргументувати власну думку, збагачувати слухацький досвід;
- ❖ розкрити виховний потенціал дитячої музики українських композиторів, залучити до джерел і витоків української народної музики, виховувати інтерес до звичаїв та традицій українського народу, ціннісне ставлення до народної творчості, шанобливе ставлення до культурної спадщини, бажання розвивати традиції рідного краю.

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

Ведучий 1. *(слайд 1)* Добрий день, шановні викладачі та студенти! У нашій країні відбуваються суспільно-політичні зміни, що спираються на виховання молоді у дусі патріотичної свідомості, але таке поняття, як патріотизм, завжди було почуттям, що не можна переоцінити. Поняття патріотизму набуло нового змісту. Кожна цивілізована держава дбає про своє майбутнє. Фундамент цього майбутнього закладається виховуючи її наймолодших громадян.

Завдяки результатам педагогічних досліджень встановлено, що 40 % від загального обсягу виховних впливів на особистість дитини здійснює освітнє середовище. Найважливішим виховним спрямуванням змісту занять у ЗДО та багатьох предметів у ЗЗСО є виховання у дитини свого власного «Я»,

усвідомлення національної приналежності, віри в себе, свої сили, розум, здібності, можливості, віри в досягання успіху, виховання творчої, соціально-активної, національно-свідомої особистості. Саме це спонукало назвати наш захід «Вірю в себе! Вірю в Україну!». Епіграфом нашого заходу стали слова пісні: «Україна – це я! Україна – це ти!».

Ведучий 2. Як свідчить педагогічний досвід багатьох поколінь, формувати та виховувати патріотичні почуття потрібно з раннього віку. Базовим етапом у такому формуванні вважають накопичення малюками соціального досвіду життя в найближчому оточенні (сім'ї, вулиці, місті), залучення їх до культури, родинних традицій.

Що таке Україна?
За віконцем калина.
Тиха казка бабусі,
Ніжна пісня матусі,
Дужі руки у тата,
Під тополями хата,
Під вербою криниця,
В чистім полі пшениця,
Серед луку лелека
І діброва зелена.
Знаєш ти, що таке Батьківщина?!
Батьківщина – це ліс осінній
Це домівка твоя, і школа,
І гаряче сонячне коло.

П. Бондарчук.

Батьківщина – це труд і свято,
Батьківщина – це мама і тато,
Це твої найкращі друзі.
І бджола у веснянім лузі.
Батьківщина – це рідна мова,
Це дотримане чесне слово,
Лан пшеничний і небо синє,
Це твоя і моя Україна.

Н. Красоткіна.

Унікальним засобом виховання патріотизму є музичне мистецтво, яке завдяки специфічним особливостям мистецьких образів здатне впливати на свідомість і викликати патріотичні почуття. Саме тому вчитель на уроках

музичного мистецтва дає змогу дітям відчутти, що джерелами, з яких вони будуть черпати жагу до життя, любов до Вітчизни, є рідна домівка, культ рідного слова батька й матері, твори митців і, безперечно, музичне мистецтво. Усе це допомагає виховувати загальнолюдські цінності з дитинства.

Патріотичне виховання дітей відбувається насамперед засобами ознайомлення їх із фольклором і професійною музикою, культурною спадщиною та сучасним мистецтвом України. У вітчизняній музиці високо цінується музичний фольклор як важливий чинник народних традицій. На уроках музичного мистецтва учні мають можливість відчутти красу українського народного та професійного музичного мистецтва, досягнути інтонаційні особливості музики українського народу, відчутти її національну своєрідність. Паралельно з фольклорним аспектом відбувається послідовне ознайомлення з професійною музикою України: відомостями про життя та творчість провідних представників національного музичного мистецтва, творами сучасних українських композиторів. Так поступово в різних видах музичної діяльності відбувається формування широкого загальнокультурного світогляду та національно-патріотичних почуттів дитини.

Ведучій 1. Орієнтиром для здійснення національно-патріотичного виховання в закладі дошкільної освіти має стати програма «Україна – моя Батьківщина» (автори Н. Гавриш, К. Крутій). Її зміст конкретизується у таких тематичних блоках: «Моя сім'я, моя родина», «Мій дитячий садок», «Рідне місто (село)», «Моя Україна», «Природа України», «Традиції народів України», «Культура України», «Мистецтво України». Один із них, «У світі української дитячої музики», спонукав нас до проведення позааудиторного заходу відповідного змісту.

Дитяча музика – невід'ємна складова не тільки професійного, але й загальновиховного процесу в цілому. Музичні доробки композиторів для дітей завжди посідали важливе місце в системі навчання й виховання, допомагаючи розвивати й окремі якості особистості, і її загальний потенціал, активізуючи почуття дитини, даруючи їй радість від спілкування з прекрасним.

Світ дитинства, життя й інтереси дітей завжди були цікавим для композиторів. Практично кожна культурна епоха містить твори для дитячої аудиторії.

Окремі твори або цикли дитячої музики залишили Й. Бах, Р. Шуман, Е. Гріг, П. Чайковський, С. Прокоф'єв, Д. Шостакович, Г. Свиридов та ін. Українські композитори також приділяли значну увагу цьому напрямку діяльності. ХХ століття висунуло на історичну арену України цілу плеяду видатних музикантів, твори яких стали джерелом педагогічного репертуару для дітей. Відомі твори для дітей М. Калачевського, М. Лисенка, П. Сокальського, К. Стеценка, В. Косенка, М. Колесси, А. Штогаренка, М. Дремлюги, А. Коломійця, І. Берковича, Ю. Щуровського, Ж. Колодуб, М. Скорика, М. Кармінського й багатьох інших.

За мистецькими програмами для ЗЗСО дитяча музика українських композиторів залучається до створення інтегрованих мистецьких образів та естетичних категорій; для формування понять про основні засоби художньої виразності в мистецтві; демонстрації звукообразних можливостей музичного мистецтва та втілення пейзажних образів; створення рухово-пластичного відчуття музичного образу; формування уявлення про естетичні категорії в мистецтві та виражальні можливості музичної інтонації.

Сучасне музикознавство класифікує твори для дітей таким чином:

- ❖ музичні твори, призначені для розвитку навичок дитячого виконавства (засвоєння різних прийомів артикуляції, фразування тощо);
- ❖ так звана дитяча музика («Дитячі альбоми»), що написана «про дітей і для дітей», для сприймання й виконання малечею;
- ❖ музика для дорослих, але рекомендована дітям як засіб сприйняття й інтерпретації (наприклад, опери М. Лисенка «Коза-Дерева», «Пан Коцький», П. Сокальського «Ріпка», твори сучасних композиторів – Ю. Рожавської, Ж. Колодуб, М. Сільванського, К. Хачатуряна, М. Ковалю та ін.).

Твори дитячої музики варто й необхідно використовувати на уроках музичного мистецтва, адже вони найбільш повно відповідають вимогам щодо вікових особливостей сприйняття дитини:

❖ доступність, лаконізм висловлювання, простота музичної форми, яскравість образів;

❖ відповідні засоби музичної виразності: наявність виразної, легкої для запам'ятовування мелодії; рельєфного ритму; опора на конкретні жанрові ознаки; нескладна гармонічна фактура.

Розуміючи особливості дитячого сприймання, враховуючи інтерес дитячої аудиторії до програмної музики зі зрозумілим змістом та конкретними асоціаціями, композитори дають п'єсам виразні назви, використовують звуконаслідувальні прийоми.

Звучить: М. Степаненко «Карпатська мелодія» (слайд 2).

Ведучий 2. Фортепіанні твори набувають нового звукового й тембрового забарвлення завдяки залученню до виконання інших музичних інструментів (балалайки, гітари, флейти, скрипки). «Оживити» інструментальні й вокальні твори можна за допомогою активізації міміки, жестів, рухів, елементів хореографії, мультимедіа.

Звучить: Ю. Щуровський «Балалайка» (слайди 3-4); «Східний наспів» (слайди 5-8).

Ведучий 1. Презентація музичних творів за тематичними групами – своєрідна панорама різних образів:

Картини з життя дитини

Звучить: музика Н. Рубальської, слова В. Гвоздів «Добрий день» (слайди 9-10); музика та слова Н. Рубальської «Наші вихователі» (слайди 11-12).

Образи іграшок і казкові персонажі.

Звучить: І. Беркович «Казка» (слайд 13), музика К. Мяскова, слова Т. Ковалевської «Буратіно» (слайд 14).

Картини природи

Звучить: музика Т. Попатенко, слова Н. Найдьонової «Сонечко» (слайд 15), І. Беркович «На узліссі» (слайд 16).

Ведучий 2. В історії українського фортепіанного мистецтва особливе місце посідають фортепіанні твори І. Берковича, універсальна особистість якого поєднувала в собі талант композитора, піаніста, педагога-методиста. І. Берковича можна вважати до українським композитором - класиком, який значну частину своїх творів присвятив дітям та юнацтву. Композитор переважно звертався до жанру мініатюр (прелюдії, етюди, програмні п'єси різного характеру). Основу багатьох його творів складають побутові жанри. Їхній добір, а також способи творчого втілення свідчать про наслідування І. Берковичем традицій композиторів-романтиків, зокрема, Ф. Шопена, О. Скрябіна, С. Рахманінова та ін. Численні фортепіанні обробки українських народних пісень та танців увійшли в скарбницю української фортепіанної музики.

Звучить: музика та слова Н. Вересокіної «Сніжинки» (слайди 17-19).

Танцювальні п'єси.

Звучить: Л. Фучаджи «Танець феї» (слайди 20-22).

Ведучий 1. Вальс чи не найулюбленіший жанр дитячої музики. Характерна для нього тридольність у поєднанні з плавністю руху надають музиці неповторної чарівності.

Звучить: Ю. Рожавська «Повільний вальс» (слайди 23-24).

Народний танець, як і пісня, демонструють найбільш характерні для національного колориту елементи, передають дух і душу народу.

Звучить: Ю. Щуровський «Український танець» (слайд 25),

«Іспанський танець» (слайд 26).

Ведучий 2. Неоціненним внеском у скарбницю української дитячої музики ХХ століття є творчість Ю. Щуровського. Спадщина композитора охоплює різні жанри: симфонічні твори, балети, вокально-симфонічні, камерно-інструментальні хорові твори, пісні та музику до кінофільмів, твори для народних інструментів. Особливої уваги заслуговують фортепіанні альбоми для дітей «Калейдоскоп» (1982), «Прогулянка» (1975) та інші збірки дитячих фортепіанних творів.

Майстерність композитора проявилась у тому, що ці твори зрозумілі для дитячої аудиторії, зручні для виконання. Програмність, ясність форми та музичної мови пробуджують дитячу увагу. У багатьох своїх творах композитор немовби розкриває всі народнопісенні багатства у професійній музиці. Яскраві мелодії творів композитора базуються на українському фольклорі. Його твори позначені глибокою народністю, українським національним колоритом, з одного боку, та тонким ліризмом, глибокою психологічністю – з іншого, фортепіанні твори композитора несуть у собі добро, людяне начало. Це і картини природи, і веселі дитячі ігри, і розповіді-казки. Твори Ю. Щуровського позитивно впливають на загальний музичний розвиток дітей, розвивають їх художнє мислення, творчу уяву, художній смак.

Ведучий 1. Якщо говоримо про українську музичну культуру, не можна не згадати народну пісню. Пісні живуть поруч із людиною багато тисячоліть. У них минуле й сьогодення народу, його краса і велич. Вони передавалися з покоління в покоління в усній формі, набували змін, відшліфовувалися. Пісенний фольклор містить у собі неоціненний матеріал для вивчення традиційних етико-естетичних засад українського народу, а також відображає еволюцію ідеалів, яка відбулася в процесі історичного розвитку нації. Народна пісня репрезентує традиційне бачення українцем прекрасного, огидного, високого, низького, трагічного, комічного, героїчного, відображає стереотипи поведінки етносу, які тісно пов'язані з його світоглядними уявленнями.

Народна пісенна творчість є складовою народної педагогіки, оскільки містить у собі систему етичних еталонів та ціннісних орієнтирів. Тому вона посідає вагомe місце в системі народної педагогіки як сукупності емпіричних знань у справі виховання, бо наповнена дидактичним змістом та пов'язана зі звичаями, обрядами, святами, що супроводжують найважливіші події нації, окремої особистості. «Покажіть мені народ, у якого було б більше пісень», – наголошував М. Гоголь. Саме народна усна творчість стала невичерпним джерелом професійної музики. Українська пісня є унікальним явищем у світі культури, вона є голосом душі народу. Пісня вражає розмаїттям жанрів, стилів,

глибиною змісту, незбагненою й незрівнянною за своєю красою й простотою поезією.

Ведучий 2.

З народного напившись джерела (слайд 27)
Як із Дніпра бере веселка воду. (слайд 28)
О, рідна пісне, знову ти прийшла (слайд 29)
До матері й до батька, до народу.

О пісня, від народу кров і плоть
Ти узяла, щоб лиш йому служити.
Тебе ніхто не може побороть,
Бо вільний дух твій правдою повитий
М. Рильський.

Звучить: українська народна пісня в обр. М. Батюка «Тихо над річкою».

Ведучий 1.

Лунає пісня українська
І степ безмежний ожива,
Промінням сонячним на квітах
Чарівним бавиться весна.
Стоїть замріяна калина
І коси стелить у вікно.
Старий Дніпро набрався сили-
І дзвін по крилах понесло.
Зачарувалася долина
Бджолиним гулом загула,
І полетіли, наче діти,
До материнського крила.
Лунає пісня українська,
У кожну хату шле тепло,
Як своїм дітям добра мати
Дарує спокій і любов.
Є. Сахно.

Звучить: українська народна пісня в обр. І. Бідака «Не сходило в ранці сонечко» (слайди 30-31).

Ведучий 1. Під час ознайомлення з українськими народними творами відбувається не лише поступове опанування знань про види та жанри вітчизняного фольклору, а й формується почуття любові до національної

культури та повага до народу, який зміг створити скарбницю таких непересічних цінностей.

Блакиттю і житом уквітчаний край,
Колиско моя, Україно!
Прошу назавжди всіх людей об'єднай
Любов'ю сердець воєдино!
Щоб брат біля брата, і захід, і схід,
Всі разом пліч-о-пліч стояли,
Молилися щиро, як люблячий Рід,
І пісні єдині співали!

Н. Гуркіна.

Звучить: Попурі на теми українських пісень (слайди 32-34).

Ведучий 1. Закінчився наш концерт, під час якого ми разом із українськими композиторами поринули у світ дитинства, ознайомились із маловідомими творами, збагатили слухацький досвід та мали можливість оцінити неперевершений талант українських композиторів.

Ведучий 2. Дякуємо всім учасникам і виконавцям, які брали участь у зустрічі з чарівним світом української музики (слайд 35).

Список використаних джерел

1. Довженок Г. В. Український дитячий фольклор / Г. В. Довженок. – Київ : Наукова думка, 1984. – 157 с.
2. Дряпіка В. І. Орієнтація студентської молоді на цінності музичної культури (соціально-педагогічний аспект) / В. І. Дряпіка. – Київ ; Кіровоград, 1997. – 269 с.
3. Дряпіка В. І. Теорія і практика формування ціннісних орієнтацій педагога-музиканта : навч. посіб. / В. І. Дряпіка. – Київ ; Ужгород : Ліра, 2000. – 112 с.
5. Стеценко К. Г. Українська пісня в народній школі / К. Г. Стеценко // Кирило Стеценко. Спогади. Листи. Матеріали. – Київ : Музична Україна, 1981. – 158 с.

1.1.2. «Козацькому роду нема переводу» (Т. Бєшапошнікова, О. Вернер, І. Овчарова, С. Школьник)

Мета – на основі музичних творів продемонструвати роль музичного начала в житті та творах образотворчого мистецтва, розкрити взаємозв'язок музики з іншими видами мистецтва.

Завдання:

- ❖ розвивати почуттєву сферу, естетичні смаки, музичні, артистичні, організаторські здібності;
- ❖ поповнити професійно-педагогічний репертуар майбутнього вчителя музичного мистецтва та художньої культури;
- ❖ удосконалити процес засвоєння навичок гри на фортепіано, співу, акомпанування під час сценічного виступу;
- ❖ удосконалити теоретичні та практичні навички створення презентації з обраної теми;
- ❖ розвивати образне сприймання, самостійність мислення;
- ❖ формувати художньо-педагогічну емпатію майбутніх учителів музичного мистецтва на основі творів музичного та образотворчого мистецтва;

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хвилин.

Ведучий 1. Доброго дня шановні викладачі та студенти! *(слайд 1)*

У літописі української історії є славний період козаччини, що тривав майже 300 років – з 1550 до 1828 року *(слайд 2)*. Помандруємо в минуле та згадаємо часи існування козацтва, що було організованою військовою силою, яка боронила наші землі від нападів турків і татар, а також від польських колонізаторів. Щоб захиститися від нападників, козаки будували невеликі дерев'яні укріплення, що називалися «Січ» *(слайд 3)*. Розрізнені козацькі укріплення згодом об'єдналися в одну Запорізьку Січ, яка розташувалася на 265 островах. Найбільший острів називався Січ. Там козаки жили постійно: вчилися військовій справі, готувалися до воєнних походів. Січчю командував

кошовий, його всі називали батьком. Козаки одягалися просто: у грубу сорочку, довгий плащ без рукавів (*слайд 4*). Голова була голена. Та ще й моду мали: чуприну, що називали оселедцем, носили таку, що на вухо намотували. Ще козак мав довгі вуса. На звук литаври, перед сходом сонця, усі козаки підводилися та йшли до річки (*слайд 5*). Купалися і влітку, і взимку. Найбільше часу відводили на військові справи. Багато козаків мали свою родину, жінку, дітей, які їх чекали з походів (*слайд 6*).

Звучить: музика М. Збарацького, слова Н. Галковської «Я козачка твоя» (*слайд 7*).

Ведучий 2. Запорізьке козацтво було постійним військом зі своїм адміністративним укладом (*слайд 8*). Після приєднання України до Росії козацька автономія була остаточно ліквідована 1774 року, а 1775 року, за наказом Катерини II, Запорізьку Січ було зруйновано (*слайд 9*).

Козацька культура, її глибоко національне коріння збереглося в історичних, ліричних, гумористичних піснях та думках (*слайд 10*).

Звучить: поуррі на тему українських народних пісень: «Тече річка невеличка», «Ой у вишневому садочку», «Лугом іду», «Їхав козак за Дунай» (*слайд 11*).

Ведучий 1. Думи та історичні пісні формуються у XV-XVI столітті. Вони виникли під впливом боротьби українського народу з татарами, турками та польською шляхтою (*слайд 12*). Слід зазначити, що думи – це особливий пісенно-поетичний переказ історії українського народу, який віддзеркалював усі процеси його поневолення і боротьбу за збереження своєї самобутності. У багатьох піснях і думках періоду існування українського козацтва знайшла відображення героїчна боротьба українського народу проти загарбників і поневолювачів, була відтворена слава українського козацтва. Найулюбленішою рікою козаків був Дніпро (*слайд 13*). Більшість вояків пов'язували своє життя з цією водною стихією.

Рече та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.

Т. Шевченко.

Звучить: фортепіанна обробка В. Заремби «Рече та стогне Дніпр широкий»
(слайд 14).

Ведучий 2. Дума та історична пісня є основними жанрами козацького музичного фольклору (слайд 15). За формою дума – великий вокально-інструментальний твір для голосу в супроводі кобзи (бандури) або ліри. Героями дум є мужні, волелюбні люди, патріоти своєї країни (слайд 16). Творці й виконавці дум – кобзарі, які були музикантами-професіоналами. У минулому кобзарі нерідко були учасниками повстань, військових походів. Кобзарство з'явилося одночасно з українським козацтвом у XVIII столітті і було часткою українського побуту. Відомо, що серед козаків досить поширеною була інструментальна гра та спів під бандуру (кобзу) (слайд 17). Не безпідставною є думка, що першими кобзарями-бандуристами, а також авторами найдавніших дум, історичних пісень та псалмів були козаки, які в боях втратили зір.

Ведучий 1. У минулому кобзарі нерідко були учасниками повстань, військових походів. Спів та гра були засобами їх існування. Вони ходили по селах, грали на весіллях, ярмарках тощо. Платили їм натурою (продуктами) та рідше грошима. Музичному мистецтву вони навчалися декілька років, переймаючи один від одного репертуар, манеру гри на інструменті, уміння складати думи та пісні. Навколо кобзарів на вулицях чи на ярмарку збиралися великі юрби слухачів (слайд 18). Це викликало підозру щодо їх діяльності з боку влади, яка забороняла ходити з бандурою. Упродовж століть кобзарі були носіями думок і настроїв народу. Вони відчували його горе та муки, відгукуючись на болі й радіщі простого люду. Коли Січ була зруйнована, саме кобзарі своїм співом нагадували сучасникам про минулі часи козацької вольниці (слайд 19). Героями дум часто є конкретні історичні особи, у творі вказане місце подій. Форма думи розгорнута. Думи виконувалися в супроводі бандури або ліри.

Звучить: старовинна козацька дума XVI століття «Дума про Байду» (слайд 20).

Ведучий 2. Бандура та ліра мають різну конструкцію, різні тембри, у них неоднакові технічні можливості (слайд 21). До XVIII століття існувала також кобза (звідси й назва виконавців – кобзарі). Коли вона вийшла з ужитку, слово «кобза» почало вживатися як синонім назви «бандура». Грати на бандурі вважалося більш почесним, хоча мистецтво лірників також користувалося прихильною увагою слухачів.

Звучить: В. Барвінський «Лірницька пісня»музика (слайд 22).

Ведучий 1. До наших днів кобза та ліра не збереглися, проте їх зображення залишилося у численних художніх творах професійного та народного мистецтва минулих часів (слайд 23). Завдяки таланту сучасних майстрів унікальні інструменти стали експонатами етнографічних музеїв різних куточків України. Пісню «Місяць на небі» виконували під акомпанемент бандури. Зараз ви її послухаете під акомпанемент фортепіано.

Звучить: українська народна пісня «Місяць на небі» (слайд 24).

Ведучий 2. Своєрідність історії України полягає в тому, що найвизначніші події пов'язуються з діяльністю козацтва. Козацтво було активним учасником і рушієм важливих суспільно-історичних подій упродовж XVI-XVIII століть (слайд 25). Тому більшість історичних пісень цього періоду є водночас козацькими. Вони висвітлюють особисту долю і громадську позицію козаків на тлі історичної ситуації. Це своєрідні літописи, драматичні сцени, оповіді, де відтворюється слава українського козацтва. Частина пісень пов'язана з козацьким побутом, а саме: від'їзд із дому, козацькі будні, загибель козака на полі бою тощо.

Звучить: українська народна пісня «Ой у полі жито» (слайд 26).

Ведучий 1. Незважаючи на драматичні сцени прощання з рідними, козак завжди обирає почесний шлях оборонця рідного краю. Прикладом цих подій є пісня «Їхав козак на війноньку» (слайд 27).

Їхав козак на війноньку,
Сказав: «Прощай, дівчинонько,
Прощай, дівчино, чорнобривая,
Їду в чужую сторононьку.
Дай же, дівчино, хустину,
Може, я в бою загину,
Темної ночі накриють очі, –
Легше в могилі спочину».

Звучить: українська народна пісня в обр. І. Берковича «Їхав козак на війноньку».

Ведучий 2. «Ой на горі та й женці жнуть» – українська народна історична пісня, у якій показана ціла картина з життя далекого минулого нашого народу, а саме боротьба з турками у XV столітті (*слайд 28*). У пісні оспівано відважних козацьких ватажків Петра Сагайдачного та Михайла Дорошенка – героїв боротьби українського народу проти турецької навали (події XVII століття). Жнивварської пори козаки на чолі з ватажками вирушали на захист рідного краю. У пісні відображено мужність, відвагу, рішучість народу, його прагнення відстояти незалежність Батьківщини.

Звучить: українська народна пісня в обр. І. Берковича «Ой на горі та й женці жнуть» (*слайд 29*).

Ведучий 1. Ідеали людини-козака, лицаря відображені не тільки в народній, але й у професійній музичній культурі. Про спадкоємність поколінь йде мова в пісні «Козацькому роду нема переводу» (*слайд 30*). У Запорізькій Січі, як у Стародавній Греції, існував культ фізичного розвитку особистості, бо козацька служба вимагала високого рівня духовності й загартованості. Із давніх-давен у козаків існувала така традиція: на народні свята влаштовувати змагання, виявляти свою силу, спритність, мужність.

Звучить: музика та слова М. Балеми «Козацькому роду нема переводу».

Ведучий 2. У пісні «Ой у лузі червона калина» прославляється мужність і героїзм козаків. Усі ви знаєте, що червона калина з давнини вважається символом України (*слайд 31*).

Звучить: музика народна, слова С. Чарнецького «Ой у лузі червона калина».

Ведучий 1. Тема козацтва знайшла своє відображення і в оперних творах. Це такі опери, як «Тарас Бульба» Миколи Лисенка, «Богдан Хмельницький» Костянтина Данькевича та інші (*слайди 32, 33*). Яскравим прикладом опери на козацьку тему слугує лірико-комічна опера С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм». Дія опери відбувається в часи козацьких переселень із Запорізької Січі (*слайд 34*). Рятуючись від переслідувань царської влади, значна кількість українців перейшли Дунай та опинилися під ярмом турецького султана. Однак ні життя на чужині, ні туга за Батьківщиною не здолали вільний дух запорожців, не вбили їх життєрадісний гумор.

Ведучий 2. Лібрето до опери композитор написав особисто на основі історичних подій. Тема козацтва розкривається в лірико-комічному плані. Головний герой опери – запорізький козак Іван Карась – хоробрий і розумний, який перехитрив турецького султана. Він та його дружина Одарка – комедійні образи. Лірична пара героїв – молодий козак Андрій, перебіжчик із України зі своєю нареченою Оксаною (*слайд 35*). Андрій і Оксана намагаються повернутися в Україну. Утікачів наздоганяють, усі чекають жорстокої розправи, але султан раптом відпускає всіх українців на Батьківщину. Через цю несподівану новину всі навколо радіють. Оркестровий вступ до опери змальовував картину сільського пейзажу Туреччини (*слайд 36*). Проте це не тільки пейзаж. У вступі втілюється духовна краса українського козацтва, його незламний дух і віра у визволення.

Звучить: вступ до опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм».

Ведучий 1. Пісня Одарки «Ой казала мені мати» виражає почуття жалю за свою долю, але повернення Карася, який не ночував вдома, і сварка між подружжям переводять дію в комічний план (*слайд 37*).

Звучить: пісня Одарки «Ой казала мені мати» з опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм».

Ведучий 2. Характеристику Оксани витримано в дусі ліричного романсу.

Романс «Місяцю ясний» передає почуття журби. Оксана звертається до ясного місяця, прекрасних зірок із проханням принести звістку від нареченого з рідного краю.

Звучить: романс Оксани «Місяцю ясний» з опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» (слайд 38).

Ведучий 1. Тема козацтва була втілена у творах образотворчого мистецтва. Найпопулярнішою із них є картина художника І. Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султану» (слайд 39). Це величезне панно, яке було розпочато 1880 року, а закінчено 1891 року. Жанр – історичний живопис. За легендою, листа було написано в 1676 році кошовим отаманом Іваном Сіркою як відповідь на ультиматум султана Османської імперії Мехмеда IV (слайд 40).

Ведучий 2. Одного разу копію листа знайшов етнограф-аматор Я. Новицький, який передав її відомому історику Д. Яворницькому, а той, у свою чергу, прочитав його як курйоз своїм гостям, серед яких був І. Рєпін (слайд 41). Художник казав, що ніхто в усьому світі не відчував так свободи й братерства, як козаки. На картині ці люди від душі регочуть над східною пихатістю турків. Замальовки типажів козаків художник робив у Запоріжжі (слайд 42). Вони відображені у малюнках «Малоруські типи». Друга версія картини знаходиться в Харківському художньому музеї (слайд 43).

Ведучий 1. Виникнення національного українського танцю «Гопак» пов'язують із козаками Запорізької Січі у XVI-XVIII столітті. Тому спочатку в ньому брали участь виключно чоловіки. Це переважно парний танець, що виконувався козаками. Він створює своєрідний діалог, у якому демонструється характер, сила, мужність хороброго воїна. Козаки-танцюристи ставали в коло, виконували довільні рухи, а їхні товариші підтримували їх вигуками «Гоп!» та «Гей!». Уважається, що звідси й походить назва танцю. Засновником бойового гопака з елементами самооборони вважають Є. Лушина, який уперше об'єднав різні ритмічні рухи з ударною технікою.

Ведучий 2. У сучасній історії відродження гопака пов'язують із діяльністю П. Вірського, який заснував 1937 року ансамбль народного танцю України

(слайд 44). Опираючись на класику та традиційний фольклор, він здійснив постановку гопака, яким і досі завершуються концерти академічного ансамблю танцю України імені П. Вірського.

Сучасний Гопак танцюють чоловіки й жінки, однак чоловіча партія залишається провідною (слайд 45). У виконання гопака включаються елементи хореографічної імпровізації: стрибки, присядки, обертання й інші віртуозні танцювальні рухи. Гопак нерідко має величний, героїчний характер. Пісенні та інструментальні мелодії гопака виконуються й як самостійні музичні п'єси.

Демонструється: національний український танець «Гопак» у виконанні ансамблю народного танцю ім. П. Вірського (слайд 46).

Ведучий 1. Зі здобуттям незалежності в Україні сформувалися сприятливі умови для творчого відродження дитячих та молодіжних козацьких організацій, упровадження ідей, традицій козацької педагогіки в родинне, шкільне та позашкільне виховання дітей і юнацтва (слайди 47, 48, 49).

Дякуємо за увагу! (слайд 50).

Список використаних джерел

1. Грушевський М. Том 1 : Суспільно-політичні твори / М. Грушевський. – Львів : Світ, 2002. – 529 с.
2. Драгоманов В. П. Вибране / В. П. Драгоманов. – Київ : Либідь, 1991. – 685 с.
3. Духнович О. В. Вибрані твори / О. В. Духнович. – Ужгород : ВАТ, Закарпаття, 2003. – 568 с.
4. Іваницький А. І. Український музичний фольклор : підручник для вищих навчальних закладів / А. І. Іваницький. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 320 с.
5. Кияновська Л. О. Українська музична культура / Л. О. Кияновська. – Львів : Тріада плюс, 2008. – 344 с.
6. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://don.kievcity.gov.ua/files/2015/6/17/contsepciya.pdf>. – Назва з екрана.

7. Мистецтво у розвитку особистості. : монографія / за ред., передмова та післямова Н. Г. Ничкало. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006. – 224 с.

8. Пономарьова Г. Ф. Виховання майбутнього педагога: теорія і практика: монографія / Г. Ф. Пономарьова. – Харків : Вид-во «Ранок», 2014. – 547 с.

9. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі : навчально-методичний посібник / О. Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.

10. Руденко Ю. Д. Українська козацька педагогіка. Витоки. Духовні цінності. Сучасність / Ю. Д. Руденко. – Київ : МАУП, 2007. – 384 с.

11. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посібник / О. П. Рудницька. – Київ, 2002. – 270 с.

1.1.3. «Україно моя, ти одна, як життя» (Т. Бєсшапошникова, С. Школьнік)

Мета – виховувати почуття любові до рідної землі, рідної мови, повагу до державних символів, оберегів, звичаїв та культурних традицій України.

Завдання:

- ❖ залучати до національних джерел духовності;
- ❖ формувати національно-громадянську свідомість;
- ❖ поповнити фаховий професійно-педагогічний репертуар;
- ❖ розвивати музичні, артистичні та організаторські здібності студентів;
- ❖ удосконалювати навички співу в ансамблі, отримати досвід акомпанування на сцені;
- ❖ збагачувати теоретичний і практичний досвід студентів;
- ❖ спонукати майбутніх фахівців до реалізації творчої основи процесу викладання музичного мистецтва в ЗДО та ЗЗСО, активної діяльній самореалізації на благо Вітчизни.

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

Ведучий 1. Добрий день, шановні викладачі та студенти! (*слайд 1*).

Сучасне молоде покоління багато в чому визначатиме зміст і характер майбутнього суспільства. Висококваліфікований спеціаліст має бути не тільки фахівцем у своїй галузі, але й патріотом, який готовий реалізувати свій потенціал на благо та зміцнення Української держави. Тому вкрай важливо формувати патріотичні почуття у студентів ЗВО, адже саме через учителя, вихователя дитина пізнає світ, вчиться любити, критично ставитися до себе, оцінювати інших, стає патріотом своєї Батьківщини, у неї формується патріотичний світогляд, відбувається становлення етнічної ідентичності особистості.

Ведучий 2. Сьогодні ми представимо вам навчально-практичний захід «Україно моя, ти одна, як життя». Ця літературно-музична композиція призначена для дітей молодшого шкільного віку і може бути проведена як свято, розвага, у позакласний час. Пісенний матеріал переважно відповідає програмному.

Організатори цього заходу мали на меті продемонструвати студентам, майбутнім учителям музичного мистецтва, один із варіантів проведення заходу патріотичного спрямування, звернути увагу на те, що має бути основою сценарію, розвинути їх музичні, артистичні та організаторські здібності, а головне – залучити до національних джерел духовності.

Ведучий 1. Земля моя рідна – це моя Україна! (слайд 2).

Щасливі ми, що народилися й живемо на чудовій, багатій землі, де жили наші прадіди, де корінь роду українського, що сягає сивої давнини, одвічних добрих традицій.

Ведучий 2. (слайд 3).

Любіть Україну, як сонце любіть,
Як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить,
Любіть у годину негоди.
Любіть Україну у сні й наяву, (слайд 4)
Вишневу свою Україну!
Красу її вічно живу і нову,
І мову її солов'їну.
Любіть у труді, у коханні, в бою,
Як пісню, що лине зорею.
Всім серцем любіть Україну свою –
І вічні ми будемо з нею.

В. Сосюра.

Звучить: музика І. Шамо, слова Д. Луценка «Україно, любов моя»

(слайди 5, 6).

Ведучий 1. (слайд 7).

Мій рідний край, земля моя свята,
Життя мого колиска калинова...
Тут синь гаїв і неба чистота,
І мила серцю українська мова.

Ведучий 2. (слайд 8).

Краю мій зелений, золото вербове,

Стежка моя, роси голубі!

Мати Україно, ріки та діброви

Уклоняюсь піснею тобі.

Звучить: музика та слова Н. Рубальської «Добрий день, матусе Україно»

(слайди 9, 10).

(Дівчинка в національному вбранні виносить хліб на вишитому рушнику)

Ведучий 1. (слайд 11).

За народним звичаєм стрічаєм,

Як з давен ведеться на віку,

Ми гостей пшеничним короваем

На чудовім тканім рушнику.

Ведучий 2.

Хай рясніють квіти малиново, (слайд 12)

Пахне хай духмяно коровай,

Щоб і дар земний, і щире слово

Ви відчули, завітавши у наш край.

Звучить: музика та слова Т. Петриненка «Україна» (слайд 13).

Ведучий 1.

Має Україна символи свої:

Тризуб знаменитий – захища її,

Прапор має колір сонечка і неба,

Символами цими нам гордяться треба.

А гімн – урочиста пісня України,

Прославляє велич нашої родини (слайд 14).

Ведучий 2. Герб – символ влади. У тризубі відображено триєдність життя (слайд 15).

Ведучий 1.

Тризуб – немов сім'я єдина,

Де тато, мати і дитина

Живуть у злагоді й любові

В своїй країні вольній, новій.

Ведучий 2. Тризуб має давню історію, він був державним знаком ще в київських князів. Тризуб був символом єднання та могутності.

Ведучий 1. А це ще один символ України – прапор. Він має давнє походження (слайд 16).

Ведучий 2.

Стань під прапор синьо-жовтий –
Стяг відважних прабатьків,
Доторкнися позолоти запорозьких козаків,
Доторкнися голубизни патріотів – вояків,
Стань під прапором Вітчизни
Серед гордих юнаків.

Ведучий 1. І третій символ нашої держави – Гімн (*слайд 17*).

Це урочиста пісня. Коли виконують державний гімн, потрібно віддати шану державі, стоячи слухати чи співати.

Ведучий 2.

Гімн – величальна пісня слави
На честь народу і держави.
Виконується у кожному дворі
В містах, містечках, у селі.

Звучить: музика М. Вербицького, слова П. Чубинського «Ще не вмерла Україна» (*слайд 18*).

Ведучий 1. Окрім державних символів, українці мають національні та народні символи. Це – батьківська хата і святий хліб, вишитий рушник і колискова пісня, бандура, верба, калина, хрещатий барвінок, дивовижна писанка, українські народні страви й символ родинного щастя – лелека. Наш народ споконвіку шанує і береже їх (*слайди 19, 20*).

Звучить: музика Ю. Рожавської, слова В. Ладичця «Лелека» (*слайди 21, 22*).

Ведучий 2. (*слайд 23*).

Щоб квітла Україна
Із сонцем, з вітерцем,
Кожнісінька родина
Плекає деревце.
Той вишеньку, той яблуньку, (*слайд 24*)
Той дуб, а той горіх,
Для того щоб прикрасити
Свій батьківський поріг.
У донечки, у сина (*слайд 25*)
Калинонька росте.
Матуся Україна
Всім дякує за те.

Н. Кур'ян.

Звучить: музика В. Верменича, слова М. Сингаївського «Калинова пісня».

Ведучий 1. (слайд 26).

На дівчині у віночку
Вишиваночка-сорочка.
Тут барвінок і волошка,
І ромашка, й маку цвіт
Вже росте багато літ.

Звучить: музика та слова Н. Май «Мамина сорочка» (слайд 27).

Ведучий 2.

Україна – це ліс та долини,
Це широкі квітучі поля,
Це маленька щаслива дитина
І найкраща матуся моя.
Вона вранці в садочку сиділа, (слайд 28)
Рушничок вишивала мені,
Їй гарячеє сонце світило,
Це були найщасливіші дні.

Звучить: музика П. Майбороди, слова А. Малишка «Пісня про рушник»

(слайди 29, 30).

Ведучий 1.

Що у світі найсмачніше? (слайд 31)
Хочеш відповідь знайти?
В українську теплу хату
Завітай, будь ласка, ти.
Тільки в хаті українській
Покуштуєш диво з див:
Ось півмісяці у мисці, (слайд 32)
А над ними в'ється дим,
Бо гарячі – масло тане...
Чи ж ви знаєте, що це?

Ведучий 2.

Це – вареники в сметані,
Найсмачніші над усе!
Звучить: українська народна пісня «Варенички» (слайди 33, 34).

Ведучий 1. (слайд 35).

Без троїстих музик не буває свята.
У троїстих музик музика завзята.
Ой заграйте, дударики,
На дудах кленових,
Україну прославляєм
На усіх просторах.

Звучить: музика А. Філіпенка, слова В. Панченка «Ой, заграйте, дударики»

(слайди 36, 37).

Ведучий 2. (слайд 38).

А тепер зробимо фізкультхвилинку:

Руки ставимо ось так,

Ось і вийшов в нас літак.

Він летить, стрілою мчиться,

Вирушає до столиці.

Ось і Київ вже під нами (слайд 39)

Із високими домами,

Ось Дніпра прозорі хвилі,

Люди тут привітні й милі.

Ведучий 1. (слайд 40).

Київ – серце України

І найкраще місто в світі,

На Дніпрових стоїть кручах

Взимку гарний він і в літі.

Там церкви золотобашті, (слайд 41)

А в них дзвони сріблом куті.

Як задзвонять на світанні,

То на всю Україну чути.

Звучить: музика П. Майбороди, слова А. Малишка «Київський вальс»

(слайд 42).

Ведучий 2.

У дитячому серці жила Україна – (слайд 43)

Материнські веселі і журні пісні,

Та за мову мужицьку не раз на коліна

Довелося у школі ставати мені.

Ведучий 1.

Непокривлену душу хотіли зламати, (слайд 44)

Та ламалися тільки болючі киї.

Наді мною ночами відплакала мати,

Я не зрікся ні мови, ні пісні її.

Д. Павличко.

Звучить: музика О. Семенова, слова А. Демиденка «Звучи, рідна мово»

(слайди 45, 46).

Ведучий 2. (слайд 47).

Щовесни, коли тануть сніги,

І на рясті засяє веселка,

Повні сил і живої снаги

Ми вшановуєм пам'ять Шевченка.

Ведучий 1. (слайд 48).

Поетичний він символ країни,
Слово мудре весь час промовляв,
В кожному домі він, в кожній родині,
Бо народу завжди присягав.

Ведучий 2. (слайд 49).

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Ведучий 1. (слайд 50).

Сім'я вечерея коло хати,
Вечірня зіронька встає.
Донька вечерять подає,
А мате хоче научати,
Так соловейко не дає.

Т. Шевченко

Звучить: музика Я. Степового, слова Т. Шевченка «Зоре моя вечірняя»

(слайди 51, 52).

Ведучий 2. (слайд 53).

Горнись до тебе, Україно,
Як син до матері горнись.
За тебе, рідна і єдина
Щодня я Богові молюсь.

Ведучий 1. (слайд 54).

Молюсь за тебе, Україно,
І свої сили віддаю,
Щоб відродити із руїни
Наш дух і славу бойову.

Ведучий 2. (слайд 55).

Очистимо усі джерела,
Дніпро-Славутич оживе.

Ведучий 1.

І заспіваєм: «Ще не вмерла
Україна наша і не вмере!»

Звучить: музика А. Мігай, слова М. Ковалка «Моя Україна» (слайд 56).

Ведучий 2. Ось і добіг кінця наш захід. Ми намагалися розкрити деякі аспекти культурної спадщини українського народу, розказати про основні національні символи України, потішити вас чудовими українськими піснями.

Сподіваємося, що ця літературно-музична композиція була корисною для студентів – майбутніх учителів музичного мистецтва і вони отримали досвід проведення подібних патріотичних заходів.

Список використаних джерел

1. Абрамчук О. В. Студент вищого технічного закладу освіти як об'єкт і суб'єкт патріотичного виховання / О. В. Абрамчук // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2001. – Вип. 9. – С. 52–57.

2. Гавлітіна Т. М. Національно-патріотичне виховання підлітків в умовах позашкільного навчального закладу: навч.-метод. посіб. / Т. М. Гавлітіна ; Ін-т інновац. технологій та змісту освіти. – Рівне : Волин. береги, 2007. – 219 с.

3. Кияновська Л. О. Українська музична культура : навч. посібник / Л. О. Кияновська. – Львів : Тріада плюс, 2008. – 344 с.

4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://don.kievcity.gov.ua/files/2015/6/17/contsepciya/pdf>. – Назва з екрана.

5. Пономарьова Г. Ф. Виховання майбутнього педагога: теорія і практика: монографія / Г. Ф. Пономарьова. – Харків : Вид-во «Ранок», 2014. – 547 с.

6. Руденко Ю. Д. Українська козацька педагогіка. Витоки. Духовні цінності. Сучасність / Ю. Д. Руденко. – Київ : МАУП, 2007. – 384 с.

7. Стаєнна О. Виховуємо патріотизм засобами народознавства / О. Стаєнна // Палітра педагога. – Київ: Вид. «Світич», 2015. – № 4. – С. 3–4.

8. Школьник С. Перші кроки школяра у світ музики : навч.-метод. посібник : 2 клас / С. Школьник, З. Ланцюженко. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. – 132 с.

1.1.4. «Національна символіка України в українській фортеп'яній музиці» (С. Аржанухіна)

Мета – збагачувати знання майбутніх учителів музичного мистецтва про зразки українського фортеп'янного мистецтва, пов'язані з національною символікою України.

Завдання:

- ❖ дати студентам приклад інтегративних зв'язків, показати, яким чином духовна символіка українського народу втілена в музичних творах, заохотити використовувати їх у майбутній практичній діяльності;
- ❖ формувати ціннісні орієнтації у сфері духовності й моралі, плекання любові до своєї Батьківщини та її традицій, розвиток загальнокультурного, мистецького тезаурусу майбутніх фахівців.

Музичний матеріал складуть твори українських композиторів минулого й сучасності, що представлені у виступах виконавців упродовж заходу.

Матеріали та обладнання: музичні інструменти, нотні матеріали, поетичні та літературні збірки, текст літературно-музичної композиції.

Тривалість: до 60 хв.

Ведуча. (слайд 1) Добрий день, шановні слухачі: студенти, викладачі, гості.

Освіта ХХІ століття зорієнтована на формування особистості, її глибокого внутрішнього світу, через який сприймається, оцінюється та осмислюється навколишнє життя. Стрижнем, фундаментом внутрішнього світу людини є духовність. Проблема духовного розвитку особистості завжди була ключовою в педагогіці. Сьогодні, у час відродження нашої країни, вона набуває загальнонаціонального значення. Історія засвідчує, що загибель усіх минулих цивілізацій починалася з деградації духовного світу людей. Тож зараз дуже важливо орієнтувати молодь на духовні цінності, основу яких складають доброта, порядність, гідність, любов до рідної землі, збереження кращих традицій національної культури. Майбутнє України залежить від того, якими

духовними ідеалами, культурними запитами, інтересами буде наповнене життя молоді (слайд 2).

У наш час перспективи духовного розвитку особистості пов'язані з мистецькою освітою. Саме мистецтво сприяє формуванню універсальних духовних цінностей людини, створює, зберігає, транслює, акумулює духовний досвід багатьох поколінь у художніх образах і через них впливає на особистісний світ людини.

Світ мистецтва великий і різноманітний. Музика й хореографія, поезія й література, живопис і графіка, архітектура і скульптура, інші його різновиди сформувалися окремими галузями з притаманними лише їм характерними рисами художніх образів та засобами відображення дійсності. Головне – кожен із різновидів мистецтва відкриває безмежний світ духовних цінностей, накопичений людством упродовж багатьох віків.

Темою сьогоднішньої лекції-концерту є «Національна символіка України в українській фортепіанній музиці» (слайд 3).

Україна в давній славі,
В козацьких пригодах,
На завітчаних левадах,
В рідних синіх водах.

Україна в тих долинах
І високих горах,
На степах буйних, широких
У гаях, у борах.

Україна в ясних зорях,
В сонці, що над нами, –
І в очах добрячих, ясних
Рідненької мами.

Ю. Шкрумеляк.

Так, для кожного з нас найдорожча і найрідніша та земля, на якій ми народилися, де живуть наші батьки, рідні, де поховані наші предки. Це – наша рідна земля, наша Україна. Кожна країна світу обов'язково має свої національні символи. А що означає слово «символ»? Національні символи – це те, що найбільше любить і шанує цей народ, те, що характеризує державу, відображає

її побут, традиції, господарювання, історичне минуле, прагнення народу. Національна символіка – своєрідна візитівка країни, вона ніби представляє її, підтверджує її існування. Музичні твори, що будуть сьогодні представлені в лекції-концерті безпосередньо пов'язані з національними народними символами України, які знає, любить, поважає, якими пишається кожен українець.

Головною візитівкою нашої країни, її національним символом є столиця нашої Батьківщини – стародавній Київ, який був заснований 482 року та відзначив свою 1536 річницю. Особливість і неповторність Києва приваблювала українських митців. Поети і письменники, музиканти і художники оспівували красу Києва у своїх численних творах (*слайди 4-5*).

Звучить: музика І. Шамо, слова Д. Луценка «Як тебе не любити, Києве мій».

Ведуча. Згадаємо про ще один відомий народний символ нашої країни – головну водну артерію, ріку Дніпро (*слайд 6*).

За словами М. Рильського, Дніпро – «символ невичерпних сил народу», а у Т. Шевченка та інших українських поетів завжди опоетизовуються річки, які ввійшли в історію українського народу подіями, що відбувались на їхніх водах і на їхніх берегах. Зараз прозвучить твір, у якому глибокий задум шевченківських віршів та лірико-епічний характер мелодії пісні, підштовхнули автора обробки взяти за основу імпровізаційний принцип розвитку музичного матеріалу, коріння якого сягає мистецтва кобзарів, козацьких дум і билин (*слайд 7*).

Звучить: В. Заремба «Рече та стогне Дніпр широкий».

Ведуча. Із прийняттям у X столітті християнства на території нашої країни починають будувати культові споруди – православні храми та монастирські комплекси, які стають не тільки осередками православної віри, а й символом духовного буття українців. Православна віра дала народу духовно-моральні орієнтири щодо життєвих цінностей: віри в добро, милосердя, справедливість, рівність перед Богом, любов до ближнього через прийняття законів Божих.

Саме з православними храмами були пов'язані всі найважливіші події в житті українця: народження дитини – з хрещенням, весілля – з вінчанням, смерть – з відспівуванням. Православний народ ішов до храму із своєю радістю, із горем, щоб знайти в Бога відповіді на все, що його турбувало (*слайд 8*).

Звучить: М. Карминський «Дорога до храму».

Ведуча. Життя православних храмів та монастирів ставало прикладом нового розуміння людського буття. У монастирських стінах концентрувались основні кадри вчених, письменників, художників, архітекторів того часу. Монастирський статут, уведений у 2-ій половині XI столітті, зобов'язував обителі створювати в себе бібліотеки, школи, іконописні майстерні. Успішна діяльність в цьому напрямку була обумовлена тим, що церковні діячі Київської Русі мали чітку духовну платформу й духовно-моральні цінності, що базувалися на християнській ідеології. Церква сприяла консолідації суспільства й зміцнювала тим самим устої держави. Одним із найулюбленіших храмів нашої столиці є славнозвісний храм Софії Київської. Забагато історичних подій «бачила» Свята Софія. Але ні війни, ні антирелігійний тоталітарний радянський режим не похитнув цей символ духовної міцності та єдності народу.

Звучить: Г. Сасько «Софія Київська» з фортепіанного циклу «Відгомін століть» (*слайди 9-10*).

Ведуча. Ще одним національним духовним символом українського народу, з його сконцентрованою любов'ю до своєї Батьківщини, історичного минулого є національні герої – кобзарі та лірники (*слайди 11-12*). Вони завжди користувалися великою повагою, їх іменували «панотець», як священика, вони були носіями прадавніх знань і високої духовної моралі. Великими шанувальниками кобзарів та лірників були запорізькі козаки. Ці сміливі вояки любили послухати козацькі пісні, биліни та думи, а іноді самі складали пісні та думи й самі брались за кобзу. Цей інструмент, на думку козаків придумав сам Бог і його святі, тому вона й була у них у такій шані.

Звучить: Ю. Щуровський «Розповідь старого кобзаря».

Ведуча. Кобзарі були зберігачами заповітних переказів, живописьменниками козацьких подвигів, лікарями хворих і поранених, визволителями невольників з полону. Духовний та емоційний світ українців формувався під впливом мистецтва кобзарів і лірників. Слухання сліпців було для народу не забавою, а своєрідною подорожжю в історію, які не давали душі зачерствіти, закам'яніти від горя, злиднів, неволі й безпросвітної праці. Кобзарські пісні, думи, билини відрізнялися історичною вірогідністю зображених у них подій *(слайди 13-14)*.

Звучить: В. Барвінський «Пісня лірника».

Ведуча. Мистецтво кобзарів було мистецтвом усної народної традиції, вони не записували, а тримали у своїй музичній пам'яті багатющий пісенний матеріал. Але були дослідники їхньої творчості, митці, які здійснювали поїздки Україною, і збирали та записували зразки кобзарського мистецтва. Таким дослідником був видатний музикант Гнат Хоткевич. Він увійшов в історію української культури як дослідник, популяризатор, збирач традиційного кобзарського мистецтва, як один із перших і найкращих професійних солістів-бандуристів – виконавців музики усної традиції, організатор класу бандури в харківському музично-драматичному інституті *(слайди 15-17)*.

Звучить: М. Стецюн «Елегія пам'яті Гната Хоткевича».

Ведуча. В історії художньої культури кожного народу є митці, імена яких овіяні особливою любов'ю і славою, як найдорожча національна святиня і гордість. Таким митцем в Україні є Тарас Шевченко – великий народний поет, художник, справжній патріот і мислитель, який у своїй творчості найбільш повно розкрив багатство рідного народу *(слайд 18)*. В українському національному світогляді творчість Т. Шевченка стала своєрідним «етичним кодом», філософською першоосновою, національним духовним символом України *(слайди 19-20)*.

Земле Шевченкова,
Земле Франкова,
Нива, засипана щастям-добром,
Вічна твоя соловейкова мова,
Вічна розмова Дністра із Дніпром.
Благословен той день і час,
Коли послалась килимами
Земля, яку сходив Тарас,
Малими, босими ногами,
Земля, яку скропив Тарас,
Дрібними росами – сльозами

М. Рильський.

Українські композитори постійно зверталися і звертаються у своїй фортепіанній творчості до особистості Т. Шевченка та його поетичних образів. М. Лисенко (слайд 21), В. Сокальський (слайд 22), Б. Лятошинський (слайд 23), Ф. Надененко (слайд 24), Ю. Іщенко, І. Шамо (слайд 25) та багато інших створили композиції, що виникли під безпосереднім впливом поезії Кобзаря.

Звучить: Я. Степовий «Прелюдія пам'яті Т. Шевченка».

Ведуча. (слайд 26) наприкінці нашої зустрічі хочеться дати поради – вивчайте державні, національні символи України, її родинні обереги для більш глибокого вивчення рідної історії, мови, звичаїв та передавайте ці знання наступним поколінням – своїм вихованцям!

Список використаних джерел

1. Кияновська Л. О. Українська музична культура: навч. посіб. / Л. О. Кияновська. – Львів : Тріада плюс, 2008. – 344 с. : фото.
2. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі : навчально-методичний посібник / О. Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.
3. Руденко Ю. Д. Українська козацька педагогіка. Витоки. Духовні цінності. Сучасність / Ю. Д. Руденко. – Київ : МАУП, 2007. – 384 с.
4. Шевченко Т. Про мистецтво / Т. Шевченко. – Київ : Мистецтво, 1971. – 336 с.

1.1.5. «Скарби української фортепіанної музики» (О. Цуранова, В. Булгакова)

Мета – ознайомлення з творами українських композиторів, розкриття їх жанрово-стилістичних особливостей у процесі виконання.

Завдання:

- ❖ розвивати музичне мислення, уміння аналізувати, систематизувати та узагальнювати матеріал (також добирати відповідний мультимедійний супровід), що пов'язаний із відтворенням художнього образу;
- ❖ розширювати в студентів музичний світогляд, залучати до репертуару твори українських композиторів.

Музичне оформлення складається із творів українських композиторів минулого й сучасності, що представлені у виступах виконавців упродовж заходу.

Матеріали та обладнання: ноутбук, проектор, музичні інструменти (роялі), нотні матеріали та поетичні збірки, мультимедійний супровід (фото-, аудіо-, відеофрагменти).

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

Ведуча. Добрий день, шановні слухачі: студенти, викладачі, гості.

Сьогодні до вашої уваги представлена українська фортепіанна музика, яка, безперечно, є невід'ємною складовою у вихованні майбутнього вчителя музичного мистецтва. Саме в цій області українського музичного мистецтва вдало поєдналися народне мистецтво та надбання класичної професійної музики. Фортепіанна музика українських композиторів – це зразок яскравого музично-педагогічного репертуару, бо є багаторічним надбанням усієї української музичної культури, спрямованої на виховання почуття патріотизму, національної самосвідомості, любові до своєї країни (*слайд 1*).

Безперечно, що розмова про українську професійну музику потрібно розпочати з імені Миколи Віталійовича Лисенка (1842-1912) – класика

української музики, фундатора національної композиторської школи, діяльність якого вражає масштабністю. У музичному житті України він виступає як блискучий піаніст, організатор музичної освіти, натхненник і диригент виконавських колективів, які на своїх благодійних концертах широко пропагували українську музику; педагог музичних закладів, у створенні яких він брав найактивнішу участь (нагадаємо, що Київська консерваторія своїм заснуванням зобов'язана саме йому), фольклорист, який започаткував українську музичну фольклористику, взагалі активний громадський діяч (слайд 2).

Не заглиблюючись у біографію музиканта-просвітника за браком часу, хочеться наголосити на деяких цікавих фактах його творчого життя. М. Лисенко – різнобічно та високоосвічена людина. Він закінчив кілька навчальних закладів, серед яких: Харківська гімназія, Київський університет (мабуть, мало хто знає, що він був кандидатом природничих наук), Лейпцизька та Петербурзька консерваторії. Але, як було зазначено вище, ця талановита людина, однак, увійшла в історію української культури як видатний композитор, педагог, просвітник та палкий прихильник усього українського. «Фольклор, – це саме життя», – наголошував музикант. Він писав опери (у тому числі, ним написано три дитячі опери), хорові поеми, кантати, хори, пісні та романси, вокальні ансамблі, твори для солістів і ансамблів різних інструментів, музику до драматичних вистав. Зокрема, для фортепіано ним написано понад 60 творів, що стало вагомим внеском у скарбницю української фортепіанної музики. «Елегія», «Експромт», «Меланхолічний вальс», «Пісні без слів» – це ліричні мініатюри, які виражають душевні настрої композитора. Поряд з малими фортепіанними п'єсами Лисенко писав твори великих форм, які є зразками виконавського професіоналізму та композиторської майстерності.

Звучить: М. Лисенко «Біля моря в ночі» (слайди 3-4).

Давай-но, море, вийдем з берегів
До всіх отих людських страждань і болів.
Із піни ти народжуєш богів,

Солониш пілігримам прісність волі.
Душа у душу, море, заживем.
На що тобі затоки, де так мілко?
Давай себе в собі перепливе́м:
Наскільки нас зосталося – настільки.

Микола Дмитрович Леонтович (1877-1921) (*слайд 5*) – видатний український композитор, педагог, диригент, фольклорист. За коротких 20 років життя обробив більше 200 українських народних пісень для різних типів хорів, став майстром хорових мініатюр на фольклорному матеріалі, де він не мав собі рівних.

Життя М. Леонтовича було сповнене несподіванок, як і його раптова смерть від руки бандита. Самоук за музичною освітою, композитор увійшов до української та світової музики як винахідник особливого стилю письма, поєднавши досягнення класичної та народної поліфонії.

Серед величезної кількості творів М. Леонтовича, частина з яких передбачені програмою ЗЗСО, найбільшої популярності набула народна щедрівка «Щедрик» (*слайд 6*).

«Щедрик» своєю досконалістю вражає весь світ. Твір співають у Канаді та Західній Європі, де професійні музиканти визнають М. Леонтовича «українським Бахом». Цікаво, що в США, Бельгії, Франції прості люди, не знаючи походження щедрівки, з дитинства вважають її своєю різдвяною піснею. В основі хорової обробки лежить стародавній мотив з чотирьох звуків, який розгортається в ціле хорове полотно.

Звучить: українська народна пісня в обробці М. Леонтовича «Щедрик» (*слайд 7*).

Лев (Левко) Миколайович Ревуцький (1889-1977) (*слайд 8*) – український композитор, педагог, музичний і громадський діяч.

Л. Ревуцький паралельно закінчив два навчальних заклади – консерваторію, де навчався грі на фортепіано в М. Лисенка, а композиції в М. Глієра, та Київський університет (факультет права).

Його професійний шлях музиканта пролягав від сільського вчителя, керівника шкільного хору до професора Київської консерваторії.

Для фортепіано композитором написано: два концерти, Соната, 7 прелюдій, етюди, Пісня, Гумореска, Канон, Вальс, 2 етюди, дитячі п'єси, транскрипції.

Творам Л. Ревуцького притаманна свіжість музичної мови, блискучість технічних прийомів. Композитор творчо розвинув методи М. Лисенка й М. Леонтовича, які полягали в нерозривному злитті музичного фольклору з досягненнями гармонічного мислення кінця ХІХ століття. Він збагатив українську музику індивідуальними стилістичними знахідками. Композиторський стиль Л. Ревуцького формувався на основі глибокого й всебічного пізнання національного народного мелосу та перетворення традицій сучасної професійної музики. Творам митця притаманна життєствердна настроєність, ліризм, стриманість, широта й багатство емоцій. Розмірена, виразна мелодика поєднується з напруженою складною гармонікою. Л. Ревуцький розкривав дійсність і в лірико-драматичному, і в лірико-епічному ключах. Його творчість увійшла до золотого фонду української класики.

Звучить: Л. Ревуцький «Пісня» (слайд 9).

Ведуча. Життя і творчість Ісака Яковича Берковича (1902-1972) належить до 20 століття. У скарбницю української фортепіанної музики він увійшов, як автор 3 концертів, значної кількості якісного педагогічного репертуару для фортепіано, а також, що не менш важливо, як укладач методичного посібника «Школа гри на фортепіано», на матеріалі якого виросло не одне покоління музикантів.

Звучить: І. Беркович «Колискова» (слайд 10), «Прелюдія» (слайд 11).

Ведуча. Справжнім художником, наділеним особливим талантом чути народне, українське в музиці, за згадками композитора Юрія Іщенка, був його вчитель Андрій Якович Штогаренко (слайд 12), композитор епохи Радянського Союзу. Як міфічного Антея живила земля, так творчість композитора –

фольклор. Він майже не цитував народних пісень, українська мелодика була звичайним способом його музичного мислення.

Звучить: А. Штогаренко «Етюд-картина» (слайд 13).

Ведуча. (слайд 14) Українським Скрябіним можна назвати Віктора Степановича Косенка (1896-1938), який присвятив фортепіано значну кількість своїх творів. Наділений неабияким талантом виконавця-піаніста, композитор ставав першим виконавцем своїх творів, у яких зобразив картини рідної природи, змалював дитячі забави, розчарування та радощі. Його твори мають високу мистецьку якість і художню цінність. Дуже полюбляючи спілкуватися з дітьми, В. Косенко з жінкою мріяли про своїх власних дітей, але, на жаль, доля так їх і не подарувала. Отже, саме у творчості, у написаній значній кількості творів для дітей музикант виразив свої нерозтрачені батьківські відчуття. Його п'єси для дітей правдиво відображають та відверто висловлюють почуття малечі, вони насичені добротою і любов'ю до життя. Від спілкування з музикою В. Косенка діти отримують задоволення, і тому його фортепіанні твори дуже популярні серед юних піаністів. Про це можна судити з того, що цикл «24 дитячі п'єси для фортепіано» у минулому столітті перевидавався десять разів. Окрім фортепіанної, ним були написані також пісні для дітей на вірші А. Барто, С. Маршака, Н. Забіли.

Звучить: В. Косенко «Поема-легенда» (слайд 15).

Ведуча. Отже, у нашому концерті ми підійшли творчості композиторів, яких можна назвати нашими сучасниками.

Мирослав Михайлович Скорик народився 1938 року (слайд 16) у Львові в інтелігентній родині, з якої походила видатна українська оперна прима, співачка Марія Крушельницька. Композитор набув дуже великий творчий та життєвий досвід. Навчався у Львівській та Московській консерваторіях, тривалий час працював в Америці, потім в Австралії. Наприкінці 1990-х років повернувся до України. З 1999 року – завідувач кафедри історії української музики в НМАУ. З 2002 року – художній керівник фестивалю «КиївМюзікФест». У 2005 році – голова журі фестивалю «Червона рута».

М. Скорик – автор багатьох творів, музики до театральних постановок та кінофільмів, а також естрадної музики. Для фортепіано ним написані фортепіанний цикл «В Карпатах», Варіації, Рондо та інші твори.

Звучить: М. Скорик Вальс з партити № 5, до мінор (слайд 17).

Ведуча. Заключна частина сьогоднішнього концерту присвячена нашим землякам, тобто харківським композиторам.

Валеріан Данилович Довженко (1905-1995) належить до видатної плеяди Харківської школи композиції, учень професора Семена Богатирьова. У творчому портфелі композитора декілька фортепіанних творів, серед яких твори як складних форм, так і п'єси для дітей.

Прослухаємо п'єсу, яку можна назвати гімном могутній українській річці Дніпру.

Звучить: В. Довженко «На хвилях Дніпра» (слайд 18).

Звучить: О. Жук «Поема» (слайд 19).

Ведуча: Марка Веніаміновича Кармінського (слайд 20) по праву можна іменувати класиком музики ХХ століття. Приємно, що саме його, нашого земляка, Королевська Академія у Лондоні визначила людиною року, із занесенням імені музиканта на скрижалі світового мистецтва.

Музика цього талановитого музиканта у другій половині минулого століття лунала в стінах театрів, шкіл, будинків дитячої творчості, студіях звукозапису. Відома радянська звукозаписуюча фірма Мелодія увічнила музику М. Кармінського у виконанні відомих радянських артистів та співаків К. Рум'янової, О. Ільїна, В. Самойлова, Є. Леонова, взагалі, її співали В. Толкунова, Л. Лещенко, Й. Кобзон. Під звуки його «Робін Гуда» виросло не одне покоління радянської молоді. Дитячій аудиторії М. Кармінський присвятив не тільки свої твори, але, без перебільшення, душу. На його появу завжди чекали дитячі творчі колективи, спілкуватися з якими композитор завжди був радий. Фортепіанна музика М. Кармінського поширена в репертуарі молодих виконавців, досить часто її грають і наші студенти. Для цього інструменту композитором написано «27 п'єс у тридольному ритмі», збірка

п'єс «Вибране», дитяча музика, а також значна кількість фортепіанних перекладів, у тому числі 4 партити з музики до балету «Рембрант» та інші.

Звучить: М. Кармінський «Хода іграшок» (слайд 21), «Вальс квітів» (слайд 22).

Звучить: М. Кармінський «Дорога до храму» (слайд 23).

Когда гоним тоской неуголимой,
Войдешь во храм и станешь там в тиши,
Потерянный в толпе необозримой,
Как часть одной страдающей души;
Невольно в ней твое потонет горе,
И чувствуешь, что дух твой вдруг влился
Таинственно в свое родное море,
И заодно с ним рвется в небеса...

А. Майков.

Список використаних джерел

1. Береза А. В. Педагогічно-виконавська практика майбутнього вчителя музики : навч.-метод. посіб. / А. В. Береза. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. – 184 с.
2. Давидов М. Основи формування виконавської майстерності / М. Давидв. – Київ, 1983. – 156 с.
3. Нестерович Б. Активізація музичного мислення як засіб розвитку пізнавальної діяльності / Б. Нестерович // Актуальні проблеми формування творчої особистості вчителя початкових класів: зб. матеріалів другої Всеукр. наук.-практ. конф. – Вінниця, 2001. – С. 74–78.

1.2. «Я У СВІТІ».

Сценарії освітньо-мистецьких заходів виховного спрямування

1.2.1. «Світ природи у музичному мистецтві»

(С. Аржанухіна, Т. Бешапошникова, С. Школьнік)

Мета – формування загальнокультурного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва та художньої культури засобами мистецького синтезу.

Завдання:

❖ активізувати творчу та пізнавальну діяльність студентів засобами впровадження сучасних педагогічних технологій, через інтеграцію різних видів мистецтв та інформаційних технологій;

❖ розкрити роль музичного мистецтва в житті людини, його вплив на твори образотворчого мистецтва;

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

Ведучий 1. Тема нашої лекції-концерту «Світ природи в музиці» *(слайд 1)*.

А що ж таке природа? *(слайд 2)*

Не то, что мните вы, природа,

А слепок, не бездушный лик.

В ней есть душа, в ней есть свобода.

В ней есть любовь, в ней есть язык.

Ф. Тютчев.

Ведучий 2. Природа – це весь той рослинний і тваринний світ, який нас оточує *(слайд 3)*. Це ліси, луки, річки, озера, птахи над головою, хмари, які летять по небу *(слайд 4)*. Краса природи мінлива, її фарби, стан, змінюються в різні пори року *(слайди 5, 6)*. У кожного з нас є своя улюблена пора року *(слайд 7)*. Можемо згадати великого російського поета Олександра Пушкіна, який дуже любив осінь *(слайд 8)*. Багато поетичних рядків він присвятив у своїй творчості осені *(слайд 9)*.

Осень

Унылая пора! Очей очарованье!
Приятна мне твоя прощальная краса –
Люблю я пышное природы увяданье,
В багрец и в золото одетые леса.

О. Пушкин.

Ведучий 1. Природа завжди щира і чиста, ми чуємо і споглядаємо її, переживаємо її красу, її ритми можуть змінювати наш настрій, ми можемо сумувати й радіти, захоплюватися і заспокоюватися, бажаючи висловити вищу принадність природного світу, говоримо «Музика природи».

І сьогодні ми почуємо природу в музиці.

Звучить: музика О. Петрова, слова Е. Рязанова «У природы нет плохой погоды» (слайди 10-14).

Ведучий 2. Краса природи завжди приваблювала людей творчих (слайд 15). Якщо художники передають свої враження від природи за допомогою фарб і полотна, поети і письменники – за допомогою слова, то композитори своє ставлення до природи і свої почуття, які вона викликає в них, передають за допомогою музичних засобів. Коли говоримо про живопис, можна звернути увагу на те, що існує окремий її вид, який називається – пейзажний живопис (слайд 16). Є такі художники, які творили виключно в жанрі пейзажного живопису (слайд 17). Одним із таких видатних художників-пейзажистів можна назвати Ісаака Левітана, який народився 1802 року в Литві та прожив усього 40 років. Його творчість розкриває різноманітні стани природи, у картинах присутня цілісність емоційного образу, справжній колорит. Картини характеризуються виваженістю композиції, чіткістю просторових планів, урівноваженим колірним строєм. У його творах народжується пейзаж настрою, у якому стан природи осмислюється як поривання людської душі. Природа в Левітана постає поетично зміненою, її образ навіюється глядачеві разом із гамою асоціацій і переживань – тривожних або інтимно-ліричних.

Ведучий 1. Є такі художники, які писали виключно морські пейзажі (слайд 18). Одним з таких видатних майстрів морського пейзажу є художник-

мореніст Іван Айвазовський, який народився 1817 року в місті Феодосія. Уже в молоді роки він завоював світову славу емоційною піднесеністю своїх картин, тяжінням до героїки, точністю кисті. Своєрідність творчості І. Айвазовського – у романтичному зображенні неосяжної величі й буйної мощі морської стихії, вогненних закатів, що грає на хвилях місячного світла, відваги людей, які упокорюють море. Серед українських художників-пейзажистів можна відзначити І. Роп'яника (слайд 19).

Ведучий 2. Композитори, у свою чергу, по-своєму передають і розкривають образи, пов'язані з природою (слайд 20). Зараз прозвучать твори, які можна назвати своєрідними «музичними пейзажами». Це замальовки про осінь (слайд 21).

Есть в светлости осенних вечеров
Умильная, таинственная прелесть:
Зловещий блеск и пестрота деревьев,
Багряных листьев томный, легкий шелест.

Ф. Тютчев.

Звучить: В. Купревич «Осінній ескиз» (слайди 22, 23).

Ведучий 1.

Осень

Жарко рябины взметнулся костер,
Гроздья качнула синица.
Снова в лицо рябоватых озер
Осень спрсонья глядится

Все же мне по сердцу эта пора:
Холод опушек бодрящий,
Пряди тумана и стук топора
В тронутой инеем чаще.

Сердцем мне хочется выше лететь,
Крик подхватить журавлиный,
Горько и ярко над рощей гореть
Кистью огнистой рябины.

Р. Рождественський.

Звучить: музика О. Єрмолова, слова О. Дмитриенко «Осінній блюз» (слайди 24, 25).

Ведучий 2. Твір, пов'язаний із враженнями харківського композитора Марка Кармінського про плин часу має назву «Прощання з літом».

Звучить: М. Кармінський «Прощання з літом» (слайд 26).

Ведучий 1. В образотворчому мистецтві є такий вид живопису, як натюрморт (з фр. Nature morte – «мертва природа») (слайд 27).

Натюрморт – це картини, у яких зображують композиції з квітів, зірваних плодів, фруктів, предметів посуду, це може бути здобич мисливців тощо (слайд 28).

Шиповник

Я завещаю вам шиповник,
Весь полный света, как фонарь,
Июньских бабочек письмовник,
Задворков праздничный словарь.
Едва калитку отворяли,
В его корзине сам собой,
Как струны в запертом рояле,
Гудел и звякал разнобой.

О. Тарковський.

Послухайте, як за допомогою засобів музичної виразності американський композитор Едуард Мак-Доуел створює «музичний натюрморт» образу рослини шипшина (слайд 29).

Звучить: Е. Мак-Доуел «Шипшина» (слайд 30).

Ведучий 2. Зараз ми поговоримо про таке природне явище, як дощ, як композитори створюють і передають цей образ у музиці (слайд 31). Послухайте «Прелюдію» польського композитора Фредеріка Шопена, яка в музикознавчій літературі так і називається «Прелюдія дощу», по-іншому її ще називають «Крапельною прелюдією» (слайд 32).

Композитор створив її за один день. Історія її створення така: Фредерік Шопен із друзями, серед яких була його улюблена жінка Жорж Санд, відпочивали на острові Майорка (слайд 33). Шопен не дуже добре себе почував, а вся компанія вирішила піти в гори на прогулянку. Фредерік залишився один вдома. Погода була ясна й сонячна, але раптом небо вкрилося хмарами, піднявся вітер і почався сильний дощ з грозою і блискавкою. У Шопена на

самоті, під враженням цієї зміни погоди: грози, грому, дощу, народжується мелодія прелюдії, і за вечір композитор повністю її написав.

Шопен

Опять Шопен не ищет выгод,
Но, окрыляясь на лету,
Один прокладывает выход
Из вероятья в правоту.
Гремит Шопен, из окон грянув,
А снизу, под его эффект
Прямя подсвечники каштанов,
На звезды смотрит прошлый век.

Б. Пастернак.

Звучить: Ф. Шопен Прелюдия Ре-бемоль мажор (слайд 34).

Ведучий 1.

Дождь (слайды 35, 36).

Сначала он прошел стороной,
Потом, набравшись свежих сил,
Шурша в листве, сухой и тонкой,
Залепетал, заговорил.
И вот лепечет без умолку,
Словоохотлив и упрям,
И за иголкою иголку
Без толку сыплет в окна рам.
Вот просветлело, заблестело...
Ослабеваая на лету,
Ударил дождь уже несмело,
Последней каплей по листу.

Р. Рождественський.

Ще один музичний образ, пов'язаний із дощем, пролунає у вокальному виконанні.

Звучить: Б. Баккараха «Сумні крапельки дощу» (слайди 37, 38).

Ведучий 2. Фортепіанний твір, який пов'язано з таким природним явищем, як водоспад, передає всю красу води, що падає (слайди 39, 40).

О горный водопад—
Хрустальных брызг полет,
Ты родился в горах
И устремлен вперед.
Возник ты, как родник,
В расщелине скалы,
Остановись на миг
Мне свежесть подари!

Е. Штоль.

Звучить: Я. Бабалик «Водоспад» (слайди 41, 42).

Ведучий 1. Вода в природі буває в різних станах: це можуть бути і краплі дощу, і водоспад, і річкова або морська водна гладінь, і льодовики. Хмари, які ми бачимо на небі, що пливуть над нашими головами, якими ми милуємося і які захоплюють нас своєю красою,— це теж дрібні крапельки води, які так поетично виглядають на небі (слайд 43).

Хмуру тянется день непогожий.
Безутешно струятся ручьи.
По крыльцу перед дверью прихожей
И в открытые окна мои.
За оградой вдоль по дороге
Затопляет общественный сад.
Развалившись, как звери в берлоге,
Облака в беспорядке лежат.

Б. Пастернак.

Ведучий 2. П'єса, що зараз прозвучить так і називається «Хмари». Послухайте, як композитор Космачов по-своєму малює в музиці картину хмар.

Звучить: С. Космачов «Хмари» (слайди 44, 45).

Ведучий 1. У фольклорі будь-якого народу образи природи завжди широко представлені або висвітлені (слайд 46). У казках, у народних повір'ях, у народних піснях ми зустрічаємося з найрізноманітнішими образами природи, які стали своєрідними образами-символами й образами-алегоріями.

Одним із таких образів-символів у нас на Україні є калина. З калиною пов'язано дуже багато прислів'їв, приказок, існує величезна кількість українських народних пісень про калину.

В українському фольклорі калина – цеобраз і Батьківщини, і дівчини, і дітей. Можна згадати всім відомі прислів'я: «Без верби і калини нема України» тощо (слайд 48).

А ось прислів'я, які асоціюються з образом дівчини: «Дівчина, як у лузі калина», «Виберіть собі дівку, як калинову гілку» тощо.

Ведучий 2. У музичному фольклорі дуже багато пісень про калину. Можна згадати такі, як «Червона калина», «Ой есть в лісі калина», «А калина не верба», «Розпрягайте, хлопці, коней», «Калина».

А ось асоціації з образом дитини: «Любуйтеся калиною, коли цвіте, а дитиною – коли росте», «Який кущ, така й калина, яка мати, така й дитина», «У лузі калина з квіточками, неначе мати з діточками» (слайд 49).

Немає України без калини,
Як і нема без пісні солов'я.
А ми народ, зернина від зернини,
В біді і щасті ми одна сім'я.

Г. Клок.

Звучить: музика В. Верменича, слова М. Сингаївського «Калинова пісня» (слайди 50, 51).

Ведучий 1. Рослина-символ, без якої не можна уявити святкування Нового року – ялинка (слайди 52-54).

Лапы елок,
 лапки,
 лапушки...
Все в снегу,
 а теплые какие!
Будто в гости
 к старой,
 старой бабушке
Я
 вчера
 приехал в Киев.

В. Маяковський.

Послушайте джазову імпровізацію на відому пісеньку М. Красева «Маленькой елочке холодно зимой».

Звучить: Л. Кочетов «Ялинка» (слайд 55).

Ведучий 2: Образ синиці відображає тривогу рідних за долю дочки у новій сім'ї (слайд 56).

Синица

Она ко мне влетает спозаранку,
И на снегу, по синему перу,
Я узнаю пернатую смуглянку,
Лесных ветвей веселую сестру.
Одним глазком поглядывая в небо,
Другим – на мой бревенчатый порог,
Она клюет, нахохлясь, ломтик хлеба,
Наколотый на сломанный сучок.

Р. Рождественський.

Звучить: Р. Калсон «Синица серебристая кричит» (слайд 57).

Ведучий 1. Чудовий латиський композитор Р. Паулс у фортепіанній п'єсі розкрив свої емоції від побаченого метелика на снігу.

Бабочка на снегу (слайди 58-60).

Но что это, «Смотрите! Как же так?!
Среди зимы, живая бабочка! О чудо!»
Её заботливо дрожащая рука,
«Спасла» и в варежку укрыв – жива покуда...
И красотой своею, радуя зевак,
Что пробудили ото сна ее, «спасая»
Последний час та бабочка жила,
В снегу расправив крылья умирая...

О. Шмельова.

Звучить: Р. Паулс «Метелики на снігу» (слайди 61, 62).

Ведучий 2. Існує таке природне явище, що має назву «білі ночі» (слайд 63). Явище «білих ночей» зустрічається в північних широтах, коли день продовжується вночі, мають вигляд легких сутінок, що й отримало назву «білі ночі». У зв'язку з цим можна згадати «білі ночі» північного міста Санкт-Петербурга, які спостерігаються в червні місяці, що є своєрідною візитівкою цього міста. Багато людей спеціально приїздить до Санкт-Петербургу в цю пору року, щоб помилуватися цим природним явищем.

Оспівували у своїх творах красу білих ночей такі поети, як Олександр Пушкін, Олександр Блок, Анна Ахматова, Осип Мандельштам, Борис Пастернак та інші (слайд 64).

Белые ночи (слайд 65)

Белой ночью месяц красный
Выплывает в синеве.
Бродит призрачно-прекрасный,
Отражается в Неве.
Мне привидится и снится
Исполненье тайных душ.
В вас ли доброе таится,
Красный месяц, тихий шум.

О. Блок.

Звучить: І. Шварц «Білі ночі в Петербурзі» (слайди 66, 67).

Ведучий 1.

О, весна без конца и без краю – *(слайд 68)*

Без конца и без краю мечта!

Узнаю тебя, жизнь! Принимаю!

И приветствую звоном щита!

И встречаю тебя у порога –

С буйным ветром в змеиных кудрях,

С неразгаданным именем бога

На холодных и сжатых губах...

О. Блок.

Ведучий 2. Весна – це символ оновлення, символ розквіту природи.

У мистецтві настрої, що пов'язані з весною, широко представлені в мальовничих полотнах, літературі, поезії, музиці *(слайди 69-71)*.

Весна

Знов весна, і знов надії

В серці хворім оживають,

Знов мене колишать мрії,

Сни про щастя навівають.

Весно красна! Любі мрії!

Сни мої щасливі!

Я люблю вас, хоч і знаю,

Що ви всі зрадливі.

Леся Українка.

Звучить: музика К. Стеценко, слова Лесі Українки «Стояла я і слухала весну» *(слайди 72, 73)*.

Ведучий 1. Одним із найбільш опоетизованих образів у світовому мистецтві є таке природне явище, як місячне сяйво *(слайди 74-76)*.

Рядки про красу місяця, про місячне сяйво можна зустріти у творчості поетів М. Лермонтова, С. Єсеніна, І. Гете, А. Ахматової, М. Цветаєвої *(слайд 77)*. У живописі можна згадати картину Архипа Куїнджі «Місячна ніч на Дніпрі» *(слайд 78)*. Образ місячного сяйва приваблював багатьох композиторів: так, у Клода Дебюссі *(слайд 79)* є твір «Місячне сяйво», всім відома знаменита «Місячна соната» Л. В. Бетховена *(слайд 80)*.

Зараз пролунає «Місячний вальс» композитора І. Дунаєвського з кінофільму «Цирк» *(слайд 81)*.

Лунный вальс

В ритме вальса все плывет,
Весь огромный небосвод.
Вместе с солнцем и луной
Закружился шар земной –
Все танцует в этой музыке ночной.

В. Лебедев-Кумач.

Звучить: І. Дунаєвський «Місячний вальс» (слайди 82, 83).

Ведучий 2. Улюбленою темою вокальної лірики Сергія Рахманінова була тема природи як джерела розкриття людських почуттів, емоцій, відтінків душі (слайд 84). Природа у Рахманінова існує не сама собою, вона «олюднена», вона сумує, радіє, протестує. У цьому він був співзвучний І. Левітану з його особливим почуттям природи. Пісні-романси Сергія Рахманінова за своєю популярністю змагаються з його фортепіанними творами. Ним написано близько вісімдесяти романсів. Більшість із них – на тексти російських поетів-ліриків другої половини ХІХ – початку ХХ століть. С. Рахманінов прочитував вірші по-новому, у музичному втіленні надавав їм новий, більш глибокий сенс. Романси лірико-пейзажного характеру утворюють одну з найважливіших складових вокальної лірики С. Рахманінова.

Ведучий 1. Твір «У мого вікна» вперше прозвучав 12 лютого 1907 року на зібранні гуртка любителів російської музики, який організували М. Керзіна (піаністка) а її чоловік А. Керзін (юрист). Марія Керзіна сама знайшла вірш Глафіри Галіної і запропонувала С. Рахманінову покласти його на музику. Цю пісню композитор вирішив присвятити М. Керзіній (слайд 85).

И ветер, и дождик, и мгла
Над холодной пустыней воды.
Здесь жизнь до весны умерла,
До весны опустели сады.
Я на даче один. Мне темно
За мольбертом, и дует в окно.

І. Бунін.

Звучить: музика С. Рахманінова, слова Г. Галіної «У мого вікна» (слайди 86, 87).

Ведучий 2. Зараз пролунає третя частина кантати харківського композитора В. Птушкіна на вірші поета епохи Відродження П'єра де Ронсара для сопрано (*слайд 88*). Кантата – чотиричастинна, де 1, 2 і 4 частини призначені для жіночого або дитячого хору з солісткою в супроводі симфонічного оркестру.

Весною светлой, как вестник мая,
Целую ландыш, в мечту влюбленный,
И внемлет ветру лазурь немая,
Я вею, млею, воздушный, сонный.

К. Бальмонт.

Звучить: арія з кантати «Весняні пасторалі» музика В. Птушкіна, слова П'єра де Ронсара (*слайди 90, 91*).

Ведучий 1. Природа і людина єдині, усе життя людини тісно пов'язане з природними явищами. Музичне мистецтво передає увесь спектр людських почуттів. Красу музики надихає краса природи і вчить нас любити її та берегти (*слайд 92*).

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А. Естетичний досвід особистості / І. А. Зязюн. – Київ, 1976. – 167 с.

2. Кожевникова Л. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів і музики до музично-просвітницької діяльності: автореф. дис. ... канд. педагогічних наук 130002 / Л. В. Кожевникова. – НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 18 с.

3. Мистецтво у розвитку особистості : монографія / за ред., передмова та післямова Н. Г. Ничкало. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006. – 224 с.

4. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посібник / О. П. Рудницька. – Київ, 2002. – 270 с.

5. Філіпчук Г. Г. Музичне виховання особистості // Мистецтво у розвитку особистості : монографія / за ред., передмова та післямова Н. Г. Ничкало. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006. – 224 с.

1.2.2. «У світі казки» (О. Погода, О. Лосєва)

Мета – сприяти розвитку основ музично-естетичної свідомості в процесі сприйняття музики, поповнювати музично-педагогічну скриньку студентів цікавими знахідками щодо єдності музики та казкового змісту.

Завдання:

- ❖ продовжувати розвивати цілісне й диференційоване сприйняття творів музичного мистецтва;
- ❖ розвивати творчу уяву засобами музики, поезії й образотворчого мистецтва;
- ❖ закріплювати вміння співвідносити свої дії з характером музики у творчих проявах виконання творів на фортепіано;
- ❖ формувати ціннісне ставлення до культурної спадщини;
- ❖ розвивати комунікативні якості в процесі колективних дій.

Методи: наочні (наочно-слуховий, наочно-зоровий: методи демонстрації й ілюстрації); словесні (розповідь, бесіда); практичні (виконання композицій).

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

Ведучий 1. Добрий день, шановні викладачі та студенти! Розмірковуючи про вплив різних видів мистецтва на життя людини в цілому, не можна не зазначити особливе місце казки, що вона посідає в дитинстві (*слайд 1*).

Щоб зрозуміти складну й впливову роль казок в естетичному розвитку дітей, необхідно зрозуміти ту своєрідність дитячого світорозуміння, яку ми можемо охарактеризувати, як дитячий міфологізм. Для дітей уся природа жива, не має в собі нічого надуманого, теоретичного, а є безпосередньо інтуїцією, живим, переконливим вихованням (*слайд 2*).

Ведучий 2. Казки допомагають розвинути в дитині чуйність, доброту, роблять контрольованим і цілеспрямованим емоційно-моральний розвиток дитини. Чому саме казки? Тому що образотворче мистецтво, музика та

література – найбагатші джерела й збудники почуттів, переживань і найвищих почуттів, специфічно людських (моральних, інтелектуальних, естетичних) (слайд 3).

Казка для дитини – це не просто фантазія, це особлива реальність, реальність світу почуттів. Казка поширює дитині рамки звичайного життя, тільки у казковій формі діти зіштовхуються з такими складними явищами й почуттями, як життя й смерть, любов і ненависть, гнів і жаль, зрада і підступництво тощо. Форма зображення цих явищ особлива, казкова, доступна розумінню дитини, а висота проявів, моральний зміст, залишаються справжніми, «дорослими» (слайд 4).

Ведучий 1. Слухаючи казки, діти глибоко співчують персонажам, у них з'являється внутрішній імпульс до сприяння, до допомоги, до захисту, вони як акумулятор, заряджають душу моральною енергією (слайд 5).

Варто звернути увагу на образність, глибину й символіку казок. Батьків часто хвилює питання, як бути зі страшними казками, читати або не читати їх дітям. Деякі фахівці пропонують взагалі виключити їх з «репертуару читання» для маленьких дітей. Але наші малята не живуть під скляним ковпаком, вони не увесь час перебувають під рятівним захистом тата й мами. Вони повинні вирости сміливими, стійкими і відважними, інакше вони просто не зможуть відстоювати принципи добра й справедливості. Тому дітей необхідно поступово й обдумано вчити стійкості й рішучості, умінню переборювати власні страхи. Так діти й самі прагнуть до цього – про це свідчить «фольклор» і страшні історії, які складають і переказують один одному діти старшого дошкільного й молодшого шкільного віку (слайд 6).

Ведучий 2. «Виховне значення творів мистецтва, – як справедливо відзначає відомий музикознавець Б. Теплов, – у тім насамперед і полягає, що вони дають можливість увійти «усередину життя», пережити шматок життя, відбитого у світлі певного світогляду. І найважливіше, що в процесі цього переживання створюються певні відносини й моральні оцінки, що мають

незрівнянно більшу примусову силу, чим оцінки, які просто повідомляються й засвоюються» (слайд 7).

Ведучий 1. (слайд 8).

«Казки – блискуче, краще у світі золото, те золото, що блищить вогником у дитячих оченятах, дзенькає сміхом з дитячих вуст і вуст батьків, а зливаючись із музикою, отримує нове життя», – запевняв Г. Андерсен.

Ведучий 2. Неможливо уявити собі дитинство без чарівної казки. Захоплива й поетичні, серйозні й смішні, – казки не тільки виховують, розважаючи, але й радують душу (слайд 9).

«Як гімнастика виховує наше тіло, так і музика виховує душу», – так сказав давньогрецький філософ Платон. Слухаючи казкову музику, глядачі почують не тільки звуки, але й думки, бажання композитора. Розповісти казку можна по-різному. Легше за все фантазія втілюється у слові або фарбах; можна показати казку в дії: поставити спектакль або зняти фільм. А ще можна передати казку звуками. У цьому випадку музика стає одночасно й головним героєм, й оповідачем. Під впливом казки й музики формується творча уява. Подорожуючи різними музичними казками, можна довідатися багато цікавого про великих композиторів і казкарів.

Ведучий 1. Казка в музиці...(слайди 10, 11).

Казки вчать вічним істинам життя – любові й справедливості, сміливості й протистоянню. Вони розкривають приховане зло, що, як і в житті з'являється у привабливій оболонці (слайд 12).

Діти дуже чуйно відгукуються на ті образи в музиці, які їм близькі й зрозумілі, а що може бути ближче й зрозуміліше за казку? Вони із задоволенням і майстерно малюють казкових героїв, фантазуючи й захоплюючись образом (слайд 13).

Ведучий 2. Невеликі музичні твори, що прозвучать у цьому концерті, нагадають нашим слухачам знайомі образи улюблених казок (слайд 14).

Ведучий 1.

В казці мудрість, світло й сила, є у ній чарівні крила,
Що підносять в небеса, вчать творити чудеса.
Ну, а хто казки читає, той у серці мудрість має
І любов, і доброту, знає істину просту,
Що людина все здолає, як мету чарівну має,
А для цього треба вчитись, наполегливо трудитись,
Й казка стане в добрий час дивом, дійсністю для нас.
Діти, ви казки читайте, світ чарівний пізнавайте!

Н. Красоткіна.

Ведучий 2.

Когда и кто ее сложил
В своей избушке где-то
И самый старый старожил
Не даст тебе ответа.
И про зверей, и про царей,
И что на свете было –
Все в памяти своей
Нам с вами сохранила!
Она живет в любом дому
И странствует по странам,
А почему? Да потому,
Что без нее нельзя нам.

Ведучий 1.

Віхола-хурделиця, снігова, чарівна,
Легким шлейфом стелиться, крижана царівна.
Обнімає Віхолу Вітер щиро, ніжно,
І шепоче пристрасно: «Люба, мила, сніжна...»
А примхлива Віхола все пручається,
Із міцних обіймів виривається.
«Ой, не буду, Вітре, я з тобою,
Бо не пара дід старий із молодію.

Т. Семенченко.

Ведучий 2.

Набита сказками подушка,
Покрепче прижимай к ней ушко.
Мечтает каждая из сказок
Всем детям вдруг присниться сразу.
Звучить: Є. Ігнат'єва «Сумна казка» (слайди 15, 16).

Ведучий 1.

У глухому лісі стоїть хатинка
На курячих ніжках на узліссі.
Коштує від лісу в двох кроках
Живе там Бабуся Яга!

В. Соркін.

Звучить: Н Торопова «Баба-яга» (слайди 17, 18).

Ведучий 1.

Сонце світить. На горбок вибігає колобок.
Від бабусі він втікав – Із віконечка упав.
Через сад, через місток Покотився у лісок.
Зайчик весело стрибав – Колобочка не спіймав.
Вовк сердито загарчав – Колобочка не спіймав.
І ведмедик пробігав – Колобочка не спіймав.
А лисичку він спіткав... Горе-лишенько – пропав!

Н. Бугай.

Ведучий 2.

Перед волком не дрожал,
От медведя убежал,
А лисице на зубок
Все ж попался... КОЛОБОК!

Звучить: Н. Торопова «Колобок» (слайди 19, 20).

Ведучий 1.

Лечу над містом. Дах за дахом.
Заглух двигунчик, вниз несе,
Та що ж це я такий невдаха?
Де приземлюсь? Приватне все...
Кругом метало черепиця, басейни, вежі, вартові,
і де ж це в біса приземлитись?
Чи на даху, чи на траві?
Та ось балкон; і зручно, й тиша, за склом,
Здається, є Малюк...
Ну, слава Богу, сів успішно.
Зручна квартира, ніби люк.

Н. Терещенко.

Ведучий 2.

Толстяк живет на крыше,
Летает он всех выше!

Звучить: В. Ігнат'єв «Карлсон прилетів» (слайд 21).

Ведучий 1.

Квітки кращої немає від тюльпана:
Мов вогонь палають дивні квіти.
От я бджілкою малою стану
І лише в тюльпані буду жити...

Із вірша Г. Глушнева, переклад А. Присяжнюка.

Ведучий 2.

Живу в цветке тюльпана я,
Мой домик очень мал;
Недаром сказочник меня
Дюймовочкой назвал!
Звучить: «Дюймовочка» В. Коровіцин (слайди 22-24).

Велучий 1.

Каже їй хрещена мати:
– Попелюшко, моя мила,
Принеси один гарбуз,
Трое ящірок маленьких,
Трое мишенят гарненьких
І одненького щура.
Чарувала, дивувала,
Та збрала Попелюшку і відправила на бал!
Д. Кравченко.

Ведучий 2.

Скорей бы приблизился вечер
И час долгожданный настал,
Чтоб мне в золоченой карете
Поехать на сказочный бал!
Звучить: В. Коровіцин «Вальс Попелюшки» (слайди 25-27).

Ведучий 1.

Попелюшка добра й мила,
Працьовита, незлослива.
Завжди всім допомагає,
Принц не дарма її обирає.
В. Мишкін.

Ведучий 2.

Никто во дворце не узнает
Откуда я, как я зовусь,
Но только лишь полночь настанет,
К себе на чердак я вернусь...
Звучить: М. Шух «Туфелька Попелюшки» (слайд 28).

Ведучий 1.

Кошик дівчинка взяла,
Стежкою повз ліс пішла.
Раптом вийшов вовк із хащі,
Посміхнувся на всю пащу.
Каже вовк: – Куди ідеш?
Що у кошику несеш?

І. Сонечко.

Ведучий 2.

Девочка хорошая по лесу идет,
Но не знает девочка,
Что опасность ждет.
За кустами светится
Пара злющих глаз...
Кто-то страшный встретится
Девочке сейчас!

Звучить: П. Чайковський «Червона шапочка і вовк» (слайди 29, 30).

Ведучий 1.

На галявинці за тином
Збудував собі хатину
Роботящий щирий гном
Та й усівся під вікном, -
У гостину всіх чекає,
Новосілля він справляє!

А. Валецький.

Ведучий 2.

Стоит в лесу тесовый дом,
А в нем живет веселый ГНОМ!

Звучить: А. Роулі «У країні гномів» (слайди 31, 32).

Ведучий 1.

Колись давно сталевого ножа
Засунув папа Карло у поліно.
І в дереві прокинулася душа –
На світ з'явився дивний Буратіно.

О. Сушко.

Ведучий 2.

Что за странный
Человечек деревянный
На земле и под водой
Ищет ключик золотой?!

Звучить: В. Ігнат'єв «Буратіно йде до школи» (слайд 33).

Ведучий 1.

Дали Маші брязкальце,
І гримить вона над вушком.
Маша не лякається,
Маша посміхається.

М. Дружиніна.

Ведучий 2.

Скажет каждая старушка,
Каждый школьник и студент,
Что игрушка-погремушка
Популярный инструмент!
Звучить: Т. Вількорійська «Брязкальця» (слайд 34).

Ведучий 1.

В мене стільки є ляльок –
Прямо цілий дитсадок!
Правда, іграшковий –
Дитсадок ляльковий.

Г. Бойко.

Ведучий 2.

Кружатся куклы,
Что-то поют,
Сонным игрушкам
Уснуть не дают!
Звучить: Л. Колодуб «Лялька співає» (слайди 35, 36).

Ведучий 1.

Как большой сидит Андрюша
На ковре перед крыльцом.
У него в руках игрушка –
Погремушка с бубенцом!

Ведучий 2.

Хлопчик дивиться – що за диво?
Хлопчик дуже здивований,
Не зрозуміє він: ну звідки
Лунає цей дзвін?

А. Барто.

Звучить: Д. Раухвергер «Брязкальця» (слайд 37).

Ведучий 1.

В цирку круглі стіни,
Запах тирси й сіна,
Купол замість стелі,
Сміху каруселі,
До небес канати!
Цирк – це завжди свято!
Радість для малечі,
Цирк – на цілий вечір!

О. Полянська.

Ведучий 2.

Дружно тянут по арене
Цирковой фургончик
Папа Миша, мама Мишка
И сыночек Мишочек!

Звучить: О. Геталова «Ведмедик в цирку» (слайд 38).

Ведучий 1.

Скаче коник-стрибунець
З кукурудзи на чебрець,
З конюшини на бузок,
Подає свій голосок.
Скаче коник вже півдня,
А уся його рідня,
Зелененька і прудка,
Цвіркотить біля ставка.

Н. Бугай.

Ведучий 2.

– Но! – сказали мы лошадке
И помчались без оглядки.
Вьется грива на ветру.
Вот и дом. Лошадка! Тпру!

Звучить: В. Вітлін «Конячки» (слайди 39, 40).

Ведучий 1.

Хто не зна моєї ляльки?
В мене лялька, мов жива:
Як візьму її на руки –
Оченята відкрива.

Г. Бойко.

Звучить: Г. Дмитрієв «Механічна лялька» (слайди 41-44).

Ведучий 1.

Дружно пісню ми заводим,
Під бадьорий марш виходим,
Наче на парад,
Наче на парад.
Спритні, жваві, невеличкі,
Ми, веселі чоловічки,-
Друзі всіх малят.
Друзі всіх малят

Г. Бойко.

Ведучий 2.

Он с бубенчиком в руке,
В сине-красном колпаке,
Он веселая игрушка
И зовут его... Петрушка!
Звучить: В. Єлінек «Петрушки» (слайди 45, 46).

Ведучий 1. (слайд 47).

Закончились все сказки.
Прочитаны стихи
Волшебными звуками
Волшебной страны.
Страна необычна.
Прекрасна, легка.
С чарующим именем
М У З Ї К А.....

Ведучий 2. (слайд 48).

А хвиля музики тебе несе, гойдає.
Відносить в загадковій світі.
І вабить душу, ніжно пригортає.
Частинкою її стаєш і ти.
І все земне уже неактуальне,
А лише музика в душі твоїй луна.
То спрагла, лагідна, а то печальна,
Але тобою випита до дна

Н. Красоткіна.

Ведучий 2. Дякуємо всім учасникам і виконавцям!

До нових зустрічей!

Список використаних джерел

1. Білоус В. П. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=796223>. – Назва з екрана.
2. Кузик В. В. Мудрі уроки доброзвичності // Музична Україністика: сучасний вимір. – Київ ; Ніжин, 2010. – С. 266–277.
3. Міліч Б. Про формування і вдосконалення викладацької майстерності педагогів – піаністів / Б. Міліч. – Київ, 1971.
4. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти: навч.-метод. посібник / О.Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.

1.2.3. «У світі тварин» (О. Погода, О. Лосєва)

Мета – формувати музичні уявлення про тварин, свідоме ставлення до поняття «тварина – частина живої природи»; популяризація творів музичного мистецтва для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в процесі формування готовності студентів до педагогічної практики шляхом спрямування дій на набуття музичних знань у поєднанні з різними видами мистецтв.

Завдання:

- ❖ забезпечити активізацію процесу пізнавальної діяльності, який розпочинається зі сприйняття окремих явищ, подій, музичних і літературних творів;

- ❖ сприяти формуванню потреби до пізнання світу і людини в ньому;

- ❖ продовжувати розвивати цілісне й диференційоване сприйняття музики;

- ❖ розвивати творчу уяву засобами музики, поезії й образотворчого мистецтва;

- ❖ закріплювати вміння співвідносити свої дії з характером музики у творчих проявах виконання творів на фортепіано;

- ❖ сприяти розвитку спостережливості, допитливості;

- ❖ формувати вміння порівнювати, робити висновки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;

- ❖ виховувати прагнення до пізнання тваринного світу, дбайливе ставлення і любов до тварин;

- ❖ формувати ціннісне ставлення до культурної спадщини;

- ❖ розвивати комунікативні якості в процесі колективних дій.

Матеріали та обладнання: ноутбук, проектор, музичні інструменти, нотні матеріали та поетичні збірки, мультимедійний супровід.

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

Ведучий 1. Добрий день, шановні викладачі та студенти! (слайд 1, фоном у заставці звучить музика програми «В країні тварин» 70-х-90-х років).

Ведучий 2. Сучасна дошкільна та початкова освіта потребує нових підходів до формування знань у дітей дошкільного віку та молодших школярів. На сьогодні пріоритними є творча діяльність, самостійність і нестандартність думки. Цей процес надто складний, оскільки ґрунтується на певній послідовності теоретичного мислення.

Ведучий 1. Нові програми відповідно до Державного стандарту освітньої галузі «Людина і світ» передбачають створення передумов для усвідомленого сприймання і засвоєння соціальних, морально-правових норм, історичних, національно-культурних традицій українського народу, де зазначається, що їх мета — сприяти формуванню в дітей потреби до пізнання світу і людини в ньому; засвоєнню духовних цінностей в екологічній, пізнавальній, моральній, емоційній, естетичній сферах та допомагати розв’язати наступні проблеми:

- ❖ інтеграція особистості в соціум;
- ❖ розвиток творчих здібностей;
- ❖ розширення свідомості;
- ❖ удосконалення взаємодії з навколишнім світом.

Ведучий 2. Багато відомих учених, педагогів, мислителів вбачають сенс життя в тому, щоб дитина бачила, розуміла, відчувала, переживала, досягала як велику таємницю пробудження життя в природі.

Ведучий 1. У процесі навчання дітей у закладах дошкільної та загальної середньої освіти першого ступеня необхідно забезпечити активізацію процесу пізнавальної діяльності, який розпочинається зі сприймання окремих явищ, подій, що відбуваються, через відчуття окремих ознак чи властивостей, що діють на аналізатори суб’єкта. Так, зокрема, під час першого знайомства з квіткою, в дітей виникають різні відчуття та з’являються перші знання: колір, форма, запах тощо. Усі ці ознаки самі по собі не існують, а належать окремому об’єкту, наприклад, квітці.

Ведучий 2. Отже у свідомості дитини виникає її образ, він складається із сукупності відчуттів. Це пояснюється тим, що наочний та музичний образи сприймання відображає об'єкт, який характеризується цілісністю, зв'язками, взаємовідношеннями між якостями, властивостями.

Ведучий 1. Сприймання тісно пов'язане з образним мисленням і мовою, тобто усвідомленням суті предмету. Свідомо сприйняти предмет – означає впізнати і назвати його. Впізнання здійснюється на основі попереднього досвіду. Сприйнятий образ ніби накладається на образи попередніх сприймань, які зберігаються і відтворюються в пам'яті. Якщо ці образи однакові, то об'єкт не тільки пізнається, але й зараховує його суб'єкт до певної групи чи класу предметів.

Ведучий 2. Вихідним пунктом у формуванні природничих знань є відчуття як найпростіша форма відображення навколишнього світу. Із відчуттів виникає сприйняття – складний процес сприймання і перетворення інформації, що забезпечує відображення об'єктивної реальності та орієнтацію в довкіллі. Завдяки сприйманню виникає уявлення як образ раніше сприйнятого предмета або явища, а також образ, створений уявою. Від чуттєвих сприймань і уявлень завдяки мисленню людина піднімається до розкриття сутності предметів і явищ, тобто на вищій щабель пізнання – до утворення понять.

Ведучий 1. Відчуття відбуваються через аналізатори окремої особистості. Тому сприймання залежить від психічних особливостей кожної дитини. Так потреби, інтереси, установки, почуття і воля проявляються у вибірковості сприймання. Вибірковість передбачає виділення одних предметів як об'єктів сприймання порівняно з іншими, які виступають його фоном. Наприклад, дошкільнята та молодші школярі краще помічають яскраві й рухомі предмети на фоні менш яскравих і нерухомих. Також швидше і повніше сприймають усе те, що включається у різні види діяльності, викликає активність та інтерес.

Отже, результат сприймання – це створення цілісного образу об'єкта на основі безпосередніх відчуттів із участю музичного, образного мислення і пам'яті. Такий образ виникає та існує тільки за наявності об'єкта. Однак він

може згадуватися і відтворюватися в пам'яті дітей, якщо буде сформоване уявлення про нього.

Необхідно зазначити, що сприйняття й уявлення служать основою розвитку естетичних і етичних почуттів. Можна виховувати в дітей почуття краси природи тільки під час сприймання краси конкретних предметів та музики.

Ведучий 2. Зацікавити, захопити дітей музикою – основне питання, яке майбутній фахівець мусить постійно вирішувати на музичних заняттях. Залучення дітей до музики можна уподібнити до побудови фундаменту, на якому виростуть тематичні поверхи наступних років навчання. Тому важливим завданням музичних занять є послідовне і систематичне збагачення музичного досвіду дітей, виховання в них навичок сприймання музики.

Карл Орф наголошував, що не зважаючи на майбутню професію дитини, в ній слід виховувати творче начало, творче мислення.

Ведучий 1. У дитячому віці відносно добре розвинута наочно-образна пам'ять дітей: вони легко запам'ятовують те, що їх особливо вражає, що безпосередньо пов'язане з їхніми інтересами.

Під час слухання музики в дітей виникають відповідні емоційні переживання, під впливом яких набувається певний досвід, розвивається уява та сприймання музичного образу.

Музичні заняття повинні спрямовуватись на розвиток музичних знань у поєднанні з різними видами мистецтв, з навчальними предметами.

Необхідно вдумливо ставитися до вибору музичних творів і їх виконання, прослуховування, обговорення; добору високохудожніх, різноманітних, зрозумілих за формою та змістом, доступних для емоційного сприйняття дітей.

Твори для прослуховування краще запам'ятовуються, якщо посилюється емоційний вплив музики, допомагаючи чіткіше сприйняти художні образи.

У пошуках шляхів підвищення ефективності музичного виховання дітей необхідно звертатися до міжпредметних зв'язків музики з образотворчим мистецтвом, літературою, історією, природознавством тощо.

Ведучий 2. Ознайомлення із темою «Тварини» розпочинається в закладах дошкільної освіти, де формуються уявлення про тварин і продовжується у 1-4 класах ЗЗСО.

Зміст навчального матеріалу спонукає дітей замислитися над тим, що людині необхідно знати про своє середовище. Дитина починає осмислювати зв'язки в довкіллі (між людиною і живою та неживою природою, між людиною та її оточенням). Зміст уявлення розширюється за рахунок ознайомлення дітей із основними групами тварин у довкіллі, таким чином формується система понять і уявлень про тварин.

Ведучий 1. Метою цього заходу є формування поняття «тварина – частина живої природи», музичних уявлень про тварин; також формувати вміння порівнювати, виховувати спостережливість, допитливість, робити висновки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; прищеплювати прагнення до пізнання тваринного світу, дбайливе ставлення і любов до тварин.

Ведучий 2. Сьогодні ми презентуємо літературно-музичну композицію «У світі тварин».

Віслюк

Хто не знає віслюка?
В нього вдача он яка:
Запряжи чи так веди,
Упирається завжди.
Я лозиною жену,
Зву його Ні-тпру-ні-ну!
Г. Бойко.

Ведучий 1.

У ослика был день рожденья, и он
Принимал поздравленья.
Барбос ему сена принес,
Коза подарила овес.
Вошли торопливо барашки,
Они принесли две ромашки.
Тянули осленка за ушки
Лошадки, овечки и хрюшки.
И ушки росли-подрастали,
И к вечеру длинными стали!
Р. Фархади.

Звучить: Ю. Козулін «Осля» (слайд 2).

Ведучий 2.

– Гей, до мене! – півник кличе, –
Я нового вірша вивчив! –
Став читать... Біда яка!
Не згадає ні рядка.
Замість вірша на току
Заволав: – Ку-ка-рі-ку!

В. Вітка.

Ведучий 1.

Петухи не можуть сами
Точно знать, которий час.
Видно, все они с часами,
Только прячут их от нас!
Потасовку затевают
Петухи то там, то тут.
Вероятно, выясняют,
Чьи часы точней идут.

Е. Невский.

Звучить: С. Разорьонов «Два півня» (слайд 3).

Ведучий 2.

Тече річка невеличка, через річку кладка.
Одне одному назустріч ідуть козенятка.
Вузька кладка, козеняткам нікуди звернути,
Бо, звернувши, можна в воду холодну пірнути.
Зустрілися, зупинились, наставили роги –
Видно, обом не хочеться звертати з дороги.

Г. Бойко

Ведучий 1.

У мене живе козленок.
Я сама его пасу.
Я козленка в сад зелений
Рано утром отнесу.
Он заблудится в саду –
Я в траве его найду.

А. Барто.

Звучить: Б. Кравченко «Вперте козеня» (слайд 4).

Ведучий 2.

Довго він в яйці сидів,
Мати його гріла.
Шкаралупу він пробив
І розправив крила.

Наче сонечко жовтенький,
Він маленький і тепленький.

Ведучий 1.

Был белый дом,
Чудесный дом,
И что-то застучало в нем,
И он разбился, и оттуда
Живое выбежало чудо!
Такое теплое, тако-о-е
Пушистое и золотое!

К. Чуковский.

Звучить: Н. Торопов «Курчата» (слайд 5).

Ведучий 2. (слайд 6).

Невеличка та сіренька
В норці мешкаю тихенько.
Уночі по хаті – нир,
Я шукаю сало й сир.

Ведучий 1.

Веселая мышка в рояле жила,
Она музыкальной мышкой была!
И часто под звуки рояля
Пищала она: «Тра-ля-ля-ля!»

Ведучий 2.

В хаті тихо, киця лиш муркоче,
Дрібний дощик надворі хлюпоче.
Аж тут шкрябнуло щось під помостом,
Вибігає мишка з довгим хвостом.

У. Кравченко.

Ведучий 1. (слайд 7).

Мышка, мышка! – просит кошка,
Поиграй со мной немножко!
Где ты прячешься? Зачем?
Может я тебя не съем!

С. Маршак.

Звучить: Ф. Рибницький «Кіт і миша» (слайд 8).

Ведучий 2.

Наш пухнастий песик Гав
Ланцюжок із шиї зняв.
Бігав він по всіх стежках,
Тому хвіст у реп`яшках.

П. Коваль.

Ведучий 1. (слайд 9).

В дзеркало дивилося
Біле кошеня
Й дуже зажурилося
Якось серед дня.

Л. Куліш-Зіньків.

Ведучий 2.

Вот собачка лаєт:

Гав-гав-гав!

Нас она пугает:

Гав-гав-гав!

Ты, собаченька, не лай,

Лучше с нами поиграй!

Звучить: музика Т. Попатенка, слова В. Вікторова «Щеня і кошеня» (слайд 10).

Ведучий 1.

Лисичка-сестричка лісом ходила,

Хвостиком водила.

Лисички збирала,

пісеньку співала.

– Тра-ля, ля-ля, ля-ля –

Ось така я краля!

Ведучий 2.

Я лисичка не простая –

Гляньте, шубка золотая,

Танцевать я мастерица,

День и ночь могу кружиться!

Звучить: Г. Фінаровський «Танок лисички» (слайд 11).

Ведучий 1.

Поросятко спохватилось:

«Ой, давно я вже не милось!

Я ж чистеньким бути мушу».

Та й залізло у калюжу.

Г. Вієру.

Ведучий 2.

Мы веселые ребята,

И зовут нас поросята

Рыльца пяточками

Хвостики крючками

Звучить: П. Берлін «Поросята» (слайд 12).

Ведучий 1.

Чують в нашому селі і дорослі і малі
Із маленького ставка:

Цілий день все ква да ква...

Звучить: Ю. Щуровський «Танець маленьких жабенят» (слайд 13),

В. Вітлін «Жабки» (слайд 14).

Ведучий 2.

Скачуть коники конята,
Хочуть вітер перегнати,
Скачуть. Скачуть в місто нове,
Дзвінко цокають підкови.

Ви, конята, нас візьміть
На пригірок з гуком-свистом –
От вже видно нове місто.

Звучить: В. Вітлін «Конячка» (слайд 15-16), М. Потоловський «Конячки»
(слайд 17).

Ведучий 1.

Сів ведмедик на пеньочку
Заліз лапкою у бочку,
Там медок густий зібрався
І від бджілок заховався.

Ю. Хандожинська.

Ведучий 2.

Он большой и косолапый,
Мед он ест из ульев лапой.
Он веселый шалунишка,
Ну, конечно, это мишка!

Звучить: В. Блок «Ведмідь у лісі» (слайд 18),

Г. Фрід «Ведмедик» (слайди 19, 20).

Ведучий 1.

Хто це ходить між дубами,
Тихо клацає зубами,
Затаївся і примовк,
Грізний звір цей, звісно, вовк!

Звучить: Н. Леві «Вовк» (слайд 21).

Ведучий 2.

Слон, хоч він за всіх сильніший
В зоопарку найдобріший.

Мабуть, і у звірів так:

Хто найбільший, той добряк!

Звучать: музика І. Кириліної, слова О. Вратарьова «На острові Ламемба»

(слайди 22, 23), К. Сен-Санс «Слон» (слайди 24, 25).

Ведучий 1.

Хтось колись давай старатись

І нітрішки не на глум

Перешив свого матраца

голій зебри на костюм

Всяк, я думаю, збагнув:

Той матрац смугастий був!

Звучить: Ж. Колодуб «Зебра» (слайд 26).

Ведучий 1.

Кенгуру симпатична, руденька,

Дуже сильний, товстий в неї хвіст.

Вузькі плечі, голівка маленька,

Метрів два з половиною зріст.

Н. Красоткіна.

Ведучий 2.

Вот полюбуйтесь на гру

Двух австралійських кенгуру

Они играють в чехарду

В зоологическом саду!

Звучить: Ю. Рожавська «Кенгуру» (слайд 27).

Ведучий 1.

Із тигром красенем хочеться ладити,

За шерстю спину йому погладити,

Обняти за шию, мов дома бицю,

Смикнути за вуса, неначебто кицю!

Звучить: К. М'ясков «Тигр» (слайд 28).

Ведучий 2.

Тим відомий носоріг,

Що на носі має ріг.

Гострим рогом всіх лякає,

Хоч нікого не займає.

Л. Куліш-Зіньків.

Ведучий 1.

Не олень он и не бык.

В жарких странах жить привык

На носу имеет рог,

И зовется... но-со-рог!!!

Звучить: М. Кармінський «Носоріг» (слайд 29).

Ведучий 2.

А зараз – музичні загадки!

Звучить: музика Ю. Шуть, слова М. Яснова «Хто Я?» (слайд 30); музика Т. Попатенко, слова В. Вікторова «На луку пасється...?» (слайди 31-33); музика Л. Кніппер, слова О. Коваленка «Чому ведмідь взимку спить» (слайд 34); Р. Шуман «Райські птахи» (слайд 35).

Ведучий 1.

Ця птаха тендітна та сильна,
Пливе вона в річці повільно.
Шия довга, наче спиця,
А постава, як в цариці.

Ведучий 2.

Вдоль по реченьке лебедушка плывет,
Выше бережка головушку несет.
Белым крылышком помахивает,
На цветы водицу стряхивает.
Звучить: К. Сен-Санс «Лебідь» (слайд 36).

Ведучий 1. На цьому наш захід завершено.

Звучить: П. Морія «У світі тварин» (слайди 37-60).

Ведучий 2. Дякуємо за увагу!(слайди 61, 62).

Список використаних джерел

1. Білоус В.П. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=796223>. – Назва з екрана.
2. Молчанова Т.О. Мистецтво піаніста-концертмейстера: історичний і методологічний дискурс – аналіз: дис. ... д-ра мистецтвознавства / Т. О. Молчанова. – Львів, 2016. – 463 с.
3. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посібник. / О. П. Рудницька. – Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360с.

1.2.4. «Музика єднає» (О. Цуранова, О. Погода, Т. Бившева, С. Аржанухіна, О. Лосєва)

Мета – сприяти активній участі студентів у суспільному житті, вільному спілкуванню незалежно від національності, об'єднувати зусилля заради миру; удосконалювати музично-естетичну майстерність у процесі виконання й сприймання музики, поповнювати музично-педагогічний досвід студентів фортепіанними творами композиторів різних стилів й епох.

Завдання:

- ❖ продовжувати розвивати цілісне й диференційоване сприйняття музики;
- ❖ розвивати творчу уяву засобами музики, поезії й образотворчого мистецтва;
- ❖ закріплювати вміння співвідносити свої дії з характером музики у творчих проявах виконання творів на фортепіано;
- ❖ формувати ціннісне ставлення до національної та світової спадщини;
- ❖ розвивати комунікативні якості в процесі колективних дій.

Методи: наочні (наочно-слуховий, наочно-зоровий: методи демонстрації й ілюстрації); словесні (розповідь, бесіда); практичні (виконання композицій).

Матеріали та обладнання: ноутбук, проектор, музичні інструменти, нотні матеріали та поетичні збірки, мультимедійний супровід.

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

(Із привітанням присутніх на сцену виходять ведучі заходу)

Ведучий 1. *(слайд 1).*

Що заспокоїть нас у горі?
Печаль журби змахне з чола
І викреше вогонь із серця?
Це може тільки музика.
Не відає вона кордонів,

Із вічністю заручена
Весь світ об'єднує любов'ю
В житті панує музика.
Ю. Рожков.

Ведучий 2. Одним із найдивовижніших мистецтв, якими володіє людство, є музика. У світі не знайдеться людини, байдужої до неї. Наше життя неможна уявити без різнобарвного світу музики. Музика – своєрідний емоційний маятник нашого настрою, джерело емоцій та почуттів.

Музика зачіпає найрізноманітніші струни людської душі, вона зрозуміла навіть без слів, здатна об'єднати почуття зовсім різних індивідуумів. Музика єднає людство, єднає світ. Музика – не просто звуки, це – гармонія, створена людиною, яка виражає глибокі й складні людські почуття.

Ведучий 1. Музичний твір – це сукупність естетичної інформації, яку пропонує композитор. У своїх творах композитори різних епох та національностей відображають стан своєї душі, втілюють почуття. Їх імена та безсмертні твори назавжди залишаються в культурній спадщині людства. Й. Бах, В. Моцарт, Л. Бетховен – на цих «китах» ґрунтується майже вся світова музична класика.

Ведучий 2. Кожне мистецтво прагне своєю «мовою» відобразити повноту й багатогранність дійсності. Музика – дзеркало, у якому кожна людина може побачити свою душу. Вона спонукає людей до розширення світогляду, збагачення знань, надихає до активної участі в суспільному житті, до спілкування незалежно від національності, закликає об'єднувати зусилля заради миру. Зрештою, людство наблизиться до моделі справедливого суспільства, про яке так довго мріє. Музичне мистецтво – одна із важливих складових на шляху до цієї мети. Твори мистецтва формують емоційну культуру людини, культуру естетичних почуттів і смаків, духовну культуру нашого життя.

Ведучий 1. Музика сприяє налагодженню відносини між людьми різних етнічних груп, є універсальною невід'ємною складовою елементів

дипломатичної мови. Відомий український дипломат І. Сагайдак стверджує: «Будь-який дипломатичний прийом виграє зокрема від того, наскільки вдало підібрана музика».

Ведучий 2. Музика дозволяє спілкуватися один з одним на загальнолюдському рівні, демонструючи цінність різноманітності світу. Мистецтво допомагає людині не просто жити, а жити щасливо. Зокрема, чимало людей раніше займалися в колективах художньої самодіяльності, у такий спосіб люди об'єднувалися в творчі колективи, складали й виконували прекрасну музику, створену за натхненням, покликом душі, що і досі надихає й об'єднує представників багатьох національностей. Музичне мистецтво є безмежним, воно покликане стерти всі кордони в суспільстві.

Ведучий 1. Музика – джерело емоцій і почуттів. Коли музиканти з різних країн створюють спільні проекти, вивчаючи культуру один одного, на підсвідомому рівні відбувається об'єднання різних культур, формується поважливе ставлення до етнічних традицій інших країн, збагачується власний досвід. Із часом зміняться слухачі, носії музичної інформації, еволюціонують музичні інструменти, але їх ніколи не замінить штучний інтелект або комп'ютер. Молодь майбутнього буде з однаковим інтересом слухати класичну, джазову, фольклорну та сучасну музику, буде цінувати кожний чистий і яскравий музичний звук, пронизаний любов'ю до мистецтва.

Ведучий 2. Наведемо приклад із джерел українського фольклору: «Музика без'язика, а людей збирає!» Нам слід думати про музику не тільки як про прекрасну естетичну насолоду, а як важливу складову діяльності людини. Музика руйнує національні та етнічні межі, стереотипи і шаблони, сприяє об'єднанню людства, що особливо важливо в наш час!

Ведучий 1. (слайд 2).

Музика – це найвиразніша мова.
Мова, що може без жодного слова
Людам про радість і сум розказати,
Вміє картину без фарб малювати,
В світі усьому знайде слухача
Без словника і перекладача...

А уявіть, як розквітне чудово
Музика з барвами фарби і слова!

Звучить: О. Грибоедов Вальс мі мінор (слайд 3).

Ведучий 1. (слайд 4).

Танець – це розповідь тіла,
Сповідь бажання і снів.
Коли музика горне душі сміливо –
Це танго, пристрасть без слів!

Звучить: С. Родригес «Кумпарсита» (слайди 5-7).

Ведучий 2. (слайд 8).

Ніф-ніф, Нуф-нуф, і звісно ж я, Наф-наф,
Будівників наймаємо, звичайно,
У нас і Лось працює, і Жираф.
Ведмідь – прораб, а Лис товар збуває,
Та й Вовк майстерно кахлі в нас кладе...
Але й минуле ми не забуваєм,
Вистава наша у театрі йде!

Н. Терещенко.

Звучить: В. Соляников «Не страшний нам сірий вовк» (слайди 9-13).

Ведучий 1. (слайд 14).

У музиці і радість, і краса.
Над цілим світом хай вона лунає,
Бентежить душі і палкі серця...
Без неї життя сенс не має.

Звучить: М. Мусоргський «Старий замок» (слайди 15-16).

Ведучий 2. (слайд 17).

Коли б не чув мелодії, огойдану чуттями,
То все б спокійно й лагідно текло.
А то почув й добою, до нестями
Неначе жаром душу обпекло...

Звучить: Ю. Шейко «Прелюдія» (слайди 18-20).

Ведучий 1. (слайд 21).

Це ж просто звуків перегук, злиття.
Мелодія... Здавалося б – дрібниця.
Аж ні! Це диво, чари і життя,
Велика незбагненна таємниця.
Звучить: В. Соляников «Мелодія мрії» (слайди 22-24).

Ведучий 2. (слайд 25)

Ми з тобою, мила, закружляєм в танці
Щирої любові незліченних днів,
Там, де вітер грає на цимбалах майстра,
Що для нас з тобою написав цей твір.
С. Ранковий.
Звучить: Ф. Шопен «Вальс» (слайди 26-27).

Ведучий 1. (слайд 28).

Не знайде в світі музика байдужості,
Не стріне горя, тільки розділить.
Не знає ні зла ані грубості,
Всім музика, допомагає жить.
Звучить: К. Бейліт «Пірати карибського моря» (слайди 29-37).

Ведучий 2. (слайд 38).

Недомовлених слів скрізь супроводжують очі,
Наче в душу сховали таємний маяк.
Може, в інших світах без чуттів жити нам напропорчили,
А у цьому не виходить ніяк.
Звучить: О. Кимлик «Настрій» (слайди 39-41).

Ведучий 1. (слайд 42).

А хвиля музики тебе несе, гойдає.
Відносить в загадковій світи.
І вабить душу, ніжно пригортає.
Частинкою її стаєш і ти.
Звучить: Л. Готман «Прелюдія» (слайди 43-45).

Ведучий 2. (слайд 46).

Пісня дарує ще і насолоду,
Щирі, неповторні почуття,
І несе від роду і до роду
Життедайне полум'я буття.
Звучить: музика Є. Крилатова, слова Ю. Ентіна «Де музика бере початок»
(слайди 47-48).

Ведучий 1. (слайд 49).

Лиш духом всесильна людина
Розфарбує цей світ кольорами,
Щоб ожила від світла картина,
Немов небо мовчазне над нами...

Звучить: Є. Дога «Портрет дружини художника» (слайди 50-60).

Ведучий 2. (слайд 61).

Перетворіть у вічність почуття,
Улейте в музику, так, на майбутнє,
Аби колись з'явилася сльоза
Від того, що назавжди незабутнє...

Звучить: К. Менсел «Реквієм за мрією» (слайди 62-65).

Ведучий 1. (слайд 66).

Чари, пригоди, інтриги,
Добрий початок, щасливий кінець
Мешканка дива, Вартова книги
Казка – полонянка сердець.

Звучить: І. Беркович «Казка» (слайди 67-74).

Ведучий 2. (слайд 75).

В мелодіях заховані думки,
В мелодіях заховані всі мрії,
Є навіть дотик рідної руки,
І очі ласкою безмірні.

Звучить: Дж. Керн «Дим» (слайди 75-86).

Ведучий 1. (слайд 87).

В тобі, мистецтво, – у малій картині,
Є захист: у красі незнаних слів,
У музиці, що вроду, всім знайому,
Утілює в небесний перелив.

М. Рильський.

Звучить: А. Роулі Концерт соль мажор для фортепіано з оркестром

І частина (слайди 88-90).

Ведучий 2. (слайд 91).

Музика забрала мою душу
І до серця прикипіла назавжди.
Тож, де б не був, мелодію я мушу
Безтямно шанувати й берегти.

Звучить: «Ми разом» муз. О. Єрмолова, сл. Я. Ігнат'євої (слайди 92-99).

Ведучий 1. (слайд 100) На цьому наш захід завершено!

Ведучий 2. Дякуємо за увагу! (слайди 101-102).

Список використаних джерел

1. Береза А. В. Педагогічно-виконавська практика майбутнього вчителя музики : навч.-метод. посіб. / А. В. Береза. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. – 184 с.

2. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: історія та теорія : навч. посібник (двомовний) / О. В. Михайличенко. – Суми : Козацький вал, 2009. – 208 с.

3. Росул Т. В. Педагогічна інтерпретація музичного образу в процесі підготовки майбутніх учителів музики / Т. В. Росул. – Ужгород : УжНУ, 2009. – Вип. 17. – С. 165–167.

4. Цуранова О. О. Основи музичного мистецтва: навч.-метод. посіб / О. О. Цуранова, О. В. Погода. – Харків : Щедра садиба плюс, 2014. – Ч. 1. : Сприймання та інтерпретація музичних творів. – 122 с.

5. Цуранова О. О. Основи музичного мистецтва: навч.-метод. посіб. / О. О. Цуранова, О. В. Погода, Т. Л. Дорош. – Харків : КЗ «ХГПА» ХОР, 2016. – Ч. 3. : Виконання пісенних творів. – 112 с. : ноти.

1.2.5. «Музика в нашому житті» (О. Цуранова, О. Погода, Т. Бившева, О. Лосєва)

Мета – удосконалювати виконавську майстерність студентів під час презентації творів, поповнювати професійно-педагогічний багаж студентів фортепіанними творами композиторів різних стилів та епох.

Завдання:

- ❖ продовжувати розвивати цілісне й диференційоване сприйняття музики;
- ❖ розвивати творчу уяву засобами музики, поезії й образотворчого мистецтва;
- ❖ закріплювати вміння співвідносити свої дії з характером музики у творчих проявах виконання творів на фортепіано;
- ❖ формувати ціннісне ставлення до культурної спадщини;
- ❖ розвивати комунікативні якості в процесі колективних дій.

Методи: наочні (наочно-слуховий, наочно-зоровий: методи демонстрації й ілюстрації); словесні (розповідь, бесіда); практичні (виконання композицій).

Матеріали та обладнання: ноутбук, проектор, музичні інструменти, нотні матеріали та поетичні збірки, мультимедійний супровід.

Тип заходу: інтегрований (музика, література, живопис, хореографія).

Тривалість: до 60 хв.

(Із привітанням присутніх на сцену виходять ведучі заходу)

Ведучий 1 (слайд 1).

Музика – це диво, радість, чудеса.

Музика – це сонце, зорі, небеса.

Музика – це честь і відвага.

Музика – це мудра порада.

Музика – троянди й спориші...

Музика живе в моїй душі.

Ведучий 2. Ще з незапам'ятних часів людину постійно оточували звуки. Не було ще ніякої музики, але був спів птахів, шелест листя, дзюрчання струмків. Усі ці звуки оточували людину та інформували її про довкілля.

Людина сприймає звуки по-різному. Наприклад, високий вереск був сигналом тривоги, а свист вітру або шум дощу мали для людини заспокійливе значення. Стародавні мудреці стверджували, що перші звуки музики народились одночасно зі створенням світу. Ще на зорі цивілізації був помічений цілющий вплив музики на організм людини. Під дією звуків музики, що зачаровують, відбувалось покращення самопочуття та настрою, зменшення болісних відчуттів, зникав страх, до людини поверталися бадьорість, енергія. Мелодичні звуки справді творять диво – у людині прокидається і перетворюється душа, змінюється психологічний стан, настрій. Музика панує над кожними емоціями, виражає їх, а емоції перемагають фізичний біль.

Ведучий 1. Давньогрецький учений Піфагор, здобув музичні знання в Єгипті, внаслідок чого пізніше заснував в Італії науку про гармонію сфер і затвердив музику як точну науку. Його учні користувались спеціальними мелодіями проти прояву люті й гніву, проводили заняття математики під музику. Адже вона активізує розумові здібності, а також працездатність та зосередженість, здатна розвивати та підвищувати інтелект людини.

Ведучий 2. Авіцена вважав музику нестандартним лікарським засобом лікування поряд з дієтою, сміхом та запахом. Цілющі властивості музики безмежні. Ще у стародавні часи вже було відомо не тільки про можливість впливу музики на емоційний стан людини, але й на фізичний. У Стародавньому Китаї, Єгипті, Греції, лікували пацієнтів, використовуючи різні музичні інструменти. Найбільш поширеною музична терапія була в Китаї, там вважали, що музикою можнавилікувати абсолютно будь-яку хворобу, і рекомендували своїм пацієнтам спеціальні музичні рецепти, вплив різної музики допомагав зцілити ті чи інші органи. Наприклад, барабан – сприяє відновленню ритму серця і нормалізації кровоносної системи; віолончель – позитивно впливає на роботу нирок; орган – сприяє усуненню проблем з хребтом, нормалізує роботу мозку; саксофон – активізує сексуальну енергію; скрипка – покращує душевний стан людини; флейта – позитивно впливає на легені; фортепіано сприяє очищенню щитовидної залози. Західні вчені, провівши багато досліджень,

дійшли висновку, що сама структурна складова мелодії дійсно наділена сильним терапевтичним ефектом. Його назвали «ефектом Моцарта». Це явище, на жаль, досі ще не до кінця пояснено.

Ведучий 1. Таким чином виникає музична терапія. Уперше було створено спеціальний музично-медичний центр у стародавньому Парфянському царстві. Через багато століть, аж у XX столітті, до цієї ідеї повернуться, але її розширять, збагатять новими знаннями. Протягом XX століття у країнах Європи здобудуть шалену популярність такі центри, точним завданням яких стало лікування спеціально підібраних хвороб, починаючи від неврозів і депресій, закінчуючи шлунково-кишковими і серцево-судинними захворюваннями.

Ведучий 2. Музична терапія разом з артотерапією, тобто терапією засобами образотворчого мистецтва, може стати ефективним методом лікування шкільних неврозів як у процесі здобуття освіти, так і в сучасному житті взагалі. Необхідно змалку привчати дітей до гармонізації роботи розуму й душі, збагачувати їхній досвід спілкування з музичними творами. Як довели вчені-психологи, систематичні заняття музикою у віці від 5 до 15 років дозволяють значно підняти IQ, тобто інтелектуальний потенціал людини, краще розвинути пам'ять, аналітичні здібності, сформувані світогляд. У більшості передових європейських країнах, як і за океаном, уроки музики, співи, гра на інструментах належать до обов'язкового елементу виховання, оскільки музика має сильний фізичний та емоційний вплив на дитину.

Ведучий 1. Найважливіша функція музики в нашому житті – це підтримання емоційного, психологічного стану. Мистецтво з нами буде протягом усього життя. З нашими мріями, спогадами, почуттями, хвилюваннями й особистим розумінням і сприйняттям світу. Що, як не музика, допоможе пережити важкі хвилини, які бувають у всіх? Що, як не музика, так надихне на нові звершення? Що, як не музика, зрозуміє наші чуття? Що, як не музика, зможе так ніжно-чутливо із трепетом передати невимовне, що затаїлось у нас у душі?..

Ведучий 2. На пам'ять приходять слова Ріхарда Вагнера: «Музика не може мислити, але вона може втілювати думки». Вона посередник між життєвими реаліями і нашими переживаннями, як духовний натхненник, що здатний змінювати долі людей.

Ведучий 1. Музичне мистецтво виконує функцію самопізнання людини. Воно здатне допомагати людям зрозуміти та сприйняти навколишню дійсність, красу природи, довершеність поезії, живопису, театру, історію свого народу тощо.

Ведучий 2. Отже, музика – невід'ємна частина духовного світу людини. Музика, виступаючи специфічним генератором цілісного ставлення до світу, сприяє розвитку та становленню особистості, оскільки справжні естетичні враження, насолоду від зустрічі з мистецтвом дістає лише той, хто вміє уважно слухати, переживати, розмірковувати над почуттями. Найголовніше те, що музика допомагає нам пізнати самого себе!..

В. Сухомлинський писав: «Пізнання світу почути неможливо без розуміння й переживання музики, без глибокої потреби слухати музику й діставати насолоду від неї. Без музики важко переконати людину, яка вступає у світ, у тому, що людина прекрасна, а це переконання, по суті, є основою емоційної, естетичної, моральної культури».

Ведучий 1. Любіть, цінують, поважайте, слухайте і розвивайте музику! Мистецтво музики відкриє нам новий світ високих переживань, почуттів, ідейності. Завдяки цьому ви зможете відкрити нові можливості свого «Я» (слайд 2).

Ведучий 2.

Ні слова... Лише пролітають
по клавішах тіні двох рук,
і струни роялю зітхають,
за звуком народжують звук.

Звучить: К. Дебюсі «Арабеска» (слайди 3-8).

Ведучий 1.

Земля кружляє у космічнім вальсі.
Вітри галактик – вічні скрипалі.
Гармонія крізь тугу дисонансів
Проносить ритми танцю по землі.

Ліна Костенко.

Звучить: Ф. Шуберт «Вальс» (слайди 9-13).

Ведучий 2.

Можна тебе запросити на вальс,
Мій тільки в мріях існуючий друже,
Ми – дві непарні сторінки, а може,
Ми – тимчасово віднесений віршами час.

К. Озерна.

Звучить: І. Рехін «Повільний вальс» (слайди 14-16).

Ведучий 1.

Забриніла струна під небесним плащем,
Де із місяцем зорі танцюють,
Голос Ангела линув в повітрі дощем,
Звуки ніжні й бездушних чарують.

Л. Чернуха.

Звучить: Я. Тирсен «Вальс-спомин» (слайди 17-20).

Ведучий 2.

Кохай, радій, і диво відбудеться
Годинник старий б'є дванадцятий раз
Повір у мрію і бажання збудуться,
Загадуй їх швидше, поки є час!

В. Бронюк.

Звучить: Дж. Вейс «Чи можу я допомогти...» (слайди 21-22).

Ведучий 1.

Диво-музика лине над світом,
Сипле звуки свої навкруги.
Зачаровано слухають квіти,
Річка й навіть круті береги.

Звучить: Л. Готман «Прелюдія» (слайди 23-26).

Ведучий 1.

Це диво – музика! В ній сила чарівна,
В ній влада над душею незбагненна,
Коли туди вривається вона
У вирі насолоди і натхнення.

Звучить: Я. Тирсен «Босоніж бруківкою» (слайди 27-29).

Ведучий 2.

Чи чорні нині клавіші, чи білі...
Ти все одно почувеш своє «до».
Твої мелодії, твої мотиви –
Твоє життя і музика твоя!

Л. Бойко.

Звучить: Ф. Мендельсон «Пісня без слів» (слайди 30-33).

Ведучий 1.

Гроза проходила десь поруч.
Були то блискавка, то грім.
Дорога йшла кудись на
Овруч в лісах і травах до колін.
Над світом білим, світом
білим хтось всі спіралі перегрів.
А хмари бігли, хмари бігли
і спотикалися об грім.

Ліна Костенко.

Звучить: В. Шуть «Токата» (слайди 34-36).

Ведучий 2.

Я заграю тобі...
Я візьму, щонайвищу октаву...
Я заграю тобі...
Щоб розвіяти стриманий сум...
І без сумніву, знай,
Я сьогодні для тебе заграю...
Щоб відчув серця стук
І думок переляканий шум...

І. Кохан.

Звучить: Дж. Хісаіші «Тиша у парку Гуеля» (слайди 37-46).

Ведучий 1.

О музико Землі! Найкращий поліглот
Тебе в словах не зможе повторити.
Щасливий той, хто в гамі семи нот
Гармонію Небес уміє відтворити.

Звучить: М. Легран «Шербурзькі парасольки» (слайди 47-55).

Ведучий 2.

О музико! Ти вічна, ти безсмертна!
«Прекрасне дарувати!» – твій девіз!
Ти вмєш, якщо треба, сльози втерти,
А як захочеш – доведеш до сліз...

Н. Бойко.

Звучить: обр. Дж. Нейджела «Реквієм за мрією», (слайди 56-60).

Ведучий 1.

З народного напившись джерела,
Як із Дніпра бере веселка воду,
О, рідна пісне, знову ти прийшла
До матері, до батька, до народу!

М. Рильський.

Звучить: О. Сарацький «Розпрягайте, хлопці, коней» (слайди 61-66).

Ведучий 2.

Це ж просто звуків перегук, злиття.
Мелодія... Здавалося б – дрібниця.

Аж ні! Це диво, чари і життя,
Велика незбагненна таємниця.

Звучить: М. Богословський «Жартівливе поपुरі» (слайди 67-71).

Ведучий 2.

О! Музика! Яке це справді диво,
Вона підносить в сині небеса,
Ти невагомий і летиш щасливо,
А навкруги простори і краса.

Н. Красоткіна.

Звучить: О. Глотов «Звичайний шлягер» (слайди 72-79).

Ведучий 1 (слайд 80).

Музика, як казка, музика – жива.

І не треба серцю будь-які слова.

В музиці – найвищі ніжні почуття.

В ній любов і туга, та саме життя.

Музика, як море, то штормить, то ні.

Там знаходить серце рятівні вогні (слайд 81).

Ведучий 2. Дякуємо за увагу! (слайд 82).

Список використаних джерел

1. Кузик В. В. Повернення через роки / В. В. Кузик // Музика. – 2010. – №1. – С. 14–17.
2. Журавльова Н. Філософсько – естетичний аспект концертмейстерської творчості / Н. Журавльова // Молодь і ринок, 2011. – №9 (80). – 107 с.
3. Міліч Б. Виховання учня-піаніста / Б. Міліч. – Київ, 1982.
4. Молчанова Т.О. Мистецтво піаніста-концертмейстера: історичний і методологічний дискурс – аналіз: дис. ... д-ра мистецтвознавства / Т. О. Молчанова. – Львів, 2016. – 463 с.
5. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти : навч.-метод. посібник. / О. Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.
6. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посібник. / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360с.

1.3. «ВИДАТНІ ПОСТАТІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА». **Сценарії освітньо-мистецьких заходів художньо-культурного спрямування**

1.3.1. «Жіночі портрети в музиці. Євгенія Мірошніченко» **(С. Школьник, Т. Бешапошникова, О. Вернер)**

Мета – ознайомити з життєвим та творчим шляхом Є. С. Мірошніченко.

Завдання:

- ❖ підвищувати загальну культуру студентів;
- ❖ виховувати почуття поваги до культурних традицій минулого свого народу;
- ❖ поповнювати об'єм знань із культурологічного та мистецького напрямів;
- ❖ поглиблювати фахові знання майбутнього вчителя музичного мистецтва з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки;
- ❖ розвивати естетичні почуття студентів;
- ❖ удосконалювати навички співу, працювати над розширенням досвіду, щодо організації лекційно-концертних заходів;
- ❖ збагачувати теоретичний та практичний досвід застосування мультимедійного забезпечення в позааудиторних заходах;
- ❖ стимулювати майбутніх фахівців до самоосвіти та самовдосконалення.

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

Ведучий 1. Шановні викладачі та студенти!

Наша зустріч присвячена пам'яті видатної української співачки Євгенії Семенівни Мірошніченко (*слайд 1*).

Євгенія Мірошніченко народилася 12 червня 1931 року у селі Перше Радянське (нині Вовчанського району Харківської області). Колись це село носило іншу назву – Графське, де довгий час жили нащадки графа Гендрикова,

якому цариця Катерина подарувала цеймаєток (слайд 2). Гендрикови захоплювалися мистецтвом і тому утримували свій театр, де на початку ХХ століття співала мама Євгенії – Сусанна Мірошниченко. В опері Миколи Лисенка «Наталка-Полтавка» Сусанна виконувала партію Наталки. Можна сказати, що свій музичний дар дівчинка отримала у спадок. Коли Женя та її сестра Люся були ще маленькими, сусідки часто запрошували їх співати на вечорницях. У дівчаток були красиві високі голоси, тому вони завжди заспівували (слайд 3). На сьогодні у цьому селі, за яким Євгенія Семенівна сумувала все життя, стоїть стела на її честь. Співачка прагла побудувати вселі церкву, що була знищена під час Другої світової війни, мала на меті повернути селу стару назву – Графське.

Ведучий 2. Життя в родині Євгенії було не дуже заможним, та ... раптом війна (слайд 4). Батько пішов на фронт і загинув. Після визволення міста Харкова від німецько-фашистських загарбників у листопаді 1943 року Євгенія Мірошниченко, як донька загиблого на фронті, опинилася в Харківському ремісничому училищі зв'язку (слайд 5). Майбутня оперна прима жила при навчальному закладі в кімнаті, де мешкало ще вісім дівчат. Про цей час вона згадувала так: «Коли я вчилася в училищі, то вихідні дні проводила у тітки, яка мешкала в Класичному провулку. Це був єдиний дім, де мене завжди чекали, про мене дбали та смачно годували смаженою картоплею».

За роки перебування в Харкові у Мірошниченко з'явилися чудові друзі, з якими вона спілкувалась усе своє життя (слайд 6). Серед них – Наталія Бабіч, яка багато років була директором музичної школи № 12 нашого міста, та відомий теле- та звукооператор Вадим Брук – заслужений діяч культури України. Він згадував, що за характером Євгенія була «зірвиголовою», ніколи не берегла свого незвичайного голосу, а в юності й не знала йому ціни. «Якось вночі ми всією компанією пішли купатися на «Дзеркальний струмінь», і вона, плаваючи, на весь голос співала українську народну пісню «Гандзя» (слайд 7).

Звучить: українська народна пісня «Гандзя» (слайд 8).

Ведучий 1. В училищі, де навчалась Євгенія Мірошніченко, працювало два гуртки: танцювальний і хоровий. Жені дуже хотілося танцювати, але до танцювального гуртка її не взяли (*слайд 9*). «Врятував» Мірошніченко для сцени керівник хору училища Зіновій Заграничний. Дівчинка вагалась – чим їй займатися: танцями чи співом, і не завжди бажала відвідувати заняття хору, але Заграничний наполягав. Згодом хор училища почав брати участь в оглядах художньої самодіяльності спочатку в Києві, потім у Москві (*слайд 10*). Такі концерти любляв відвідувати Йосиф Віссаріонович Сталін. Євгенія Мірошніченко згадує, що в 1947 році на виступі хвилювалась так, що заспівала всі куплети пісні задом наперед, починаючи з останнього. За кулісами Зіновія Давидовича приводили до тями, але все минулося, бо текст ніхто не слухав, а «солов'їний» голос Мірошніченко дуже вразив присутніх. Євгенія стала постійною учасницею престижних урядових концертів. У своїх виступах Мірошніченко завжди виконувала українські народні пісні, які були частиною її життя.

Звучить: «Ой джигуне, джигуне» українська народна пісня (*слайд 11*), «Чотири воли пасу я» українська народна пісня в обробці А. Кос-Анатольського (*слайд 12*).

Ведучий 2. Після закінчення училища, яке Євгенія Мірошніченко називала «ремеслухою», вона працювала на радіозаводі ХЕМЗ у пожежній частині. З величезним бажанням Євгенія брала участь у роботі гуртків художньої самодіяльності (*слайд 13*).

Звучить: українська народна пісня, обробка С. Людкевича «Ой, співаночки мої» (*слайд 14*).

Ведучий 1. У 1951 року Євгенію Мірошніченко зарахували без екзаменів, виключно за співочі дані, до Київської консерваторії. У цей же час вона співала в Київському ансамблі «Трудові резерви» (*слайд 15*).

Звучить: українська народна пісня, обробка Л. Кауфмана «Спать мені не хочеться» (*слайд 16*).

Ведучий 2. У консерваторії Євгенія Мірошніченко вчилась не дуже добре, за неуспішність її три рази відраховували. Як згадує сама Євгенія Семенівна, вона не хотіла навіть чути про політекономію, історичний та діалектичний матеріалізм (слайд 17). Коли її втретє відраховували Євгенія вже хотіла поставити хрест на кар'єрі співачки, але в уряді її не забули і повернули до навчання. Диплома по закінченню Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського 1957 року Мірошніченко не отримала і була прийнята до Київського державного театру опери та балету імені Т. Г. Шевченка просто так, за голос.

Звучить: музика С. Рахманінова, слова Т. Шевченка «Полюбила я на печаль свою» (слайд 18).

Ведучий 1. Диплом про вищу освіту Євгенія Семенівна отримала тоді як мала звання народної артистки України (слайд 19). На сцені Київського театру Мірошніченко дебютувала в опері Джузеппе Верді «Травіата», виконуючи партію Віолетти. У наступні роки Євгенія з успіхом виконувала провідні партії в операх українських композиторів.

Звучить: С. Гулак-Артемівський, фрагмент з опери «Запорожець за Дунаєм» (слайд 20).

Ведучий 2. Згодом Євгенія Мірошніченко стала солісткою Київського державного театру опери та балету імені Т. Г. Шевченка (слайд 21). Вона виконувала партії Розіни в опері Россіні «Севільський цирульник», у «Манон» Массне, Мюзетти в опері Пуччіні «Богема», Марфи в опері «Царська наречена» та Шемаханської цариці в опері «Золотий півник» Римського-Корсакова, партію Венери в опері М. Лисенка «Енеїда», партію Йолани в опері Григорія Майбороди «Мілана» та партію Джильди в опері Верді «Ріголетто».

Звучить: Арія Джильди з опери Дж. Верді «Ріголетто» (відеозапис) (слайд 22).

Ведучий 1. Партнерами Євгенії Мірошніченко по сцені були не менш відомі співаки Анатолій Солов'яненко, Анатолій Мокренко, Микола Кондратюк (слайд 23). Співачка вела активну концертну діяльність.

У репертуарі Євгенії Семенівни – популярні арії з опер, романси, народні російські та українські пісні.

Звучить: музика О. Білаша, слова В. Юхимовича «Журавка» (слайд 24).

Ведучий 2. Гастролі Євгенії Семенівни відбувалися в концертних залах СРСР, країнах Європи, Близького Сходу, Канади, Японії... (слайд 25).

У 1961 році Євгенію Мірошниченко запросили стажуватися до Міланського театру Ла Скала у відомої співачки й викладача Ельвіри де Ідальго (слайд 26). Співачку, яка мала розкішний та харизматичний голос, унікальний за тембром і діапазоном, яка з легкістю брала «мі» третьої октави, мала відмінну філігранну колоратурну техніку та яскравий артистичний талант, називали «співачкою, на яку треба дивитися» (слайд 27). Вона не просто співала, вона переживала за своїх героїв душею та серцем, емоційно передаючи увесь драматизм чи радість вистави.

Звучить: українська народна пісня «Ти до мене не ходи» (слайд 28).

Ведучий 1. Євгенія Мірошниченко 1965 року стала народною артисткою СРСР, згодом народною артисткою України (слайд 29). Вона викладала в Київській консерваторії, де виховувала чудових співаків, які отримали визнання на багатьох сценах світу. До себе в учні Євгенія Семенівна обирала співаків не тільки з відмінними вокальними даними, але й з чистою та відкритою душею.

Звучить: українська народна пісня в обр. К. Стеценка «Стоїть гора високая» (слайд 30).

Ведучий 2. 1980 року Євгенія Мірошниченко знялась у художньому фільмі за мотивами опери Гаetano Доніцетті «Лючія ді Ламмермур» (слайд 31). З 1980 року Євгенія Семенівна – професор Національної музичної академії України. Мірошниченко вела активне суспільне життя, 2002 року започаткувала Міжнародний благодійний фонд свого імені (слайд 32). Останні п'ять років свого життя Євгенія Семенівна присвятила створенню в Києві «Театру малої опери».

Звучить: музика В. Андрієвської, слова Л. Реви «Якби я вмiла вишивать» (слайд 33).

Ведучий 1. Євгенія Мірошніченко мала експресивний характер, емоційно з'ясовувала стосунки з колегами та студентами. Від Євгенії Семенівни йшла така енергетика, що «горіння-свiчiння» було надзвичайним (слайд 34). Мірошніченко була «блискучою» і в 20, і в 60 років, вона одягалася в яскраве вбрання, розкішні перуки, дорогі прикраси, вважала, що артистку повинні бачити одразу.

Звучить: музика К. Стеценка, слова В. Самійленка «Вечiрня пiсня» (слайд 35).

Ведучий 2. Лiдерська натура спiвачки заважала їй в особистому життi. Три рази вона намагалася створити сiм'ю, але нiхто з її обранцiв не мiг вiдповiдати її вимогам. У Євгенії Мірошніченко є два сини. Заради мистецтва Мірошніченко пожертвувала сiмейними iнтересами (слайд 36).

Звучить: українська народна пiсня в обр. Л. Кауфмана «Ой не свiти мiсяченьку» (слайд 37).

Ведучий 1. Євгенія Семенівна Мірошніченко стала в 1972 року лауреатом Державної премії України iменi Т. Г. Шевченка, 1981 року – лауреатом Державної премії СРСР, також була лауреатом багатьох мiжнародних конкурсiв (слайд 38). Спiвачка нагороджена орденами Ленiна, Жовтневої революцiї, Дружби народiв, Ярослава Мудрого та Зiркою Героя України, яку отримала до 75-рiччя з дня народження (слайд 39). Євгенія Мірошніченко є почесним громадянином мiста Харкова.

Звучить: музика К. Стеценка, слова Л. Українки «Стояла я i слухала весну» (слайд 40).

Ведучий 2. На жаль, в Україні є лише два диски з її записами, унікальними, високопрофесійними трактовками романсiв та арій, якi було випущено з нагоди презентацiї Благодiйного фонду iменi Євгенії Мірошніченко (слайд 41). Останнi роки життя її хвилювало питання занепаду культури в Україні, вона часто запитувала: «Що нас чекає, до чого ми йдемо?»

Восени 2008 року Євгенії Семенівні в Німеччині зробили операцію, після якої вона повернулася до викладацької діяльності.

У ніч на 27 квітня 2009 року через ускладнення стану здоров'я Євгенія Семенівна Мірошніченко пішла з життя... (слайд 42).

Звучить: С. Рахманінов «Вокаліз» (слайд 43).

Ведучий 1. Безумовно, Євгенія Мірошніченко є особистістю всесвітнього масштабу, «співочою душею народу», вона посіла провідне місце в історії українського оперного мистецтва (слайд 44). Про це свідчить вселенська любов людей всіх суспільних груп та різних поколінь до неї. Пам'ять про Євгенію Семенівну Мірошніченко буде завжди жити в наших серцях.

Звучить: музика І. Шамо, слова В. Куринського «Дніпровський вальс» (слайд 45).

Ведучий 1. Наша лекція-концерт добігла кінця. Дякуємо за увагу! (слайд 46).

Список використаних джерел

1. Мірошніченко Є. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>. – Назва з екрана.
2. Мірошніченко Є. Співачка й актриса від Бога [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mus.art.co.ua/evheniya-miroshnychenko-spivachka-j-aktrisa-vid-boha/>. – Назва з екрана.
3. Мірошніченко Є. : «Мы умираем не от старости, а от обид» [Електронний ресурс] // Бульвар Гордона – 2009. – № 22 (214). – Режим доступу : http://bulvar.com.ua/gazeta/archive/s22_63037/5435.html. – Назва з екрана.

1.3.2. «Життя та філософія Г. Сковороди» (С. Школьнік, Т. Бєсшапошникова, О. Вернер)

Мета – розширити знання про життєвий та творчий шлях Г. Сковороди.

Завдання:

- ❖ залучати до національних джерел духовності;
- ❖ формувати загальнокультурний світогляд засобами мистецького синтезу;
- ❖ активізувати творчу та пізнавальну діяльність засобами сучасних педагогічних технологій, через інтеграцію різних видів мистецтв та інформаційних технологій;
- ❖ на прикладі музичних творів продемонструвати роль музичного начала в житті та творах образотворчого мистецтва, взаємозв'язок музики з іншими видами мистецтва;
- ❖ удосконалювати музичні, артистичні та організаторські здібності студентів;
- ❖ розвивати емоційну чутливість до поезії та музики.

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

1. Г. Сковорода – мандрівний філософ, учитель, поет (слайд 1).

Ведучий 1. Шановні викладачі та студенти! Постать мандрівного українського філософа Григорія Савича Сковороди є настільки величною, що про неї неможливо розповісти в одному заході. Про Григорія Сковороду написані книги, статті, дисертації, художні твори (слайд 2).

Ми спробуємо розповісти про його життя та філософію на свій лад.

Ведучий 2. Григорій Савич Сковорода, український просвітител, філософ, поет, педагог, народився 3 грудня 1722 року в селі Чорнухах на Полтавщині в сім'ї малоземельного козака Лубенського полку Сави та його жінки Пелагеї (слайд 3). У дитинстві малий Гриць дуже любляв сидіти під вербою, спостерігати за навколишнім світом і грати на сопілці, подарованій старим

кобзарем. У дяка-скрипаля Гриць був на привілейованому становищі, бо хлопець вражав своєю допитливістю, до того ж у нього виявився незвичайної краси голос і неабиякий музичний хист. Дяк навчив Гриця нотної грамоти і поставив першим співаком у церковному хорі, давав читати книжки, підготував до вступу в академію. У рідному селі хлопець затримався до одинадцяти років.

Ведучий 3. 1734 року здійснилася давня мрія хлопця – навчатися в Києво-Могилянській академії, яка була першим вищим навчальним закладом України, заснованим видатним українським діячем культури Петром Могилою (*слайд 4*). Уся українська культура XVII-XVIII століть пов'язана з історією цієї академії, що давала не лише добру світську освіту, а де й дбали про високе патріотичне виховання. У 12 років Григорій став одним із найретельніших, особливо наполегливих і тямущих студентів академії. Вивчив латинську, грецьку, церковнослов'янську, польську, німецьку та інші мови. З перервами його навчання тривало майже 20 років. Перша перерва у навчанні сталася через царський указ стати співаком придворної капели цариці Єлизавети у Петербурзі, де Сковорода прославився чудовим басом, майстерною грою на скрипці, флейті, бандурі, цимбалах і сопілці та композиторським талантом, писав музику на власні вірші (*слайд 5*).

Ведучий 1. Згодом цариця «дала звільнення» з капели і Сковорода продовжив навчання, але скінчити академію йому знову не вдалося – він на п'ять років укладає контракт на посаду півного-уоставника в складі Токайської комісії, що в основному поставляла угорське вино до царського двору. Та досить було дістатися за кордон, як Сковорода почав вивчати Європу, знайомитися із вченими людьми (*слайд 6*). Він три роки мандрував Угорщиною, Словаччиною, Польщею, відвідав Братиславу, Відень, Будапешт; бував в університетах, слухав лекції знаменитих професорів, працював у бібліотеках, студіював філософські праці й, володіючи багатьма мовами, дискутував із ученими різних країн.

Ведучий 2. Сковороді йшов 28 рік...(*слайд 7*). Це вже була людина із сталими переконаннями, великим запасом знань, але без найменших засобів до існування. Батьки Сковороди давно вже були на цвинтарі, так і не дочекавшись свого вченого сина. Повернувшись в Україну із непереборним бажанням відкривати істину та правду життя землякам, Сковорода попрощався із рідним селом і пішов у широкий світ.

Ведучий 3. У 1750-1751 роках він викладав піітику в Переяславській семінарії. Був старанним, чесним і неординарним учителем: писав байки, викладав стародавні мови, глибоко цікавився математикою, географією, економікою; навчав тих етичних норм, яких завжди дотримувався сам (*слайд 8*). Отже, учив, як жив, а жив, як навчав, що є найкращою рисою педагога. Оскільки підручника з етики не було, Г. Сковорода написав його сам. Це був його перший філософський твір, основою якого є думка, що ледарство – найбільша людська вада. Студенти любили вчителя, але той незабаром мусив залишити колегіум, бо працювати стало нестерпно через цькування й доноси. Його звільнили за «оригінальність і новизну» увикладанні курсу. Можновладці схотіли позбутися людини, яка привселюдно заявила: «Весь світ спить, час прокидатися!».

Ведучий 1. 1751 року Г. Сковорода робить ще одну спробу закінчити академію в останньому богословському класі, але провчився лише два роки, залишившись на все життя «студентом богословських наук».

Упродовж 1754-1759 років Г. Сковорода жив у селі Каврай на Переяславщині, працюючи домашнім учителем у поміщика Степана Томари, учив свого вихованця Василя думати, а не повторювати з чужих вуст нісенітниці (*слайд 9*). Заняття вів у формі розмови, спонукаючи висловлювати власну думку, та одного разу гоноровитій матері юнака донесли нешанобливі слова про неї. Довелося знову йти...

Ведучий 2. У цей період свого життя Сковорода написав значну частину віршів, що увійшли 1785 року до збірки «Сад божественних пісень», у якій об'єднав пісні та канти, де знайшли відгуки життєві події, роздуми (*слайд 10*).

Серед них велику групу складають алегоричні, сатиричні пісні, близькі до народної творчості, а саме пісня «Ой ти, пташко жовтобока», яка уособлює знедолену людину. Якщо в інших творах Г. Сковорода користується слов'яно-руською мовою з елементами української простонародної лексики, то в цій пісні він зберігає українську народну мову, поетичні образи українського фольклору.

Звучить: «Ой ти, пташко жовтобока» (слайд 11).

Ведучий 3. В іншій лірико-філософській пісні «Стоїть явір над водою» метушні світу протиставляється спокій і велич природи. Проглядаються риси романсової пісні.

За життя філософа його пісні недрукувалися, тому нотні автографи лише деяких із них можна знайти у рукописних збірках кінця XVIII – початку XIX століть. Пісні відрізняються стримано-ліричним тоном, ритмічною рівністю, разом із цим вони вокальні, пісенні. Співав їх Г. Сковорода переважно в дорозі, награвуючи сумні фантазії на сопілці.

Звучить: «Стоїть явір над водою» (слайд 12).

Ведучий 1. Новий період у житті та творчості Г. Сковорода починається 1760 року (слайд 13). Григорій Савич почав працювати викладачем спочатку піітики, а згодом етики в Харківському колегіумі, також викладав грецьку мову й навчав співати по нотах у супроводі органу (слайд 14). Відзначився Сковорода і в колегіумі. Замість оцінок він писав: «досить тупий», «суща безтолковщина». Відмінників оцінював так: «досить гостр», «зверушка востра» (тобто все схоплює одразу). Усього у Сковорода було 12 таких градацій, але незважаючи на це, студенти обожнювали свого вчителя. Дванадцятибальну систему оцінювання теж вигдав Сковорода. Саме в цей час мислитель зустрічає одного з найвідданіших учнів – Михайла Ковалинського, який після смерті вчителя написав його біографію – докладну, ґрунтовну, на яку посилалися й посилаються всі дослідники творчості мудреця (слайд 15). Саме в листах до Ковалинського Григорій Савич висловлював найважливіші ідеї, що згодом ставали основою філософських трактатів. Про стиль його життя з харківського періоду його перший біограф пише: «Уставав дуже рано, їв раз

на день, без м'яса й риби, був завжди веселий, сильний, рухливий, з усього задоволений, до всіх добрий, усім готовий послужити. Поважав і любив добрих людей без різниці їх стану, навідувався до хворих, розважав сумних, ділився останнім із тим, хто нічого не мав».

Ведучий 2. Педагогічна справа вочевидь була покликанням філософа, бо коли йому запропонували вести в колегіумі катехізис (основи добродійності), він охоче погодився і написав посібник «Вхідні двері до християнської добродійності для молодого шляхетства Харківської губернії». Але висловлені Сковородою передові думки щодо навчання та виховання молодого покоління не відповідали офіційним приписам, а тому Г. Сковорода назавжди полишив викладацьку роботу. Упродовж 1769-1774 років Г. Сковорода написав філософські твори під назвою «Дружня розмова про духовний світ», «Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті» та збірку прозових байок «Байки харківські» (слайд 16). Літературній манері Г. Сковороди притаманні експресивність образів, контрастні переходи від патетики до гумору або гротеску, багато метафор, наскрізних мотивів, символів.

2. Сучасний погляд на використання байок Г. Сковороди

Ведучий 3. У творах Г. Сковороди – філософських трактатах, байках, притчах, віршах – однією з провідних є тема виховання молоді та самовдосконалення особистості (слайд 17). Моральне удосконалення людини ґрунтується на освіченості та працелюбстві, а неробство педагог вважає найбільшим злом: «Хто труда не докладає, той до добра не прийде». Г. Сковорода широко користується народними засобами передачі педагогічних ідей, коли мудрість вкладається у вислови героїв казок, притч, оповідей та байок. У більшості байок, наприклад, є життєдайна ідея, вони спрямовані на формування вірного життєрозуміння, тут протиставлені різні якості, характер людини, що призводять до певних життєвих обставин, впливають на долю людини в цілому.

Ведучий 1. Відомо, що Г. Сковорода грав на різних музичних інструментах, у тому числі на українських народних, серед яких улюбленою була бандура. Як мандрівний філософ і просвітник, педагог і поет, він користувався музикою для більш яскравого втілення своїх літературних задумів та природного сприймання досить складних текстів простою людиною. Для читача тексти байок Г. Сковороди, що написані у прозі, складні, хоч є серед них і невеликі за змістом. Сучасних учнів, які мають у нашому техногенному віці величезний обсяг інформації, важко зацікавити його старовинними байками про тварин та звірів, та ще й із повчальними нотаціями. Тому автори збірки «Музичні казки за мотивами «Байок харківських» Г. Сковороди» С. Школьнік та Н. Келіна дійшли думки про звернення до жанру музичної байки-інсценівки (слайд 18). Осучаснені самі тексти, зроблений більш зрозумілий та лаконічний варіант висловів автора-філософа, введено дійових осіб – героїв байок, що співають, танцюють, діють за сюжетом, зроблено віршовані тексти пісень дійових осіб, не віддаляючись від основного авторського задуму. Г. Сковорода називає байку «мудрою іграшкою, яка приховує в собі силу». Він пише: «Друже мій, не зневажай байкарства! Не за гаманом суди скарб, правдивим судом осуджуй. ...Нерозумну пиндючливість зустрічають за зовнішністю, випроваджують зі сміхом, а розумний жарт поважний вінчає кінець». Жанр музичної байки-інсценівки має певну лаконічність, може мати різноманітний спектр використання як у дитячому садку, так і в школі, у творчому гуртку.

Отже, до вашої уваги байка Григорія Савича Сковороди «Мурашка та Свиня». Мета цього твору – формувати морально-етичні засади через висвітлення таких негативних рис, як жадібність, заздрість. Опрацьовуючи цей твір, студенти мають змогу розвинути власні творчі та музичні здібності, поглибити навички роботи в команді, поповнити фаховий досвід. Постановку байки здійснили самі студенти – учасники дійства.

Показ байки: «Мурашка та Свиня» (слайд 19).

Ведучий 2. Григорій Сковорода був дуже незалежною, свободолюбивою людиною. Дивовижна послідовність у дотриманні власних принципів іноді

навіть ставала трагедією. Одного разу Григорій закохався... Він пішов під церковний вінець та в останню мить, уявивши, що зраджує власній волі, утік із церкви і пішов своїм шляхом-дорогою, відмовившись на все життя від інтимного щастя (слайд 20). Його запрошували в чернецтво, йому пропонували високий сан у Києво-Печерській лаврі, але духовна кар'єра не приваблювала мислителя, він обрав для себе мандрівний спосіб життя, який тривав понад 30 років (слайд 21).

Ведучий 3. Ченці Києво-Печерської лаври вмовляли: «Доволі блукати світом! Час причалити до гавані: нам відомі твої таланти, свята Лавра прийме тебе, як мати своє чадо, ти будеш стовпом церкви й окрасою обителі». На це Григорій Савич саркастично сказав: «Ох, преподобнії! Я стовпотворіння умножати собою не хочу, доволі й вас, стовпів неотесаних, у храмі Божому! Світ мене не впіймає» (слайд 22). І таки не впіймав! Не вдалося ні царям, ні панам, ні ченцям за почесні й кар'єру купити розум, честь та волю Сковороди.

Ведучий 1. Слава про Григорія Савича Сковороду йшла так далеко, що про нього довідалась і цариця Катерина II і забажала його побачити. Через свого поручника Потьомкіна вона послала Сковороді запрошення переселитись з України в Петербург (слайд 23). Посланець цариці застав Сковороду на краю дороги, де він відпочивав і грав на флейті, а недалеко нього паслася вівця того господаря, у якого філософ затримався. Посланець передав йому запрошення цариці, але Сковорода, просто й спокійно дивлячись в очі посланцеві, заявив: «Скажіть цариці, що я не покину України – мені дудка й вівця дорожчі царського вінця» (слайд 24).

Ведучий 2. Ходив філософ завжди в звичайній свиті, босоніж. Крім книг, рукописів, сопілки в полотняній торбі та палиці, нічого більше не мав, навіть не прагнув мати власної хати і взагалі постійної домівки. Щастя письменник вбачав не в маєтках і славі, а в житті за совістю та честю. Ще одним прикладом висміювання негативних рис характеру людини, з якими Сковорода боровся все своє життя, є сатиричний кант «Всякому городу нрав і права» (слайд 25). Цю пісню ввів Іван Котляревський до своєї опери на музику Миколи Лисенка

«Наталка Полтавка», як основну сатиричну характеристику Возного. Вірші до арії перероблені Іваном Котляревським. Ми вам сьогодні покажемо сценку з першої дії опери «Наталка Полтавка». Це сатиричний дует сільського багатія Виборного Макагоненка та хабарника Возного. Текст пісні Григорія Сковороди.

Показ: сцена Возного та Виборного з першої дії опери М. Лисенка «Наталка Полтавка» (слайд 26).

Ведучий 3. Філософське вчення Григорія Сковороди, викладене в його діалогах та трактаті «Потоп зміїний», виходить з ідеї *трьох світів: макрокосмосу, або всесвіту; мікрокосмосу, або людини; «символічної» реальності*, яка поєднує великий і малий світи, ідеально їх у собі відображаючи – це Біблія (слайд 27). Кожний із цих світів складається з двох натур: видимої – тварної й невидимої – Бога. Основною проблемою людського існування, за вченням Г. Сковороди, є подвиг самопізнання, розкриття внутрішньої єдності людини. У Сковороди Бог – це синонім природи, розуму, любові. Вихований у душі філософічно-релігійного вчення, Г. Сковорода повставав проти мертвої церковної схоластики. Спираючись на Біблію, він повчав: «Поки людина не знає Бога в самому собі, годі шукати Його у світі; вірити в Бога значить віддатися Йому та жити за Його законом; святість життя полягає в робленні добра людям».

Ведучий 1. З цією думкою тісно пов'язана його ідея «сродної праці»: пізнавай себе, а пізнавши – удосконалюй (слайд 28). Пізнаючи свої нахили, людина правильніше визначить своє місце в суспільстві й принесе найбільшу користь. А поки що чимало людей займають не свої місця: один ходить за плугом, а він від природи музика, інший працює суддею, а йому б пасти череду. Великий філософ доводив, що людина не може бути щасливою, якщо діє всупереч своїй природі.

Ведучий 2. Філософське вчення мандрівного вчителя «пізнай самого себе» найповніше відбиває сутність особистісно орієнтованого підходу до виховання, проголошеного сьогодні (слайд 29). Ідеальний педагог у Сковороди нагадує

сократівську «рододопоміжницю»: задача якого не навіювання, не інтелектуальний диктат, а ненав'язлива, делікатна допомога учню, який знаходиться у пошуках особистого призначення. На відміну від багатьох мудреців, Григорій Сковорода не протиставляє душу й тіло, усвідомлюючи, що людина – це поєднання одного та іншого, а отже, вона мусить ставитися однаково дбайливо до обох частин своєї натури. Сковорода навчав: «Обов'язково і саме щоденно підкидай у душу, як у шлунок, слово або вислів».

Ведучий 3. Григорій Сковорода виявляв неабияку обізнаність з медичними теоріями античних лікарів: він, міркуючи про здоров'я, радив хлопчикам і юнакам вживати більш холодну, а старим – теплу їжу, і тлумачив цю думку так: із гарячої їжі розвивається зайва вологість, а звідси – нежить (*слайд 30*). Давньогрецький філософ Плутарх так само вважав причиною всіх хвороб надлишок вологи в тілі: «Хвороба, усяка зараза і запалення неможуть причепитися, коли тіло холодне, позбавлене слизу і легке..., то зроби його тоншим, скорочуючи надмірну їжу й уникаючи вогню, породженого вином, – звідси всі пороки душі, а з останніх, у свою чергу, – усі хвороби тіла».

Ведучий 1. Григорій Сковорода мав неабиякий талант передчуття. Він заздалегідь знав дату своєї смерті. У 72 роки поет пішки пройшов триста верст аж до Орловщини, де жив його учень і приятель Михайло Ковалинський, щоб передати йому рукописи своїх творів (*слайд 31*). А повернувшись, зупинився в селі Іванівці, був веселий, балакучий, згодом вийшов у сад і край дороги став копати яму. «Що це ви робите, Григорію?» – запитали здивовано друзі. «Та копаю собі могилу, бо прийшов мій час». Коли ж гості роз'їхалися, Сковорода помився, переодягнувся в чисту білизну і, підложивши під голову свої писані праці й сіру свитку, ліг, зложивши навхрест руки, й... заснув навіки. За його заповітом, на могилі в селі, яке тепер називається Сковородинівка, написано на камені: «Світ ловив мене, та не спіймав». Спадщина композитора, поета, байкаря і філософа Григорія Савича Сковороди є дорогим надбанням української національної та світової культури. Вона сучасна й досі і може дати відповіді на багато питань сьогодення.

Послухайте деякі з афоризмів Григорія Савича Сковороди (*слайд 32*).

Ведучий 2.

- Не все те отрута, що неприємне на смак.
- Бери вершину і матимеш середину.
- З усіх утрат втрата часу найтяжча.
- Безумцеві властиво жалкувати за втраченим і не радіти зтого,

що лишилось.

- Більше думай і тоді вирішуй.

• Немає нічого небезпечнішого за підступного ворога, але немає нічого отруйнішого від удаваного друга.

- Як нерозумно випрошувати те, чого можеш сам досягти!
- Не може не блудити нога твоя, коли блудить серце.
- Чи не дивина, що один у багатстві бідний, а інший у бідності багатий!
- Той розуміє юність, хто розуміє старість.

3. Вшанування пам'яті Г. Сковороди

Ведучий 1. 295 років пройшло з дня народження Григорія Савича Сковороди. Ім'я філософа носять декілька дослідницьких закладів і вищих навчальних:

• Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди (*слайд 33*);

• Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди (*слайд 34*);

• Інститут філософії національної академії наук України (*слайд 35*);

• У селі Сковородинівка Харківської області діє Літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди (*слайд 36*);

Також портрет Григорія Сковороди та два виконаних ним малюнка розміщені на 500-гривневій купюрі (*слайд 37*).

Україна пам'ятає та вшановує цього видатного мислителя, цю особистість.

Ведучий 2. Григорій Сковорода у живопису представлений картинами художників: С. Васильківського, І. Їжакевича, В. Касіян, В. Литвиненко, Ю. Павловича, К. Трохименко, Т. Яблонської (слайд 38).

У скульптурі Григорій Савич представлений скульпторами: В. Луцак, І. Кавалерідзе, І. Зарічним, Б. Криловим, С. Гурбановим (слайд 39).

У кіномистецтві Григорій Сковорода зображений у декількох фільмах, а саме: (слайд 40)

- Художня кінобіографія «Григорій Сковорода», 1995 рік;
- Документальна кінострічка «Відкрий себе», 1972 рік;
- «І світ мене не впіймав...», 2004 рік;
- «Григорій Сковорода» із циклу «Великі українці», 2008 рік;
- «Григорій Сковорода» із циклу «Обличчя української історії», 2011 рік;
- Документальний телефільм «Таємничий Сковорода», 2013 рік.

Ведучий 3. У літературі про Григорія Сковороду написав романом «Предтеча» Василь Шевчук. (слайд 41) Деякі вірші Григорія Сковороди покладено на музику сучасними композиторами. Український композитор Леонід Грабовський створив цикл «Tempere Mortem» (1991). Поодинокі записи музики Сковороди збереглися у рукописних збірках кінця XVIII – початку XIX століття. Цю музику виконував ансамбль Святослава Крутикова «Camerata Taurica», згодом – Ансамбль давньої музики Костянтина Чечені.

Ведучий 1. Вшановуючи пам'ять Григорія Савича Сковороди, нащадки його ім'ям назвали: (слайд 42)

- Село Сковородинівка, Золочівського району на Харківщині;
- вулицю і провулок у Полтаві, Лохвиці;
- вулиці в Києві, Харкові, Одесі, Львові, Дніпрі, Кропивницькому, Чернігові, Чернівцях, Хмельницькому, Дрогобичі, Лубнах, Мелітополі, Переяславі-Хмельницькому, Чорнухах, Люботині, Вовчанську, Манченках, Стрию, Золочеві, Ковелі та інших населених пунктах.

Ведучий 2. 1996 року Національний банк України випустив срібну ювілейну монету номіналом 1 000 000 карбованців з посвятою великому

українському філософу і вченому XVIII століття Григорію Сковороді (слайд 43).

Існує дві марки, присвячені Г. Сковороді (слайд 44).

На його честь названо астероїд за номером 2431 – «Сковорода» (слайд 45).

Ведучий 3.

Натхненням для лірника саме Харків,

Із того пишаємось ми, земляки.

Його піснеспіви високі й крилаті,

Він знову запалює думки-зірки.

Звучить: «Пісня про Харків» на музику Арно Бабаджаняна до пісні «Верни мне музыку» (слайд 46).

Ведучий 1. На цьому наша літературно-музична композиція завершена.

Сподіваємось, що вона не залишила вас байдужими і ви отримали корисну інформацію для роздумів (слайд 47). Дякуємо за увагу! (слайд 48).

Список використаних джерел

1. Білоус П. В. Григорій Сковорода як мандрівник : текст і контекст / П. В. Білоус // Григорій Сковорода – джерело духовної величі і сучасність : зб. наук. праць. – Київ, 2009. – С. 93–97.
2. Білоус П. В. Українська література XI-XVIII ст. : навч. посібник. / П. В. Білоус. – Київ : Академія, 2010. – 357 с.
3. Грушевський М. Суспільно-політичні твори / М. Грушевський. – Львів : Світ, 2002. – Т. 1.– 529 с.
4. Григорович-Барський В. Мандри по святих місцях Сходу з 1723 по 1747 рік. / В. Григорович-Барський; пер. Петро Білоус. – Київ : Основа, 2000. – 768 с.
5. Духнович О. В. Вибрані твори / О. В. Духнович. – Ужгород : ВАТ, Видавництво «Закарпаття», 2003. – 568 с.

6. Ісіченко І., архієп. Історія української літератури : Епоха Бароко (XVII-XVIII ст.): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. Ісіченко. – Львів; Київ; Харків : Святогорець, 2011. – 568 с.

7. Ісіченко І., архієп. Сакральний простір «Саду божественних пісень» Григорія Сковороди. / І. Ісіченко. – Київ : Слово і час, 2013. – № 1 (625). Січень. – С. 52–63.

8. Костомаров Н. Слово о Сковороде : по поводу рецензии на его сочинения в «Русском слове». Н. Костомаров. – Основа. – 1861. – № 7. – С. 176–179.

9. Ушкалов Л. Українське барокове богومислення: сім етюдів про Григорія Сковороду. / Л. Ушкалов. – Харків: Акта, 2001. – 221 с.

10. Чижевський Д. Філософія Григорія Сковороди. Філософські твори / Д. Чижевський. – Київ : Смолоскип, 2005. – Т. 1. – С. 163–388.

11. Шевчук Т. Музичний код творчості Григорія Сковороди. / Т. Шевчук. // Слово і час. – 2011. – № 5. – С. 24–35.

12. Шевчук Т. Сковородинівське коло: родовід Михайла Ковалинського. / Т. Шевчук. // Слово і час. – 2013. – № 4. – С. 28–45.

13. Школьнік С. Музичні інсценівки за мотивами «Байок харківських» Г. С. Сковороди. / С. Школьнік, Н. Келіна. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2007. – 36 с.

14. Яременко В. На позвах із сучасністю / В. Яременко // Сковорода Г. Сад пісень.. – Київ : Веселка, 1968. – С. 3–28.

1.3.3. «Клавдія Шульженко – легенда часу» (С. Школьнік, Т. Бешапошникова, І. Овчарова)

Мета – ознайомити з життєвим та творчим шляхом К. І. Шульженко.

Завдання:

- ❖ виховувати почуття поваги до культурних традицій минулого свого народу;
- ❖ формувати національно-громадянську свідомість;
- ❖ удосконалювати естетичний досвід студентів;
- ❖ поглиблювати навички співу, отримати досвід організації лекційно-концертних заходів;
- ❖ збагатити теоретичний та практичний досвід застосування мультимедійного забезпечення в позааудиторних заходах;
- ❖ спонукати майбутніх фахівців до реалізації творчої складової процесу викладання музичного мистецтва у ЗДО, активної самореалізації та самовдосконалення впродовж педагогічної діяльності.

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

Ведучий 1. Шановні викладачі та студенти! Сьогоднішня лекція-концерт присвячена вшануванню пам'яті талановитої співачки, нашої видатної землячки Клавдії Іванівни Шульженко (*слайд 1*). Незважаючи на не дуже сильний голос та не досить яскраву зовнішність, про неї, без перебільшення, говорили як про сучасну Едіт Піаф (*слайд 2*). К. Шульженко зробила свій внесок у розвиток вокально-естрадного мистецтва. Її пісні мали надзвичайну популярність. Майже в кожному домі слухали платівки із записами її пісень, виступи на радіо, згодом – на телебаченні. Концерти Клавдії Іванівни проходили з незмінним успіхом (*слайд 3*).

Сучасне молоде покоління недостатньо обізнане з творчістю цієї видатної співачки, але головним є те, що у важкий для Батьківщини воєнний час її голос

піднімав бойовий дух бійців, пораненим заспокоював душу й наповнював її теплом і любов'ю.

Ведучий 2. Клавдія Шульженко народилася 24 березня 1906 року в місті Харкові, у робітничому районі Москалівці на Володимирській вулиці в сім'ї бухгалтера управління залізницею (*слайд 4*).

Від батька Клавдія перейняла любов до музики, до співу: коли він починав співати, підходили слухачі із сусідніх вулиць (*слайд 5*). Батько серйозно захоплювався музикою, грав на духовому інструменті в самодіяльному оркестрі, а також співав соло під час концертів. Маленьку Клаву заворожував його яскравий грудний баритон.

Ще більше приходило на їх подвір'я народу, коли Іван Іванович оголошував, що ввечері відбудеться не тільки концерт, а ще й невеличка вистава, яку грали батько з матір'ю, їх син Микола, а також маленька Клава. Слухачі приходили зі своїми стільцями, лавками й кидали в кухоль гроші, «хто скільки зможе». Ці збори йшли на забезпечення та облаштування самих вистав. Частіше за все інсценувалися казки, де Клава обов'язково співала та танцювала. Саме юне дарування у своїх мріях не бачила себе співачкою, вона прагнула стати драматичною актрисою (*слайд 6*). Цьому сприяли кумири німого кінематографу тих часів.

Ведучий 1. Клава вважала, що співати може кожна людина, а гарною актрисою, такою як Віра Холодна, можуть стати одиниці (*слайд 7*). Її улюбленим предметом у гімназії була словесність, а до занять з музики майбутня зірка ставилась з неповагою.

У Харкові був український драматичний театр, де працював відомий режисер Микола Синельников. У юнацькі роки Клавдія переглянула увесь репертуар театру й дала собі присягу, що через два-три роки обов'язково стане актрисою..., але це здійснилося раніше. Під час огляду охочих вступити до трупи театру, куди вона прийшла в неповні 17 років, Клавдія Шульженко із запалом виконала улюблену пісню батька «Розпрягайте, хлопці, коней» під акомпанемент тоді ще мало відомого 22-річного Ісаака Дунаєвського,

завідувача музичною частиною театру. До театру її прийняли, але грала вона там невеликі ролі, які супроводжувала співом (*слайд 8*). У цей час батько, який бачив свою доньку співачкою, трохи не через силу, привів її за руку до професора консерваторії Микити Чемізова. Той учив Клаву музиці, співу, а одного разу не витримав і сказав: «Ти щаслива, у тебе голос поставлений природньо, тобі треба тільки розвивати та удосконалювати його». Тоді ж Клава вперше усвідомила, що її призначення – бути співачкою.

Ведучий 2. Микола Синельников сказав їй слова, які вона пам'ятала все життя: «Ти маєш грати пісню і при цьому виконувати в ній усі ролі». Повних залів молодій виконавиці не прийшлося довго чекати: вона співала у клубах, у літньому театрі «Тіволі», дивертисментах після закінчення спектаклів. Шульженко завжди враховувала думку слухачів, намагаючись скласти програму свого виступу таким чином, щоб у них не виникало бажання покинути зал ще до закінчення концерту. Майже в кожному спектаклі актриса співала романси та пісні, що були популярні на той час. Її виконання завжди відбувалося під гучні оплески глядачів.

Звучить: «Темно-вишнева шаль» старовинний романс (*слайд 9*).

Ведучий 1. Харків став для Клавдії не тільки містом дитинства та юності, але й серйозної любові. На гастролі у 1928 році приїхав її ровесник із Одеси Володимир Кораллі (Кемпер), який з театрами естради концертував як конферансьє, бив чечітку, був куплетистом (*слайд 10*). Клавдія закохалася в юнака, але їхня перша зустріч виявилася скороминучою. Кораллі продовжив гастролі, а Клавдія залишилася в Харкові.

Співачка вирішила знайти свій стиль, свою пісню, яка б висловлювала почуття та переживання героїв (*слайд 11*). Допоміг випадок, про який вона згадує у своїй книзі під назвою «Когда вы спросите меня» (*слайд 12*).

«Одного разу після вистави ..., де я заспівала кілька пісень, за лаштунки прийшов молодий чоловік і попросив дозволу познайомитися.

– Мене звать Павло Герман. Я поет, пишу пісні. Може ви чули «Авіамарш»?

– Це – «Мы рождены, чтоб сказку сделать былью»? – захопилася я. – Та хто ж його не знає! І це написали Ви ?!

– У мене є ще кілька пісень, зовсім нові. Може вам захочеться їх заспівати?

Він простягнув ноти: «Молодій талановитій співачці у знак захоплення, з побажаннями успіхів. Павло Герман».

Ось так відбулася наша перша дуже коротка зустріч з поетом, пісні на вірші якого постійно поповнювали мій репертуар упродовж трьох десятиліть. Це були «Цеглинки», «Шахта № 3», серед них «Ваша записка» [5, 19].

Ці пісні принесли справжній успіх співачці.

Героїня пісні «Ваша записка» – літня жінка – випадково знайшла у шафі записку коханого – декілька рядків на пожовклому аркуші, що нагадало їй про перше кохання.

Звучить: музика М. Бродського, слова П. Германа «Ваша записка» (слайд 13).

Ведучий 2. Студент консерваторії, майбутній видатний композитор Юрій Мейтус написав особисто для Клавдії пісні «Папиросница и матрос», «Силуэт», жартівливу «На санках» (слайд 14). Із таким репертуаром Шульженко й приїхала до Ленінграду (нині Санк-Петербург) у 1928 року, щоб випробувати свої сили на великій естраді. Дебют відбувся у залі Ленінградського оперного театру. Пісні, що виконувала К. Шульженко, дуже сподобалися слухачам. З того часу Ленінград став її другим рідним містом (слайд 15). Саме в Ленінграді відбулася друга зустріч Шульженко й В. Кораллі, яка стала початком їхнього сімейного та творчого союзу. (слайд 16) Народження сина Ігоря у 1932 році тільки додало К. Шульженко ще більшого бажання вдосконалювати свою співацьку майстерність (слайд 17).

Ведучий 1. У 30-ті роки К. Шульженко з чоловіком багато гастролювала як солістка популярного естрадного оркестру. Її приваблювали пісні, сповнені ліричних переживань, що розкривали тему кохання. Були зроблені перші записи пісень на грамплатівки. Це сприяло популяризації її таланту, зробило пізнаваною та улюбленою мільйонами людей.

Але її ліричні, жанрові пісні «Дружба», «Портрет», «Записка» дехто піддає критиці за надмірну чутливість. За «мелодекламаційну манеру» виконання її порівнюють із закордонними співачками, які співали про екзотичні країни, вишукані почуття. Проте К. Шульженко у своїх піснях розповідала про почуття простих людей, своїх сучасників. І навіть її латиноамериканські пісні «Челіта» та «Простая девчонка» сприймалися, як пісні про комсомольців тридцятих років.

Звучить: «Челіта» латиноамериканська пісня (слайд 18).

Ведучий 2. К. Шульженко працює із джазоркестром під керівництвом Я. Скоморовського, де відбулися прем'єри її різних за характером пісень «Андрюша», «Руки» І. Жака, «Мама» М. Табачникова. Створюється джаз-оркестр під керівництвом К. Семенова. З ним підготовлені нові пісні: жартівлива «Дядя Ваня» М. Табачникова, «О любви не говори» О. Владимирцова, «Письмо» Б. Фоміна. Восени 1939 року відбувся І Всесоюзний конкурс артистів естради. Три пісні, а саме «Челіта», «Девушка, прощай» та «Записка», які були представлені К. Шульженко, справили на журі та глядачів велике враження. Співачка стала лауреатом конкурсу.

Ведучий 1. У січні 1940 року в Ленінграді був створений джазоркестр під керівництвом К. Шульженко та В. Кораллі, проіснувавши до літа 1945 року. Звістка про початок війни застала співачку на гастролях у Єревані. Попереду чекав літній відпочинок біля моря разом із чоловіком, В. Кораллі та їх восьмирічним сином (слайд 20).

Клавдія Іванівна добровільно вступила до лав Червоної армії. З першого дня війни їх джазоркестр стає фронтовим джазансамблем, з яким К. Шульженко виступає перед солдатами Ленінградського фронту просто на передовій. У шпиталях та у місцях, куди неможливо було дістатися всьому ансамблю, виступи Шульженко проходили під супровід акордеоністів Л. Беженцева та Л. Фішмана (слайд 21). Майже кожен концерт завершувався дружньою бесідою та фотографуванням напам'ять.

Ведучий 2. У роки війни до К. Шульженко прийшла справжня популярність. За 22 місяці війни відбулося майже 900 концертів (*слайд 22*). Виступали просто неба, в окопах, під бомбами, забуваючи про втому, бо розуміли, що мистецтво також може воювати з ворогом.

Пізніше співачка була нагороджена медаллю «За оборону Ленінграда».

Саме у воєнні часи «народився» славозвісний «Синий платочек» (*слайд 23*). Мелодія Єжи Петербургського була популярною ще до війни – легкий мелодійний вальс, простий для сприймання. Лейтенант М. Максимов написав, по суті, новий текст, що придало пісні актуального звучання (*слайд 24*).

Звучить: музика Є. Петербургського, слова Я. Галицького «Синий платочек» (*слайди 25, 26*).

Ведучий 1. Ще до війни поет В. Лебедев-Кумач написав для співачки вірші до пісні «Руки» (*слайд 27*). Ця пісня – про розлуку з коханим під час війни зазвучала зовсім по-новому, набула несподіваного змісту.

Звучить: музика І. Жака, слова В. Лебедева-Кумача «Руки» (*слайд 28*).

Ведучий 2. Усі воєнні пісні у виконанні К. Шульженко знаходили відгук у серцях народу. Пісні: «Давай закурим», «Морячка», «Где же вы теперь, друзья однополчане» – допомагали вижити у важкий час, сприяли популярності співачки.

9 травня 1945 року К. Шульженко була нагороджена Орденом Червоної Зірки, а 29 вересня 1945 року їй було присвоєно звання Заслуженої артистки РСФСР.

Журналісти писали, що остаточне творче кредо Шульженко, її художня тема й лірична героїня сформувалися у воєнні часи, тому що в її репертуарі не було випадкових пісень. Насправді пісні були різними, просто артистка навчилася робити їх «своїми».

Ведучий 1. У післявоєнні роки Шульженко буквально «запанувала» на естраді, задаючи тон у вокальному жанрі. Її витончені дрібнички миттєво

ставали популярними. Кожного місяця – десятки сольних виступів, сотні шанувальників.

У репертуарі співачки з'явилися такі пісні, як «Старые письма», «Былое увлечение» – як спогади про минуле, про мирний час.

Звучить: музика Є. Розенфельда, слова В. Крахта «Старые письма» (слайд 29).

Ведучий 2. На початку 50-х років на естрадний жанр почалося гоніння, що було пов'язано з ідеологічною боротьбою в мистецтві. Клавдія Іванівна деякий час шукала новий репертуар. Її увагу привернула лірична пісня «Голубка» у ритмі танго.

Звучить: музика С. Градьер, слова С. Болотіна «Голубка» (слайд 30).

Ведучий 1. 1955 року шлюб Шульженко з Кораллі розпався, але в 1957 році вона зустріла нову любов. Її коханим став 38-річний Георгій Спіфанов, оператор, який покохав Клавдію ще до війни, прослухавши її платівку.

Він заочно був вірним коханій цілих 16 років, і коли вони побралися, не міг повірити, що це не сон. Незважаючи на різницю у віці, вони були щасливими, життя для Клавдії отримало сенс, стало цікавим. Своє творче натхнення вона тепер спрямовувала на чоловіка.

Ведучий 2. 1962 року за великі досягнення в області естрадного мистецтва К. Шульженко присвоєно почесне звання Народної артистки РСФСР, а 1971 року – звання Народної артистки СРСР (слайд 31).

З роками її майстерність лише зростала. Вона не намагалася затримувати увагу слухачів на музичних ритмах, костюмах, косметиці або зачісці. Актриса примушувала бачити зовсім інше, замислюватися про щось дійсно важливе. Справжнім подарунком стала для співачки пісня А. Цфасмана «Три вальса». Це був твір про кохання, яке пронесла подружня пара через усе життя.

Звучить: музика А. Цфасмана, слова А. Давидович та В. Драгунського «Три вальса» (слайд 32).

Ведучий 1. У вальсових ритмах того часу було написано багато пісень, вальс був дуже популярним, улюбленим танцем (*слайд 33*). Багато вальсів було і в репертуарі співачки. Пісня-вальс «Молчание» – одна із найулюбленіших пісень К. Шульженко. Цікава історія її створення описана Кдавдією Іванівною в книзі «Когда вы спросите меня»: одного разу до неї зателефонував І. Дунаєвський: «Якщо можливо, приїжджайте до мене. Я, здається, написав непогану мелодію» (*слайд 34*).

«Я швидко приїхала. Він сів за рояль і загравав. Це був вальс надзвичайної краси і елегантності. У виконанні Дунаєвського він звучав як віртуозна фортепіанна п'єса. Мені дуже сподобалася вона, але, зізнаюся, пісні в ній я не почула. Коли Дунаєвський запитав про враження, я, зачарована музикою, нічого не змогла відповісти. «Так добре, що не треба ніяких слів! Треба тільки слухати і мовчати» – сказала я. «Ну і чудово, нехай це буде пісня про мовчання!» – вигукнув І. Дунаєвський [5, 103].

Звучить: музика І. Дунаєвського, слова М. Матусовського «Молчание» (*слайд 35*).

Ведучий 2. Співачка сміливо опановувала естрадний простір, із майстерністю драматичної актриси створювала характери героїв, її пісні набували глибину, живе дихання життя, наочно виникали предмети побуту: гілка бузку, синя хустинка, листи, старі ноти (*слайд 36*). Використовувала співачка кастаньети під час виконання пісні «Простая девчонка», бубон у «Тарантелі», аркуш паперу в «Записці», віяло у «Старому вальсі». Руки актриси знаходилися в русі, вони просили, страждали, надавали розраду, обіймали. Міміка, рух головою ілюстрували тексти пісень. Танцювальні ритми робили її пісні такими, що легко запам'ятовувалися.

А скільки вальсів виконала співачка! Особливо багато пісень у ритмі вальсу було у воєнні та повоєнні роки.

Відгомін війни ще довго звучатиме у творчості Шульженко.

Післявоєнна пісня «Вальс о вальсе» – це ода вічно молодому вальсу, який супроводжував співачку все життя і з яким вона «как с другом фронтовым» пройшла дорогами війни.

Звучить: музика Є. Колмановського, слова Є. Євтушенко «Вальс о вальсе» (слайди 37, 38).

Ведучий 1. Півсторіччя К. Шульженко залишалася лідером ліричної пісні. Її творчість вплинула на нову генерацію артистів – Майю Кристалінську, Едуарда Хіля, Валерія Леонтєва (слайд 39).

Плеяда відомих сучасних співаків високо оцінювала майстерність К. Шульженко. Так, Галина Вишневська згадувала, що «ходила на її концерти, як у школу найвищої майстерності». Учнями її вважають себе Йосиф Кобзон, Едіта П'єха, Алла Пугачова, Людмила Зікіна, Валентина Толкунова (слайд 40).

Пісні К. Шульженко не втратили актуальності й сьогодні, вони висловлюють найпотаємніші почуття людини, її переживання, мрії, сподівання. Клавдія Іванівна часто згадувала свій рідний Харків. У багатьох піснях – ностальгія за минулим. Пісня «Подъезд» є однією з таких.

Звучить: музика А. Лепіна, слова Ф. Лаубе «Подъезд» (слайд 41).

Ведучий 2. У 70 років відбувся ювілейний концерт Клавдії Шульженко (слайд 42). Це був звіт за весь час творчого життя, останній екзамен. У програму були включені пісні різних років, а також багато нових. Одна з них – «Бабье лето» (слайди 43, 44).

Звучить: музика Г. Маркової, слова І. Кохановського «Бабье лето» (слайди 45, 46)

Ведучий 1. З кінця 70-х років співачка припиняє через хворобу сольні виступи. У 1980 році записує свою останню платівку під назвою «Портрет» (слайд 47), у 1981 – виходять її мемуари «Когда вы спросите меня» (слайд 48).

1984 року співачки не стало (слайд 49). Харків'яни свято шанують пам'ять Клавдії Шульженко.

1996 року в Харкові за адресою провулок Байкальський, № 1, було відкрито музей К. Шульженко на знак всенародної любові та визнання високої

майстерності співачки (*слайд 50*). У ньому зібрані фотографії, документи, вбрання, речі вжитку К. Шульженко, повна фонотека її творчості. У музеї щорічно проводяться «Шульженківські фестивалі».

Її ім'ям названа одна з вулиць міста, а на стіні одного з будинків по Московському проспекту намальовано великий портрет співачки (*слайд 51*).

Клавдія Шульженко ніколи не співала під фонограму, завжди співала про любов, а не про комсомол і партію, тому, мабуть, і звання Народної артистки отримала пізно. Про її характер ходили легенди, але співачка завжди знала собі ціну.

Ведучий 2. «Я стала епохою в нашій культурі», – якось сказала вона своєму концертмейстеру. Той відповів, що такий висновок має зробити народ. «Народ может и забыть», – відповіла Клавдія Шульженко. Але, на щастя, так не сталося.

У пісні «Дружба» є такі рядки: «И в дальний путь, на долгие года».

Це повною мірою можна віднести до творчості нашої землячки, справжньої зірки естради Клавдії Іванівни Шульженко.

Звучить: музика та слова В. Сидорова «Дружба» (*слайд 52*).

Ведучий 1. На цьому нашу лекцію-концерт закінчено. Сьогодні ми поринули в наше недалеке минуле, про яке не слід забувати. Сподіваємось, що наш концерт став маленьким внеском у справу увічнення талановитої співачки, справжньої зірки естради, нашої землячки Клавдії Іванівни Шульженко (*слайд 53*).

Список використаних джерел

1. Верещагіна О. Історія української музики ХХ ст. : навч. посібник для студ. музичних спец. вищ. навч. закл. / О. Верещагіна, Л. Холодкова. – Київ : Освіта України, 2008. – 268 с.

2. Крижановська Т. Бесіди за фортепіано, або коли музичне сприймання стає джерелом творчості / Т. Крижанівська, О. Чекеренда // Музичний керівник. – Київ : «МЦФЕР-Україна», 2015. – № 10, жовтень. – С. 18–24.

3. Раппопорт С. Х. Искусство и эмоции / С. Х. Раппопорт. – Москва, 1978. – 98 с.

4. Шульгіна В. Д. Українська музична педагогіка: підручник / В. Д. Шульгіна. – Київ : ДАКкіМ, 2005. – 271 с.

5. Шульженко К. И. Когда вы спросите меня / К. И. Шульженко. – Молодая гвардия, 1981. – 256 с. (Серия «Мастера искусств – молодежи»).

6. Шульженко К. [Електронний-ресурс]. – Режим доступу :

<https://ru.wikipedia.org/wiki/Шульженко>. – Назва з екрана.

1.3.4. «Свій творчий подих я віддав народу. Пам'яті М. Лисенка» (І. Овчарова, Т. Бєсшапошникова, С. Школьник)

Мета – ознайомити з життєвим та творчим шляхом М. Лисенка.

Завдання:

- ❖ виховувати почуття поваги до культурних традицій минулого свого народу;
- ❖ формувати національно-громадянську свідомість;
- ❖ поповнити професійно-педагогічний репертуар майбутнього вчителя музичного мистецтва;
- ❖ удосконалювати естетичний досвід студентів;
- ❖ поглиблювати навички співу, отримати досвід організації лекційно-концертних заходів;
- ❖ збагачувати теоретичний та практичний досвід застосування мультимедійного забезпечення;
- ❖ формувати художньо-педагогічну емпатію майбутніх учителів музичного мистецтва.

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60хв.

Ведучий 1. Шановні слухачі! *(слайд 1)* Сьогодні ми зібралися, щоб ушанувати пам'ять Миколи Віталійовича Лисенка – видатного українського композитора, засновника української класичної композиторської школи, талановитого диригента, піаніста, фольклориста, ученого, педагога, громадського діяча *(слайд 2)*. Особлива заслуга М. Лисенка полягає в тому, що він перший створив усі основні жанри професійної музики на основі народопісенної спадщини, розкрив найважливіші теми української історії та фольклористики, передав сам дух народу. Сьогодні під час концерту прозвучить лише маленька частка творів М. Лисенка.

Ведучий 2. Народився майбутній композитор 22 березня 1842 року в мальовничому куточку Полтавщини, у селі Гриньки, тепер Глобінського району, у дворянській родині *(слайд 3)*.

Його батько *(слайд 4)* належав до славного козацького роду, який походив з козацької старшини часів Богдана Хмельницького, був полковником, високоосвіченою людиною. Мати *(слайд 5)* – випускниця петербурзького Смольного інституту – походила з полтавського поміщицького роду Луценків та з козацького роду Булюбашів.

Ведучий 1. З раннього дитинства Микола тягнувся до музики, захоплювався народними піснями, сам їх співав *(слайд 6)*. Домашнім навчанням Миколи займалися мати й однополчанин батька, відомий поет Афанасій Фет. Мати вчила сина французької мови, вишуканим манерам і танцям.

Згодом у Харківській гімназії, у Харківському, а потім у Київському університеті, куди перевівся юнак за сімейними обставинами, він продовжує серйозно займатися музикою, блискуче виступає з сольними фортепіанними концертами *(слайд 7)*.

Ведучий 2. Під час літніх канікул студент М. Лисенко їздить селами та збирає й записує народні пісні, включає їх у програми організованого ним студентського хору *(слайд 8)*. Майбутній композитор прагнув зафіксувати скарби народної музики, щоб зберегти їх для нащадків. Закінчивши природознавчий факультет Київського університету, юнак вирішує пов'язати свою долю з музичним мистецтвом.

Упродовж двох років він навчається в Лейпцизькій консерваторії *(слайд 9)*, яку закінчує з відзнакою, а потім відвідує лекції М. Римського-Корсакова при Петербурзькій консерваторії, пише власну музику *(слайд 10)*.

Ведучий 1. Починаючи з 70-х років у Києві, де постійно тепер живе композитор, він створює велику кількість різноманітних за жанрами творів: романси, фортепіанна та хорова музика, опери, обробки українських народних пісень *(слайд 11)*. Головний герой творчості М. Лисенка – український народ *(слайд 12)*. У своєму доробку композитор вимальовує картини народного життя,

українську історію, звичаї, передає дух народу. Через увесь свій творчий шлях проніс Микола Віталійович любов до поезії Т. Шевченка (*слайд 13*). На тексти до шевченківського «Кобзаря» він майже за все своє життя написав понад 90 вокальних творів – це хори, кантати, пісні. М. Лисенко так і назвав цей величезний цикл «Музика до Кобзаря» (*слайд 14*). Ці твори показують глибоке розуміння композитором внутрішнього світу Т. Шевченка.

Звучить: музика М. Лисенка, слова Т. Шевченка «Утоптала стежечку» (*слайд 15*).

Ведучий 2. Паралельно з «Музикою до Кобзаря» М. Лисенко працює над створенням національної опери (*слайд 16*). Опера творчість композитора надзвичайно різноманітна. Це фантастична опера «Утоплена», комедійна «Різдвяна ніч», дитячі опери, лірико-побутова «Наталка Полтавка», героїко-історична «Тарас Бульба» та інші. Дитячу оперу-казку «Коза Дереза» Микола Віталійович написав для своїх власних дітей, а їх у нього було четверо (*слайд 17*). Згодом він написав ще дві дитячі опери «Зима і Весна» та «Пан Коцький» також на сюжети українських народних казок (*слайд 18*). Дитячі опери Лисенка – це твори для дітей, де головними виконавцями є діти. У своєму домашньому театрі діти Лисенка ставили ці опери, а Микола Віталійович був акомпаніатором.

«Коза-Дереза» – це нехитра, усім відома історія про те, як Коза Дереза хотіла вигнати з власної хати бідну Лисичку, як усі лісові звірі прийшли на допомогу Лисичці (*слайд 19*). Для характеристики звірів Лисенко використовує добре знайомі українські пісні.

А які звірі беруть участь в опері, ви дізнаєтесь, коли послухаете фрагменти з цього твору.

Звучить: «Пісня Рака», «Пісня Лисички», «Пісня Кози» з дитячої опери-казки М. Лисенка «Коза-Дереза» (*слайди 20-22*).

Ведучий 1. Не забуває композитор і про свій улюблений інструмент – фортепіано (*слайд 23*). Його «Героїчне скерцо», полонези, друга рапсодія під

назвою «Думка – шумка» фарбами фортепіано малює сюжети з історії українського народу. «Елегія» – це ліричний твір, і він до вашої уваги.

Звучить: М. Лисенко «Елегія» (слайд 24).

Ведучий 2. У період 70-80 років написана значна частина хорових мініатюр, кантати «Радуйся, ниво неполитая», «Б'ють пороги», хорова поема «Іван Гус», солоспіви на вірші Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Старицького, Дніпрової Чайки та деяких зарубіжних поетів (слайд 25).

Важливе місце у вокальній творчості М. Лисенка посідають обробки народних пісень (слайд 26). За період з 1868 по 1911 роки вийшло з друку сім збірок народних пісень для голосу з фортепіано (слайд 27). Це були пісні, багаті на різновиди жанрів. Послухайте обробку пісні «Верховино, світку ти наш».

Звучить: українська народна пісня в обр. М. Лисенка «Верховино, світку ти наш» (слайд 28).

Ведучий 1. «Чом, чом не прийшов?» – пісня про почуття дівчини, яка всю нічку чекала свого миленького, а він так і не прийшов.

Звучить: українська народна пісня в обр. М. Лисенка «Чом, чом не прийшов?» (слайд 29).

І ще одна пісня про кохання «Ой не світи, місяченьку».

Звучить: українська народна пісня в обр. М. Лисенка «Ой не світи, місяченьку» (слайд 30).

Ведучий 2. Опера «Наталка Полтавка» написана 1889 року за однойменною п'єсою відомого українського драматурга Івана Котляревського (слайд 31). Основний драматичний конфлікт п'єси – боротьба простих людей за своє щастя – знайшов місце і в опері М. Лисенка. Героїня твору – чесна, благородна, працьовита дівчина Наталка, прозвана Полтавкою, та батрак Петро кохають одне одного (слайд 32). Вони дуже бідні, і щоб мати змогу оженитися, Петро пішов на заробітки. Він довго не повертався, і мати умовила Наталку вийти заміж за багатого Возного. Сльози матері, її прохання зломали бідну дівчину, і вона погодилася на ненависний шлюб.

В «Увертюрі», досить розвиненій, сконцентровано основний матеріал опери (слайд 33). Музика розкриває психологічний стан дійових осіб твору, створює необхідний настрій і визначає необхідні музичні характеристики.

Звучить: «Увертюра» з опери «Наталка Полтавка» музика М. Лисенка, перекладення для чотириручного виконання І. Овчарової (слайд 34).

Ведучий 1. Музична характеристика головної героїні побудована на українських народних піснях (слайд 35). Такі пісні, як «Віють вітри, віють буйні», «Видно шляхи полтавській», «Чого вода каламутна» розкривають важкі переживання дівчини, яку силують іти за нелюба.

Послухайте пісню Наталки «Віють вітри» на слова Марусі Чурай – легендарної української співачки та поетеси часів Хмельниччини та пісню «Видно шляхи Полтавській».

Звучить: пісні Наталки з опери «Наталка Полтавка» «Віють вітри», «Видно шляхи Полтавській» музика М. Лисенка (слайди 36, 37).

Ведучий 2. А зараз до вашої уваги пісня Терпелихи, матері Наталки, «Чи я тобі, дочко».

Звучить: пісня Терпелихи «Чи я тобі, дочко» з опери «Наталка Полтавка» музика М. Лисенка (слайд 38).

Ведучий 2. Для характеристики старого Возного, який посватався до Наталки, використано пісню Григорія Сковороди «Всякому городу нрав і права». У пісні розкривається лицемірство і продажна мораль цього героя.

Звучить: пісня Возного з опери «Наталка Полтавка» «Всякому городу нрав і права» музика М. Лисенка (слайд 39).

Ведучий 1. Сатиричні характеристики Виборного й Возного створено теж засобами народної пісні (слайд 40). Пісня «Ой, під вишнею» в устах Макогоненка, який сватає Наталку за свого приятеля, звучить як насмішка над старим Возним, який залицяється до молодой красуні.

Звучить: пісня Макогоненка «Ой, під вишнею» з опери «Наталка Полтавка», музика М. Лисенка (слайд 41).

Ведучий 2. Жартівливо-танцювальна пісня Наталки «Ой, я дівчина полтавка» звучить у фіналі опери. Вона створює світлу, радісну атмосферу, бо Петро повернувся із заробленими грошима і віддав їх коханій для посагу. Наталку й Петра благословляє матір.

Звучить: пісня Наталки «Ой, я дівчина полтавка» з опери «Наталка Полтавка», музика М. Лисенка (*слайд 42*).

Ведучий 1. Через свою національно-громадську позицію М. Лисенко потрапляє до неблагоннадійних і зазнає переслідувань царською владою (*слайд 43*). В архівах збереглися численні доноси й жандармські протоколи царської охоранки про вчителя Лисенка, у домі якого збираються підозрілі особи. Незважаючи на постійний нагляд, останнє десятиріччя життя і творчості композитора було сповнене плідною роботою: він пише музичні твори, теоретичні праці, виступає з концертами, працює з хорами, займається з учнями.

Помер М. Лисенко 1912 року (*слайд 44*). Провести його в останню дорогу зібралися десятки тисяч киян. Численні хори співали його твори. Преса з усього світу розмістила некрологи в газетах. А похоронну процесію супроводжували жандарми.

Ведучий 2. Пам'ять про композитора залишилась навіки в житті українського народу (*слайд 45*).

На честь М. Лисенка названо Харківський оперний театр, численні інститути, школи, зал філармонії у Києві (*слайд 46*).

Численні твори М. Лисенка упродовж багатьох років входять до програм педагогічного репертуару закладів дошкільної, загальної середньої та вищої освіти (*слайд 47*). Щорічно проводиться міжнародний конкурс виконавців імені М. Лисенка (*слайд 48*).

Ведучий 1. Один із найвідоміших творів композитора – «Молитва за Україну» (*слайд 49*). Це урочистий музичний твір, відомий також під назвою «Боже великий, єдиний, нам Україну храни» або як церковний гімн України,

музика Миколи Лисенка, вірші Олександра Кониського. Написана 1885 року. Нині твір офіційно визнано духовним гімном України на рівні з державним.

Слова Молитви за Україну вибиті на постаменті в місті Змієв Харківської області.

Звучить: музика М. Лисенка, слова О. Кониського «Молитва за Україну» (слайд 50).

Дякуємо за увагу! (слайд 51).

Список використаних джерел

1. Антонєць Н. Штрихи до педагогічного портрета Миколи Лисенка / Н. Антонєць. – Київ : Рідна школа, – 2009. – № 11. – С. 69–73.
2. Грабовський В. Ми і Микола Лисенко. / В Грабовський // Сучасність. – 2003. – № 11. – С. 128–133.
3. Гусак С. Микола Лисенко (1842-1912)/ С. Гусак // Легендарні постаті України. – Харків, 2009. – С. 40–41.
4. Дзюба І. Місце Миколи Лисенка в українській культурі / І. Дзюба // З криниці літ : у 3-х т. – Київ, 2006. – Т. 2. – С. 693–703.
5. Кияновська Л. О. Українська музична культура : навч. посіб. / Л. О. Кияновська. – Львів : Тріада плюс, 2008. – 344 с.
6. Мельничук Г. Класик української музики Микола Лисенко / Г. Мельничук // 1000 незабутніх імен України. – Київ, 2005. – С. 188–191.
7. Кобилянський Л. Спомини про М. В. Лисенка. / Л. Кобилянський // Микола Лисенко у спогадах сучасників : у 2-х т. – Київ, 2003. – С. 185–195.
8. Комаровська О. Лисенко Микола Віталійович / О. Комаровська // Енциклопедія освіти. – Київ, 2008. – С. 451–452.
9. Костенко Л. Навчальний посібник-хрестоматія / Л. Костенко, Григорій Ключек (ідея, упоряд., інтерпретація творів). – Кіровоград : Степова Еллада, 1999. – 320 с.
10. Лисенко М. Наталка Полтавка [Ноти] : опера: клавір / М. Лисенко ; авт. лит. текста І. Котляревський. – Київ : Мистецтво, 1955. – 128 с.

1.3.5. «Творчий портрет композитора О. Гедіке» (О. Погода, О. Лосєва)

Мета – запровадити технологію, що базується на вивченні та виконанні фортепіанних творів композитора, що забезпечить ефективність засвоєння музичних знань й активізацію інструктивно-технічного та професійно-педагогічного навчання й виховання студентів.

Завдання:

- ❖ продовжувати розвивати цілісне й диференційоване сприйняття музики;
- ❖ розвивати творчу уяву засобами музики, поезії й образотворчого мистецтва;
- ❖ закріплювати вміння співвідносити свої дії з характером музики у творчих проявах виконання творів на фортепіано;
- ❖ підвищувати ефективність інструктивно-технічного та професійно-педагогічного навчання;
- ❖ виховувати студентів шляхом використання технології, що базується на вивченні та виконанні фортепіанних творів композитора;
- ❖ формувати ціннісне ставлення до культурної спадщини;
- ❖ розвивати комунікативні якості в процесі колективних дій.

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

Із привітанням присутніх на сцену виходять ведучі (слайд 1).

Ведучий 1. (слайд 2).

Олександр Федорович Гедіке (1877-1957) – народний артист, доктор мистецтвознавства, російський композитор, органіст, піаніст, педагог, засновник органної школи. Олександр Гедіке народився 20 лютого (4 березня) 1877 року у Москві в німецькій родині, що здавна оселилася в Росії (слайд 3).

Ведучий 2. Дідусь Гедіке, Карл Андрійович, відомий у Москві педагог, служив органістом московської католицької церкви Святого Людовіка

Французького. Батько композитора, Федір Карлович, був органістом і викладав фортепіано в Московській консерваторії. Слід додати, що двоюрідним братом Гедіке був композитор М. Метнер.

Ведучий 1. О. Гедіке закінчив Московську консерваторію, навчався по класу фортепіано в Г. Пабста й В. Сафонова, композицією в А. Аренського, Н. Ладухіна, Г. Конюса. За створення п'єс для фортепіано отримав премію на Міжнародному конкурсі ім. А. Г. Рубінштейна у Відні (1900). Із 1909 року – професор Московської консерваторії по класу фортепіано, з 1919 року – завідувач кафедру камерного ансамблю, із 1923 року викладав клас органа (слайд 4).

Ведучий 2. Серед його учнів-органістів такі відомі особистості – Н. Вигодський, В. Мержанов, М. Старокадомський, Л. Ройзман, С. Дижур, Г. Гродберг, І. Вейс та інші музиканти. Олександр Гедіке є автором чотирьох опер, кантат, багатьох симфонічних, фортепіанних та органних творів, концертів і камерних творів для духових інструментів, романсів й обробок народних пісень. Олександр Федорович Гедіке помер 9 липня 1957 року Похований у Москві на Віденському кладовищі.

Ведучий 1. Ім'я композитора Олександра Федоровича Гедіке відоме з юних літ багатьом тим, хто починав учитися грі на фортепіано. Як абетка для мовників, арифметика для математиків, так багато фортепіанних творів О. Гедіке, поряд із творами О. Гнесіної, Р. Глієра, О. Гречанінова та інших композиторів, є обов'язковими для вивчення і професійним піаністам, й аматорам та музикантам різних спеціалізацій (слайд 5).

Ведучий 2. Твори композитора, які ми репрезентуємо в нашому заході, є своєрідною піаністичною абеткою, завдяки опануванню якою виконавець набуває певних інструктивно-технічних і професійно-педагогічних компетенцій.

Ведучий 1 (слайд 6)

Музика – це найвиразніша мова.
Мова, що може без жодного слова
людям про радість і сум розказати,

вміє картину без фарб малювати,
в світі усьому знайде слухача
без словника і перекладача...
А уявіть, як розквітне чудово
музика з барвами фарби і слова!

Звучить: «Танець» (слайди 7-9).

Ведучий 2.

Земля кружляє у космічній вальсі.
Вітри галактик – вічні скрипалі.
Гармонія крізь тугу дисонансів
Проносить ритми танцю по землі.

Ліна Костенко.

Звучить: «Повільний вальс» (слайди 10-12).

Ведучий 1.

Музика, як сонце, гріє нам серця,
Її нема початку і нема кінця.
І чого не зможеш словом досягти,
В музиці розкажеш щирі правду ти.

Н. Красоткіна.

Звучить: «Сонатина» (слайди 13-15).

Ведучий 2.

Тут оркестром був сам ліс,
Вітер звуки всі приніс:
І струмочкове дзюрчання,
І листочків лепетання.

Звучить: «Полька» (слайди 16,17).

Ведучий 1.

Хвилі моря з небесами
б'є об берег лютий шторм
наче грає лунко гами
сі-ля-соль-фа-мі-ре-до.....

Звучить: «Етюд До мажор», «Етюд Соль мажор» (слайди 18-20).

Ведучий 2.

Півник зайчика питає,
Чому зайчик так стрибає.
Я підстрибую, стрибаю,
Бо стрибучі ніжки маю!
А. М'ястківський.

Звучить: «Заїнька» (слайди 21, 22).

Ведучий 1.

Це диво – музика! В ній сила чарівна,
В ній влада над душею незбагненна,
Коли туди вривається вона
У вирі насолоди і натхнення.

Звучить: «Пісенька» (слайди 23-25).

Ведучий 2.

Музика, як море, то штормить, то ні.
Там знаходить серце рятівні вогні.

Звучить: «Марш» (слайди 26, 27).

Ведучий 1.

О музико! Ти вічна, ти безсмертна!
«Прекрасне дарувати!» – твій девіз!
Ти вмієш, якщо треба, сльози втерти,
А як захочеш – доведеш до сліз...
Н. Бойко.

Звучить: «Мелодія» (слайди 28, 29).

Ведучий 2.

Лугом поміж квітами я іду,
Пісеньку-весняночку веду.
Склала я цю пісеньку голосну
Про гаряче сонечко, про весну.
Л. Компанієць.

Звучить: «Пісня» (слайди 30, 31).

Ведучий 1.

Любіть Україну, як сонце любіть,
як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу, і в радості мить,
любіть у годину негоди.

В. Сосюра.

Звучить: «Пісня про героя» (слайди 32, 33).

Ведучий 2.

Насупилося сонце
Морозцем на лиці,
Трусило у віконце
Холодні промінці.

Т. Чорновіл.

Звучить: «Інвенція» (слайди 34, 35).

Ведучий 1.

І стільки щастя, радості легкої,
Любові, світла, ласки навкруги.
Краси божественної, неземної,
Реальність враз втрачає береги...

Н. Красоткіна.

Звучить: «Арабеска» (слайди 36, 37).

Ведучий 2.

Диво-музика лине над світом,
Сипле звуки свої навкруги.
Зачаровано слухають квіти,
Річка й навіть круті береги...

Звучить: «Танець» (слайди 38, 39).

Ведучий 1.

Ні слова... Лише пролітають
по клавішах тіні двох рук,
і струни роялю зітхають,
за звуком народжують звук.

Звучить: «Пісня» (слайди 40, 41).

Ведучий 2.

Тонкі і довгі грають вміло
Так вишукано і мрійливо.
Ці пальці творять чудеса,
Створивши музики слова....

Звучить: «Прелюдія» (слайди 42-45).

Ведучий 1.

Чи чорні нині клавіші, чи білі...
Ти все одно почувеш своє «до».
Твої мелодії, твої мотиви –
Твоє життя і музика твоя!
Звучить: «Мініатюра» (слайди 46-48).

Ведучий 2 (слайд 49).

Музика, як казка, музика – жива.
І не треба серцю будь-які слова.
Н. Красоткіна.

Ведучий 1 (слайди 50, 51).

В музиці – найвищі ніжні почуття.
В ній любов і туга, та саме життя.

Ведучий 2 На цьому наш захід завершено... (слайд 52).

(слайд 53) ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!

Список використаних джерел

1. Гедіке О. 60 легких п'єс для початківців / О. Гедіке. – Москва, 1976. – 45 с.
2. Мильман М. Памяти Учителя и Друга / М. Мильман. – Москва, 1957. – 86 с.
3. Нейгауз Г. Г. Воспоминания о Московской консерватории / Г. Г. Нейгауз. – Москва, 1975.
4. Українські народні інструменти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hllab.dp.ua/Store/texts/music/index.htm>. – Назва з екрана.

1.4. «ПОДОРОЖУЄМО СВІТОМ».

Сценарій освітньо-мистецьких заходів просвітницького спрямування

1.4.1. «Наша рідна Україна»

(Л. Заря, В. Смородський, Л. Овчаренко)

Мета – збагатити знання про міста України, творчість українських композиторів.

Завдання:

- ❖ виховувати почуття поваги до рідного краю – України;
- ❖ формувати національно-громадянську свідомість;
- ❖ допомогти студентам отримати досвід організації лекційно-концертних заходів;
- ❖ розвивати музичні, артистичні та організаторські здібності студентів;
- ❖ збагатити теоретичний та практичний досвід використання мультимедійного забезпечення позакласних заходів.

Музичний матеріал: твори українських композиторів минулого й сучасності, доповіді про міста України (див. перебіг заходу), мультимедійний супровід (див. ілюстрації мультимедіа – 163, з них 2 слайди вітання та закінчення, на кожне місто – слайд з картою і гербом).

Матеріали та обладнання: ноутбук, проектор, музичні інструменти (рояль, флейта), нотні матеріали та мультимедійний супровід (фото, ілюстрації).

Тип заходу: інтегрований.

Тривалість: до 60 хв.

Місто Харків (слайди 2-21).

Харків – місто на північному сході України на Слобожанщині, науковий центр України, адміністративний центр Харківської області. Друге за кількістю мешканців місто України з населенням 1 470 902 жителі. Територія сучасного Харкова становить 370 км² й адміністративно поділяється на 9 районів. Разом із прилеглими містами та районами формує Харківську агломерацію з людністю понад 2 млн. жителів.

З 19 грудня 1919 року по 24 червня 1934 року. Харків був першою столицею Радянської України, звідси назва «перша столиця».

Харків – великий науковий, культурний, промисловий і транспортний осередок України, налічує 60 науково-дослідних інститутів, 41 вищий навчальний заклад, серед яких Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, який входить до ТОП-500 ЗВО світу.

У Харкові працюють численні музеї, міська картинна галерея, 7 державних і кілька десятків недержавних театрів, 80 бібліотек. До найбільших харківських бібліотек належить Державна наукова бібліотека імені В. Короленка .

Центральна площа Харкова – площа Свободи, є 12-ю за величиною на всій планеті Земля, і 6-ю – в Європі. Її територія займає 11 гектарів. На площі регулярно проводяться культурні, розважальні та торговельні заходи. Будинок Державної промисловості – унікальний пам'ятник радянського конструктивізму, побудований у 1926-1928 роках. Зараз будівля Держпрому є однією з головних визначних пам'яток України.

Нині в місті працюють численні театри, з яких 9 професійних мають звання державних, академічних. Харків – єдине місто в Україні, що володіє повним комплектом нагород Ради Європи: Дипломом, Почесним Прапором, Таблицею Європи і Призом Європи.

Звучить: музика А. Мігай, слова М. Ковалко «Моя Україна».

Місто Тернопіль (слайди 22-29).

Тернопіль – місто на заході України, політико-адміністративний, економіко-діловий та культурний центр Тернопільської області. Населення – 219 тис. осіб (2018 р.). Тернопіль займає площу 7268 га. Один із трьох головних центрів історичного регіону Галичини. Розташоване на річці Серет. Засноване 1540 року Яном Амором Тарновським.

Покровительницею міста вважають святу Теклю. До Другої світової війни вівтар з її зображенням знаходився у Домініканському костелі – нині Соборі Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці. 1940 року був заснований Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка.

Звучить: Л. Шукайло «Марш».

Місто Чернівці (слайди 30-36).

Чернівці – адміністративний, політичний і релігійний центр Чернівецької області, важливий культурний та науково-освітній осередок України. Місто розміщене на південному заході України. Чисельність населення міста становить 266 тис. осіб (2018 р.). Територія Чернівців становить 153 км². Чернівці – історична столиця Буковинського краю, місто відоме своїми архітектурними ансамблями, один з яких – пам’ятка архітектури «Резиденція митрополитів Буковини і Далмації» – включено до списку Світової спадщини ЮНЕСКО. Місто кілька разів посідало чільні місця в різноманітних рейтингах туристичної привабливості, комфортності проживання тощо. У наш час за містом закріпився неофіційний статус – «Пісенна столиця України».

Звучить: І. Шамо «На гулянці».

Міста Хмельницький, Суми (слайди 37-58).

Місто Хмельницький розташоване в західній частині України в центрі Волино-Подільської височини на берегах Південного Бугу. Є обласним центром Хмельницької області, яка межує з Тернопільською, Рівненською, Житомирською, Вінницькою, Чернівецькою областями на Західному Поділлі. До 1793 року – Пłosкирів, з 1795 по 1954 роки – Пłosкирів – адміністративний центр Хмельницької області та Хмельницького району, значний історичний та сучасний економічний і культурний центр Поділля. Населення – 271 тис. осіб (2019 р.). Відоме з 1431 року.

Суми – місто обласного значення в північно-східній частині України, на Слобожанщині, адміністративний центр Сумської області. Місто розташоване на берегах річки Псел при впадінні до неї річки Сумки. Населення міста становить 264 тис. осіб (2018 р.), площа – 95,4 км². Суми поділяються на 2 міські райони: Ковпаківський та Зарічний. При заснуванні 1652 року поселення мало назву «Сумина слобода», після реорганізації слободи в місто – в 1656 році назву було змінено на «Сумин», протягом 1650-1660-х років буква «н» поступово зникла і місто отримало сучасну назву – Суми. Існує легенда, що

на березі річки Сумка (чи й у самій річці) перші поселенці знайшли 3 мисливські сумки з золотими монетами. Цей переказ знайшов втілення в міській символіці (на гербі та прапорі міста). Суми – це місто, що славиться своєю архітектурною спадщиною. Цільними пам'ятками є його старовинні вулиці. Кожна будівля тут має свою історію, яка бере свій початок з далекого минулого. А основним його елементом є центральний район міста, так званий «Город», розташований у межах замкової та головної частини козацької слободи. У часи розквіту міста з'явився і негласний символ Сум – Альтанка. Восьмигранна відкрита дерев'яна споруда, збудована на високому цегляному цоколі в 1900 – 1901 роках.

Звучить: Л. Шукайло «Карнавальна хода».

Міста Черкаси, Полтава (слайди 59-80).

Черкаси – місто, обласний та районний центр в Україні, промисловий центр Центрального економічного району, значний культурний та освітній осередок. Місто відоме з XIII століття і за час свого існування відіграло помітну роль в історії всієї України. Черкаси були осередком формування козаччини. Зростання міста після отримання статусу обласного центру привело до перетворення його у великий промисловий центр і головний культурний осередок цілого регіону. Черкаси розташовані на правому березі Кременчуцького водосховища, створеного в середній течії Дніпра. Населення міста – 277,944 особи (2018). Походження топоніму «Черкаси» та його істинна етимологія лишається нерозв'язаною і дотепер загадкою. Назва міста напряму пов'язана з екзоетнонімом черкаси – так називали всіх українців сусідні народи, зокрема росіяни та кримські татари, про що вперше повідомив 1245 року італійський посол Джованні да Плано Карпії. У місті працюють драматичний театр, цирк, два кінотеатри, стадіон, краєзнавчий музей, 39 бібліотек і безліч робітничих клубів. 1954 року Черкаси стали центром наймолодшої в Україні області.

Полтава – місто обласного значення України, адміністративний центр Полтавської області. Історичнозаселене місто. За першою літописною згадкою

місто, в давньоруському Іпатіївському літописі відоме під назвою «Лтава». Сучасна Полтава походить від найменування річки Лтава, правої притоки Ворскли, (і згодом похідне «По-Лтава», себто По Лтаві), що текла Мазурівським яром на Поділ. Назві приписують слов'янське походження. У часи Київської Русі Полтава входила до складу найбільшого із князівств – Переяславського. Перша письмова згадка про поселення в Іпатіївському літописі датується 1174 роком. На початку ХХ століття щодо міста також вживали термін «Духовний центр України», чому сприяли діяльність цілої плеяди видатних діячів духовенства, культури і мистецтва, значні церковні та історичні пам'ятки. Окрім того, Полтава була найбільшим центром розвитку української культури та просвіти того часу. Нині на території міста функціонують 12 ЗВО. Архітектурний ансамбль Полтави багатий та насичений: Кругла площа, біла альтанка, численні церкви, монастирі. Усе це гармонійно поєднано з сучасними будівлями. У місті багато парків і зелених насаджень: центральний парк міста – Корпусний сад, а також Сонячний парк, парк Слави, Парк культури, Березовий сквер, дендропарк та чимало інших.

Звучить: М. Кармінський «Кантрі-вальс».

Місто Чернігів (слайди 81-88).

Чернігів – місто на півночі України – обласний центр Чернігівської області. Уперше Чернігів згадується в літописі 907 року. У ранньому середньовіччі місто було центром племені сіверян, а з 9 століття ввійшло до складу Київської Русі, ставши найважливішим і найбагатшим містом держави поряд з Києвом і Новгородом. Упродовж своєї історії часів середньовіччя та відродження місто було одним із головних осередків політико-економічного та соціально-культурного життя сучасної території українців. Місто славиться своїми пам'ятками часів Київської Русі й Чернігівського князівства, а також Гетьманщини і козацького Чернігівського полку. Упродовж кількох століть це місто-фортеця на березі Десни зяття сперечалося із Києвом за чільне місце в Руській державі. Чернігів часів середньовіччя був столицею великого князівства, сильного й багатого. Це була така собі лісова імперія, що

розкинулася серед неприступних для ворогів хащ та на берегах мальовничих рік. А її столийний град славився величчю храмів та твердинь, повсюдно званою мудрістю своїх учених мужів та майстерністю митців. Основні пам'ятки міста сконцентровані в його старовинній частині – на Чернігівському Валі.

Звучить: А. Гайденко «Хорал».

Місто Херсон (слайди 89-97).

Херсон – місто, обласний центр на півдні України. Херсон – адміністративний, індустріальний, культурний центр області, затишне, красиве та компактне місто, одне із найзеленіших на півдні України. Єдиний морський порт на Дніпрі. Розташований Херсон на правому високому березі Дніпра в наймальовничішій частині річки, її дельті, яка відрізняється надзвичайною красою та неповторністю і є місцем відпочинку херсонців та гостей міста. Важливий економічний центр півдня України. Одним із засновників міста став князь Григорій Потьомкін-Таврійський, а керівником будівництва фортець – І. Ганнібал – двоюрідний дід Олександра Пушкіна. Херсон запозичив свою назву в давньогрецького міста Херсонеса Таврійського (грецьке Херсонес означає півострів). На карті імперії з'явилося нове місто – Херсон, указ про заснування якого 18 червня 1778 року підписала Катерина II. У Херсоні розпочиналося будівництво Чорноморського флоту. Вересневого дня 1783 року зі стапелів адміралтейської верфі було спущено на воду перший 66-гарматний великий корабель «Слава Катерини». Херсон розташований на перехресті автошляхів, водних магістралей. Від Херсона до столиці України, міста Києва, – 603 км. Надзвичайним скарбом Херсона є землі лісового фонду. Унікальні водний та лісовий фонди сприяють створенню екологічної безпеки в цілому в Південному регіоні. У березні 1923 року Херсон став центром Херсонської округи.

Звучить: В. Косенко «Скерцино».

Місто Львів (слайди 98-113).

Львів – місто, яке зачаровує з першого погляду. Кожна вуличка Львова наповнена стародавнім шармом, ароматами кави, духом романтики і

архітектурною довершеністю. Кожен його елемент приховує цікаві історії та загадкові легенди. Львів – це культурна столиця України, він неповторний та незмінний, Львів – це історія, що втілена в силуетах його архітектурних композицій. Це місто, яке «охороняють» кам'яні благородні леви та яке змусить вас повірити в мрію. Загадковості Львова не має меж. «Місто із запахом кави та шоколаду», «Місто серед дощів», «Серце Галицької землі», «Маленький Париж», «Український Лондон», «Культурна столиця Європи», «Місто Лева» – це все імена та епітети справжнього галицького міста під назвою Львів, яке розкинулося в мальовничому Прикарпатті.

Уже понад сім століть історія творить цей чарівний куточок, що розташований на заході України. Львів вабить своєю неповторністю, своїм живим стилем та особливим колоритом кожної з його вуличок. Місто славиться великою кількістю видатних місць та пам'яток архітектури, адже недарма це культурна столиця України. Стара частина Львова – це серце міста, що і досі задає сучасності ритм історії.

Однією з найвідоміших історичних споруд міста є Львівський національний академічний театр опери та балету імені С. Крушельницької. Це архітектурне диво неоренесансного стилю вабить львів'ян та гостей міста ще з 1900 року. Протягом всього часу свого існування оперний театр «пройшов» чималий історичний шлях. Львів приховує ще багато таємничих та загадкових споруд, які доповнюють одна одну. Театри, історичні будівлі, пам'ятники, музеї, кав'ярні, палаци, парки – усе це матеріальна незамінна цінність міста, а духовна прихована в кожному елементі Львова – запах кави, привітність львів'ян, шелест листя дерев, «подих» міста та живий дух історії, що міститься в кожній стародавній споруді. Львів – місто легенд. Тут кожен дворик, кожен будинок та кожна вулиця дихають власними, неповторними легендами, які беруть початок ще з Середньовіччя.

Звучить: М. Кармінський «Шалений вальс».

Місто Одеса (слайди 114-127).

Одеса! Як тільки не називають Одесу: «Чорноморською столицею», «Одесою-мамою». Це правда. Вона цікава, колоритна, багата на унікальні пам'ятки архітектури. Одеса досить молоде місто. Їй усього двісті років. За часів Катерини II виникла задумка створити місто, аби покращити торгівельні зв'язки з Європою. Сьогодні Одеса – потужний промисловий і курортний центр. А її порт – це морські ворота нашої країни. Влітку Одесою прогулюються тисячі туристів і відпочивальників. Окрім пляжів, що, безумовно, приваблюють своїми краєвидами, є ще багато цікавих місць. Родзинкою і, мабуть, символом міста залишаються легендарні Потьомкінські сходи, з яких відкривається неймовірна панорама на порт і море. А старовинними вуличками можна блукати вічно. Яких тільки чудернацьких будиночків не побачиш. Душею цих вуличок є Дерибасівська вулиця.

Ще одним дивом морського міста з повним правом вважають театр опери та балету. Зовнішній фасад настільки величний і розкішний, що складається враження, ніби будівля зійшла з якоїсь старовинної картинки. Ну і, звичайно, неможливо оминати Приморський бульвар, одеські катакомби і ринок «Привоз». Одеса – місто гумору, воно наскрізь пронизане жартами та легкою сатирою. Саме тут щороку проводять фестиваль гумору. Адже, як відомо, саме одесити справжні цінителі гарного настрою. Одеса – це справжня перлина біля моря, яку словами неможливо описати.

Звучить: М. Кармінський «Над нами блакитне небо».

Місто Дніпро (слайди 128-139).

Сучасне місто Дніпро є одним із найбільших міст і одним із найпотужніших промислових центрів України. Тут розташовано багато заводів і фабрик, науково-дослідних центрів, навчальних закладів, будинків дозвілля та культури тощо. Проспект Карла Маркса вважають головною вулицею Дніпра. Обабіч нього розташовані будівлі, один із корпусів Гірничого університету, Дніпровський історичний музей, головпоштамт. Тут збереглися й будівлі, коли це місто називалося Катеринославськом – це корпус Потьомкінської фабрики та

багато інших древніх пам'яток. До найвизначніших історичних пам'яток, що є гордістю і славою міста, належать перш за все козацька фортеця Кодак, палац Григорія Потьомкіна, Монастирський острів, Козацький хутір, Троїцький собор тощо. Свого часу В. Петров зазначав, що Дніпро – це місто, якому властиво не закінчувати розпочате, не завершувати спроектоване, витратити багато сил, надмірно напружуючи м'язи навіть до зриву, але так і не досягти поставленої мети. Дніпро до сьогодні ще не був спроможний реально показати всім, наскільки він яскравий і непередбачуваний. Дуже хотілося б у майбутньому довести, яке це незвичайне й цікаве, неперевершене у своєму потенціалі місто. Привабливими для туристів можуть стати й козацькі традиції, і діяльність Катерини II, і легендарний «Південмаш». Чудовим компонентом неповторного іміджу Дніпра може бути не лише історія, а й природні особливості, зокрема могутність Дніпра.

Звучить: І. Шамо «Веснянка».

Місто Київ (слайди 140-162).

Звучить: І. Шамо «Києве мій».

Київ – столиця України, одне з найбільших і найстаріших міст Європи. Він розташований у середній течії Дніпра, у північній Наддніпрянщині. Київ – політичний, соціально-економічний, транспортний та освітньо-науковий центр країни, місце розташування центральних органів влади України, іноземних місій, штаб-квартир більшості підприємств і громадських об'єднань, що працюють в Україні. За «Повістю временних літ», Київ заснував полянський князь Кий зі своїми братами Щеком і Хоривом та сестрою Либіддю. Згідно з археологічними даними та писемними джерелами, початок безперервного розвитку Києва датується 2-ю половиною V століття – 1-ю половиною VI століття; осередком розширення Києва була гора Замкова. Київ був столицею Русі, Київського князівства, Великого князівства Руського, Української Народної Республіки, Української Держави та Української Радянської Соціалістичної Республіки. Київ – український рекордсмен за кількістю театрів: тільки державних їх тут двадцять

п'ять. Мережа закладів, підприємств, організацій культури і мистецтв, підпорядкованих Головному управлінню культури, охоплювала 13 музеїв.

До закладів Вищої освіти належать 14 державних та національних академій, 29 міжнародних та національних університетів, у тому числі національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ – один із найстаріших історичних центрів Східної Європи та християнства. Тут працює понад 10 соборів. Софійський собор та Києво-Печерську лавру внесено до списку Світової спадщини ЮНЕСКО.

Звучить: музика І. Карабинця, слова Ю. Рибчинського «Пісня на добро».

Ведучий 1. Ось і добіг кінця наш захід. Звичайно, ми не показали вам всі міста України та не розповіли, але обіцяємо продовжити послідовний цикл концертів, які будуть присвячені нашій улюбленій Україні.

До нових зустрічей!

Список використаних джерел

1. Олексеев Ю. М. Історія України / Ю. М. Олексеев, А. Г. Вертегел, В. М. Даніленко. – Київ : Каравела, 2001. – 254 с.
2. Бойко О. Д. Історія України / О. Д. Бойко. – Київ : ВЦ Академія, 2016. – 717 с.
3. Гавлітіна Т. М. Національно-патріотичне виховання підлітків в умовах позашкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. / Т. М. Гавлітіна ; Ін-т інновац. технологій та змісту освіти. – Рівне : Волин. обереги, 2007. – 219 с.
4. Кияновська Л. О. Українська музична культура : навч. посібник / Л. О. Кияновська. – Львів : Тріада плюс, 2008. – 344 с.
5. Пономарьова Г. Ф. Виховання майбутнього педагога: теорія і практика: монографія / Г. Ф. Пономарьова. – Харків : Вид-во «Ранок», 2014. – 547 с.
6. Міста України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8. – Назва з екрана.

1.4.2. «Японія: традиції та сучасність» (О. Шумська)

Мета – сприяти формуванню естетично розвиненої полікультурної особистості.

Завдання: ознайомлення з культурою, національними традиціями та національними цінностями Японії.

Музичні матеріали: твори сучасних японських композиторів.

Матеріали та обладнання: ноутбук, проектор, музичні інструменти (роялі, скрипка), нотні матеріали, мультимедійний супровід (фото-, аудіо-, відеофрагменти).

Тривалість: до 60 хв.

(слайд 1). **Ведуча.** Вітаємо вас, любі друзі. Сьогодні ми хочемо запросити вас до загадкової та чарівної країни Японії *(слайди 2-7).*

Слово «Японія» в перекладі означає «місце, де сходить Сонце». Це найзагадковіша країна у світі. Тут дивним чином поєднуються нанотехнології зі стародавніми традиціями. Японія – країна, що зачаровує і не завжди є зрозумілою для європейців. Географічне положення, особливості державної політики і стародавні традиції її народу привели до деякої ізольованості від інших країн. Через це культура Японії та японська естетика мають яскраво виражені риси, які відрізняють їх від того, що можна побачити в інших країнах. І все це – в оточенні надсучасної техногенної цивілізації!

Звучить: Дзьо Хісайсі. Саундтрек до фільму «Принцеса Мононоке» *(слайди 8-23).*

Столиця Японії – Токіо – це зразок сучасного цивілізованого містобудування. Тут усе передає менталітет сучасних японців. Місто спрямоване вгору, вперед. Архітектура просто виходить за межі людської свідомості. Створюється враження, ніби місто, що переливається, є проекцією майбутнього.

З часів середньовіччя залишаються незмінними японські інтер'єри та одяг. Пагода в Японії є невід'ємною частиною культурної спадщини і ландшафту. Сама форма пагоди є уособленням глибокого філософського принципу – принципу циклічності. Він відбитий не лише в архітектурних спорудах, але й у поезії, це у бачення світу японцями. Форма будівлі пагоди схожа на буддистський храм. Образ її можна відшукати в різних будівлях сучасності, аж до силуету хмарочосів (*слайди 24-44*).

Як у будь-якій іншій країні, основою культури Японії є її мова та писемність. Так звана давньоапонська мова сформувалася шляхом запозичення системи ієрогліфів та писемності Стародавнього Китаю. Поступово трансформуючись, вона тим не менше, завжди залишалася вкрай складною для вивчення. Давайте послухаємо, як звучить японська мова.

Культура побуту, невід'ємними складовими якої є шанування старших молодшими і специфічне ставлення до жінки, пошук краси і гармонії у всіх сферах життя, не прийшли в сучасне японське суспільство ззовні, а є продовженням традицій, які зародилися в глибині століть.

У Японії не прийняті рукоштовання, вітати один одного належить поклонами, до того ж з тією ж інтенсивністю і повагою, з якою вас вітає людина. У японців не прийнято і прощатися, замість цього вони кланяються стільки разів, скільки це зробив співрозмовник.

Багато іноземців бувають спантеличені, коли бачать постійно усміхнених японців. Це теж своєрідна традиція. Навіть найбільш неприємні моменти у спілкуванні тут прийнято супроводжувати посмішкою.

Для європейців поняття «кімоно» характеризує національний одяг Японії. Однак у самій Японії є два значення цього слова – у вузькому і широкому сенсах. Словом «кімоно» в Японії позначають не лише національний костюм, але й увесь одяг у цілому. Під кімоно, як правило, надягають спеціальний халат і сім поясів. Кімоно, яке носять влітку, має назву юката. Залежно від віку жінки, може відрізнятися і модель одягу (*слайди 45-52*).

Унікальний пласт культури цієї країни пов'язаний з традиціями самураїв. Самураї – це воїни, які несуть певну службу, що може бути як військовою, так і охоронною. Нічого подібного у Європі не було.

В основу ідеології самураїв був покладений дзен-буддизм, на його підґрунті склалося вчення бусідо, що в перекладі означає «шлях воїна». Це кодекс честі, якого самураї додержувались неухильно. Тому самураї уособлюють хоробрість, мужність і шляхетність японського народу. Мали вони й зовнішні відмінності: особлива зачіска і два мечі, великий і малий, були обов'язковими атрибутами воїна (*слайди 53-67*).

Карате (в перекладі «порожня рука») – японське бойове мистецтво, система захисту й нападу.

На відміну від інших єдиноборств Японії (джиу-джитсу, дзюдо), які передбачають боротьбу, проведення різного роду кидків, захоплень і підтримок утримуючих і прийомів, що допомагають задушити ворога у карате ступінь безпосереднього контакту між учасниками сутички є мінімальним, а для знищення супротивника використовують точно спрямовані потужні удари руками й ногами, що наносять в життєво важливі точки його тіла.

Японія також є батьківщиною бойового мистецтва сумо, традиція якого бере свій початок ще з давніх часів, тому кожний двобій супроводжують численні ритуали.

Танго-но секку є святом на честь хлопчиків. Воно присвячене не просто всім маленьким представникам чоловічої статі, а й мужності й силі всього японського народу. Відзначати свято прийнято навесні, коли природа прокидається й радує своєю красою. У день танго-но секку хлопчиків оточують турботою їх батьки. Батько повинен розповісти своєму синові про всіх японських воїнів і їх подвиги. А мама накриває для нього стіл зі смачною їжею (*слайди 68-81*).

Звучить: японська дитяча пісня Дзьо Хісайсі (*слайди 82-85*).

Пошук гармонії між усіма складовими життя – це, мабуть, те, що найбільш характерне для всіх напрямків мистецтва Японії.

У глибині століть сформувалися традиції японської літератури. Такі віршовані жанри, як хоку, танка, хайку, подарувала світові саме Японія. Японський поет здатний почути шурхіт сукні коханої, побачити, як крізь крила птахів, що літають під хмарами, лине до землі легкий білий іній. Найбільш відомий стиль тривіршів – хоку – був створений у 17 столітті мандрівним ченцем Мацуо Басьо.

Звучить: музика К. Бліоха, слова Й. Акіко «П'ять танків» (слайди 86-93).

Старовинні японські гравюри досі вражають знавців і любителів образотворчого мистецтва своєю виразністю і закінченістю. Практично в усіх творах стародавнього живопису Японії одне з головних місць посідає природа, яка, з точки зору релігії, є втіленням божественного початку. Гравюри на дерев'яних дощечках, що зображують акторів із театру кабукі, величезних борців сумо, красиві пейзажі, а також життя гейш, здатних спокусити будь-якого чоловіка одним лише поглядом, називаються «Укі-йо».

Гармонійною складовою живопису є також мистецтво каліграфії, яке полягає не лише в умінні красиво написати ієрогліфи, але й точно підібрати ті з них, які найкращим чином передадуть настрій автора (слайди 94-105).

Звучить: Дзьо Хісайсі «Вальс» (слайди 106-109).

Театральне мистецтво Японії багатогранней багатоліке. Мабуть, найвідомішим є театр Кабукі, що сформувався в 17 столітті. Усі ролі в цьому театрі виконують чоловіки, а п'єси для нього пишуть видатні японські драматурги (слайди 110-129).

Треба сказати, що безліч видів мистецтва прийшли в повсякденне життя всього світу з Японії: усе більшою популярністю користується оригамі – мистецтво складати з паперу різноманітні фігурки.

Ікебана, мистецтво складати букети, – це традиційне мистецтво Японії, що виникло понад 600 років тому, а створення бонсай, тобто вирощування карликових дерев і об'єднання їх в композиції, набуває все більшої популярності серед жителів сучасних тісних мегаполісів.

Популярним стає і мистецтво організації чайної церемонії. Нині це вже не суворо розписаний ритуал, що проходить під керівництвом майстра чаю в спеціальному чайному павільйоні, а швидше, привід побачитися з друзями. Але, як і раніше, педантичне дотримання всіх етапів цього дійства приводить його учасників до спокійної, споглядальної настрій, але ж саме цього так часто не вистачає сучасним людям.

Особливе значення в культурі Японії несуть у собі сади каменів. Вони є не лише архітектурним творінням, що привертає увагу туристів, але й місцем духовного зростання. Тут японці знаходять просвітлення від споглядання розташованих у спеціальному порядку кам'яних споруд. Сади каменів включають у себе конкретний задум, розгадати який може лише просвітлена людина.

З давніх часів і до сьогодні невід'ємним елементом життя суспільства в Японії є церемонії споглядання. Споглядати японці можуть будь-яке природне явище: квітучі дерева, повний місяць, неспокійне море, опадання осіннього листя тощо

Цвітіння сакури вважається найкрасивішим явищем природи. Безліч туристів приїжджають сюди саме з метою насолодитися спогляданням квітучої рослини. Навесні в парках Японії можна спостерігати велике скупчення людей. Багато сімей вибираються на пікніки і спостерігають за красою японської вишні (слайди 130-136).

Звучить: Дзьо Хісайсі «П'еса» (слайди 138-148).

Музична культура Японії існує з давніх часів. Термін «музика» складається з двох ієрогліфів: звук і комфорт.

Звуковий лад «е» (пентатоніка) є традиційною і визначальною для японської традиційної музики.

Окрім традиційних інструментів і жанрів, японська музика також відома незвичайними інструментами на зразок «співаючих колодязів» і «співаючих чаш». Іншою відмінністю є те, що традиційна японська музика заснована на інтервалах людського дихання, а не на математичному відліку.

Знаковий ієрогліфічний запис традиційної музики, що застосовується досі в Японії є лише частиною таємного знання про музичну композицію, яку досягає учень.

Для кожного японського інструменту прийнятий свій спосіб запису нот. У більшості партитур звуки позначаються складами японської абетки, тому партитура може бути проспівана як вокальний твір.

У партитурах для струнних інструментів прийнятий ієрогліфічний запис номерів струн і символіка для позначення виконавських прийомів. Для проспівування цих партитур встановлена певна послідовність складів, що імітують звучання струн.

Система передачі музичної майстерності в Японії отримала назву іемото сейдо. Іе–у перекладі з японської означає «будинок». Таким чином, у даній системі реалізується ідея родини як берегині духовних цінностей і вогнища виховання та формування послідовників, які забезпечують безперервне життя традиції, зберігаючи в недоторканому вигляді її першоджерела.

Найвище призначення Вчителя – бути мудрецем-посередником між Небом і Землею. Але в Японії, на відміну від давньоіндійської системи, учень не повинен неодмінно жити в будинку Вчителя – сенсея. Разом із тим увесь колектив послідовників сенсея стає у свідомості японця членом певної Ірга, однією родиною. Характерно, що учні часто беруть прізвище свого Вчителя.

Для спілкування з Учителем були вироблені закони вербального й невербального етикету – система поклонів, вітань, різних ситуативних кліше. Етикет поширився на особистісно-ввічливі стосунки членів одного колективу і навіть на поведінку, наприклад, з музичним інструментом.

Так, перед початком заняття або репетиції з низьким поклоном Учителю та інструменту вимовляють фразу: «Будьте прихильні до мене». Учневі забороняється переступати через музичний інструмент, передавати його однією рукою, оскільки це вважається ознакою неповаги.

Методи навчання в даній системі, такі, як «недіяння», «наслідування Вчителю», медитативне зосередження тощо, засновані на абсолютній довірі

й прийнятті істинності, як нібито даності від Бога, вказівок сенсея як посланця Неба. В учня вважається головним і первинним виховання вміння «слухати» і «чути» Вчителя, тобто, власне, здатності вчитися.

Музичного мистецтва в Японії спочатку навчали в школах при буддійських монастирях, музика передавалася як сакральне знання. Темп освоєння партитури не мав принципового значення. Ціле заняття могло бути присвячено опануванню – «проживанню» одного мотиву, що передається від майстра до учня. Цей мотив проспівувався, а потім програвався на музичному інструменті.

Система проспівування партитур отримала в Японії назву шьога, в ієрогліфічному прочитанні «спільний спів».

Основа японської традиційної методики полягає в реалізації філософського принципу ва (гармонії) – навчання у стані внутрішнього спокою, подяки, інтуїтивного проживання інформації, засвоєння її в індивідуальному темпі, фактично без заохочення й покарання, за допомогою природного постійного включення в процес спільного музикування (*слайди 149-165*).

Звучить: Їорима «Пори року» (слайди 166-168).

Навчання гри на японському інструменті здійснюється відповідно до однієї з виконавських традицій, що дбайливо зберігають різні школи. Кожна з таких шкіл донесла до наших днів систему їх творця, ім'я якого увічнено в її назві. Наприклад, Меангю, Кінкорю, Тозанрю представляють основні школи оволодіння майстерністю гри на флейті, а школи Ямадарю, й Ікатарю – на струнному інструменті типу цитри – кото.

У стародавні часи перехід із однієї школи до іншої був заборонений. Той, хто вступав на шлях навчання гри на музичному інструменті в обраній ним школі належав до неї все своє життя.

Один із найвідоміших японських педагогів, який значно вплинув на музичну освіту як Японії, так і всьому світі – скрипаль Шінічі Сузукі. Сьогодні у світі більше восьми тисяч учителів працюють за його методикою і більше

двохсот п'ятдесяти тисяч дітей навчаються грати на різних музичних інструментах (слайди 169-176).

Звучить: Темпей Накамура «Повний місяць», «Льодовий танець» (слайди 176-195).

Доктор Сузукі стверджував, що дитину слід навчати музики з самого раннього віку. І не просто музики, а гри на музичному інструменті. Методика маестро Сузукі складалася з трьох основних положень. По-перше, він спочатку вірив у музичні здібності будь-якої людини. Маестро ніколи не поділяв людей на музичних і не музичних. Головним своїм завданням він вважав прищеплення любові до інструменту і до музики. По-друге, педагог повинен любити дітей. Діти дуже тонко відчують ставлення до себе – і обдурити їх неможливо. А байдужа людина нічому не зможе навчити дитину. Третє ж положення стосується батьків. Місце навчання дитини – це родина. Поки хтось із батьків не опанує найпростіші речі на скрипці, діти взагалі не беруть інструмент у руки.

На основі своїх спостережень Шінічі Сузукі зробив висновок, що всі діти вивчають рідну мову шляхом слухання, наслідування, повторення і саме за цим принципом діти також можуть навчатися музики!

Сузукі вважав, що музична освіта має починатися ще в утробі матері. Діти повинні чути і слухати гарну класичну музику. Слухання має стати щоденною звичкою, але не наслідком примусу, а, наприклад, під час спокійної гри. Сузукі стверджував, що дитина полюбить слухати знайомі звуки так само, як голос матері.

Випробовувати свою методику Сузукі почав із дітьми своїх друзів. Спочатку він зробив мініскрипки, які відповідають віку дітей і розклав їх серед інших іграшок. Діти підходили. Брали їх у руки та бренькотали по струнах. Тоді він узяв свою скрипку і смичок і зіграв одну ноту. Діти намагалися повторити її. Таким чином, доктор виокремив головну ідею своїх занять – наслідування. Учні наслідують свого вчителя, будь то уроки гри на скрипці або вивчення нової мови. Через кілька років його плідних занять, Сузукі створив

ансамбль маленьких скрипок, у якому брали участь більше двадцятьох малюків у віці чотирьох-п'яти років.

Учитель ніколи не говорив, що його учні грають «погано». Він просто просив їх повторити ще раз або постаратися зробити ще краще.

Загальновідомо, що одним із найкращих виробників музичних інструментів у світі є корпорація Ямаха, історія якої налічує більше ста років. Але мало хто знає, що з середини 50-их років ХХ століття існує система музичного виховання «Ямаха», мета якої – глобальний розвиток і просування масового музичного виховання й освіти незалежно від наявних національних і державних кордонів, сприяння міжнародній популяризації музичної діяльності. У методичній основі системи освіти музики «Ямаха» лежать три позиції: 1) своєчасне музичне навчання; 2) групові заняття 3) акцент на розвитку творчого потенціалу учнів, а саме: у виконанні, імпровізації та в композиції. Віковий діапазон учнів – від двох-трьох років до глибокої старості.

Сьогодні майже в семи тисячах музичних шкіл системи «Ямаха», розташованих більш ніж у сорока країнах світу, навчається близько мільйона учнів і викладають близько двадцяти тисяч учителів. Понад одинадцять мільйонів учнів закінчили музичні школи «Ямаха». При цьому в усьому світі психолого-педагогічні та методичні підходи, філософська і моральна основа, декларовані в системі «Ямаха», неодмінно узгоджуються з місцевими культурами та національними традиціями кожного народу .

Сучасна японська музика поступово відійшла від використання пентатоніки й традиційних мелодій і ходів та набула рис музики «західного» типу.

І тому наше знайомство з цією дивовижною країною ми завершуємо популярною японською піснею «Канікули любові», яку вперше виконав дует сестер Емі та Юмі Іто. Ця пісня виходить за рамки традиційної японської культури, а тому цілком близька і зрозуміла в будь-якому куточку земної кулі.

Звучить: музика Хіросі Мігаява, слова Токіко Іванані «Канікули кохання».

Дякуємо за увагу. До нових зустрічей!

Список використаних джерел

1. Герасимова М. П. Особенности художественной культуры в Японии / М. П. Герасимова // Общество и культура. – 2011. – С. 110–123.
2. Данн Ч. Традиционная Япония. Быт, религия, культура / Ч. Данн. – Москва: Центрполиграф, 2006. – 257 с.
3. Мещеряков А. История и культура традиционной Японии / А. Мещеряков. – Москва : Наталис, 2010. – 260 с.
4. Мошняга П. А. Японская культура в глобализирующемся мире. Знание. Понимание. Умение / П. А. Мошняга. – Москва, 2008. № 3. – С. 24–29.
5. Семёнова А. В. Роль традиций в современной Японии. Культура и цивилизация / А. В. Семёнова. – Москва, 2016. – Вып. 2. – С. 83–87.

1.4.3. «Мистецтво Грузії» (О. Шумська)

Мета – сприяти формуванню естетично розвиненої полікультурної особистості.

Завдання: ознайомлення з культурою та національними традиціями грузинського народу.

Музичне оформлення: народні грузинські пісні та танці, твори сучасних композиторів Грузії.

Матеріали та обладнання: ноутбук, проектор, музичні інструменти (роялі), нотні матеріали, мультимедійний супровід (фото-, аудіо-, відеофрагменти).

Тривалість: до 60 хв.

Ведуча: *(слайд 1)* Вітаємо вас, любі друзі. Сьогодні ми хочемо запросити вас у чарівну подорож до стародавнього куточка світу – Грузії, яку по праву вважають однією з найдавніших та найкрасивіших країн у світі. На узбережжі Чорного моря, сховавшись за горами, затишно розташувалася ця чудова маленька країна з її дивовижними мешканцями і дуже багатою стародавньою історією.

Сакартвело – саме так називають свою батьківщину грузини. Походить це слово від назви народу, який проживав на території сучасної Грузії – картвели. Слово «Грузія» ж до нашої мови прийшло в XVII–XVIII століттях від арабського «Гурджістан» *(слайди 2-10)*.

Грузія – країна з безліччю легенд. Одна з них свідчить, що коли Бог розподіляв землі між народами, грузини були зайняті застіллям з нагоди створення світу. Піднявши всі тости, вони все ж прийшли, але на той час усі землі були вже роздані.

Тоді грузини сказали: «Вибач, дорогий, запізнилися. Але ми ж пили за твоє здоров'я». Бог подумав і сказав: «Я залишив для себе маленький райський куточок. Я віддам його вам. Пам'ятайте, що земля ця дуже красива, її ні з чим

не можна порівняти, і люди будуть у всі століття захоплюватися та милуватися нею». Трапилося так, як сказав Усевишній. І ось уже багато століть усі схиляються перед красою маленької, але гордої країни (слайди 11-20).

Першою державою, розташованою на території Грузії, була Колхіда (нині – Сванеті), яку греки називали «Землею, багатою на золото». Легенда свідчить, що саме на пошуки золотого руна вирушив до стародавнього царства колхів корабель аргонавтів на чолі з Ясоном із наміром здобути це руно. Більшість географічних місць і подій, згаданих у легенді, є реальними. Навесні, коли високо в горах починали танути сніги та льодовики, тала вода несла невеликі шматочки золота, вимитого зі скельних жил. У цих струмках, що живлять річку Інгурі, свани розкладали овечі шкури. Вода бігла поверх руна, і крупинки золота застрягали в шерсті. Руно виявлялося настільки насиченим золотом, що в буквальному сенсі ставало золотим.

Серед грецьких міфів і легенд, пов'язаних із Грузією та Кавказом, найбільш відома давньогрецька легенда про Прометея, що має цікаву паралель з грузинською легендою про Амірані, який кидає виклик Богу й показує людству використання та обробку металу. Його так само, як і Прометея, карають і приковують до Кавказького хребта. Й аналогічно до грецького міфа орел з'їдає печінку Амірані кожного дня, але за ніч печінка відростала знову. Амірані був звільнений від цього ув'язнення Геркулесом, який убив хижого птаха.

І сьогодні, на висоті 4000 метрів у районі Казбегі існує печера, яка, як кажуть, була в'язницею Прометея (слайди 20-23).

Грузинська мова є однією з найстаріших живих мов світу. Їй більше 2000 років. Грузини мають унікальний алфавіт, створений на основі арамейської мови, якою розмовляли за часів Ісуса. Писемність і манера написання літер абсолютно унікальні, їх не можна порівняти з жодним відомим алфавітом світу.

У грузинській мові є слова з 8 приголосних поспіль – ზვგზგვგზგვბ (гвпртсквнб). Але це навіть не межа – у відомому грузинському творі «Вітязь у

тигровій шкурі» використовується слово з 11 приголосними поспіль – ვეფხვთმბრდღვნელი і звучить – вефхвтмбрдгвнелі.

Ще в грузинській мові всі відомі та рідні слова звучать так: «мама» – це тато, «діда» – це мама, «бебіа» – бабуся, «бабу» або «тато» – дідусь (*слайд 24*).

Грузія є країною зі стародавньою високорозвиненою музичною культурою. Грузинський багатоголосий спів і грузинські народні танці охороняються ЮНЕСКО як шедеври усної нематеріальної світової спадщини (*слайд 25*).

У світі можна знайти небагато країни з такою високою хоровою культурою, як у Грузії. Грузинському поліфонічному співу без акомпанементу музичних інструментів – близько 3000 років. Він зовсім не схожий на жодний інший, там навіть ноти свої. 1976 року американське космічне агентство NASA відправило в космос грузинську пісню «Чакруло» як зразок музичних здібностей людства (*слайд 26*).

Напевно, багатьом із вас відома пісня «Мільйон червоних троянд», яку за Аллою Пугачовою виспівувало все населення колишнього СРСР. А написана вона була на основі красивої легенди про художника, який так закохався в одну актрису, що «продав картини й житло та на всі гроші купив ціле море квітів». Звали цього жебрака й закоханого художника Ніко Піросмані (*слайд 27*).

Більшість народних грузинських інструментів унікальні й не мають собі подібних в інших народів. Кожний інструмент своєрідний, у кожного є своя музика (*слайди 28-30*).

Найдавніший музичний інструмент – саламурі – датується VII століттям до нашої ери. За переказами, люди отримали саламурі від самих богів, які створили його за подобою чудотворних музичних інструментів ангелів.

Пандурі – грузинський народний триструнний щипковий музичний інструмент типу лютні. Його використовують як для сольного виконання, так і для супроводу пісень (*слайди 31-32*).

Широке визнання в усьому світі отримало й професійне музичне мистецтво Грузії (*слайд 33*), що спирається на народне мистецтво й увібрало в себе кращі світові традиції. Широко відомі імена таких композиторів, як

(*слайди 34-41*): Захарій Паліашвілі, Отар Тактакішвілі, Георгій Цабадзе, Мераб Парцхаладзе, піаністка Елісо Версаладзе, скрипалька Леана Ісакадзе, співаки Зураб Соткілава і Нані Брегвадзе (*слайди 42-46*).

Давайте прослухаємо твори сучасних грузинських композиторів (*слайди 47-56*).

Ця повість, з Ірану занесена давно, по руках людей котилася, як перлинне зерно.

Заспівати її грузинським складом мені лише судилося.

Заради тієї, через яку серце жалем наповнене. – писав видатний грузинський поет 12-13 століть Шота Руставелі.

За легендами, Шота Руставелі народився в селищі Руставі на півдні Грузії (звідси й прізвище – Руставелі). Він одержав прекрасну освіту на батьківщині у Гелатській академії та був відправлений до Греції продовжувати навчання.

Повернувшись на батьківщину, Шота став державним скарбничим при дворі цариці Тамари. Цариця була оточена захопленим натовпом придворних, і Шота не міг залишатися байдужим до чарівності, розуму і краси цариці. Він писав для Тамари вірші, оди та гімни, присвятив їй поему «Витязь у тигровій шкурі», або дослівно «Лицар у барсовій шкурі», схожу одночасно і на східну казку, і на західний лицарський роман.

Народні легенди називають причиною постригу Руставелі в ченці нерозділене кохання до цариці Тамари. Згідно з переказами, він вирушив до Палестини, до монастиря Святого Хреста, де пізніше і був похований, на що вказує фреска, що збереглася до наших днів.

Мало хто знає, але до Шота Руставелі імені «Шота» не існувало! Походження імені, як і походження самого видатного поета, оповите таємницею. Дослідники вважають, що, можливо, «Шота» – це поєднання двох імен – Шошлан і Тамара. І, хто знає, може бути, в імені Шота Руставелі криється таємниця поєднання двох нелегких доль (*слайди 57-60*).

Не можна говорити про Грузію, не побувавши в її столиці – стародавньому Тбілісі, що розташувалося на берегах Кури. Тбілісі було засноване півтори

тисячі років тому, у V столітті нашої ери царем Вахтангом Горгасалі на гарячих сірчаних джерелах, тому і свою назву місто отримало від слова «тбілі», що грузинською означає «теплий».

Сучасне Тбілісі – це одне з найкрасивіших міст світу з унікальною архітектурою і природними красотами, культурний, економічний і політичний центр Грузії (*слайд 61*).

Завершує наш концерт-подорож дивовижною країною Грузією народний грузинський танок «Картулі» (*слайд 62*).

Дякуємо за увагу. До нових зустрічей!

Список використаних джерел

1. Багашвили Г. К. К вопросам эстетики грузинской языческой музыки [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nplg.gov.ge/caucasia/Abstracts/RUS/2004/No3/Summary/2.htm>. – Назва з екрана.
2. Гачев Г. Д. Грузия (Мирозерцание горца) / Г. Д. Гачев // Ментальности народов мира. – Москва : Алгоритм, 2008. – С. 246–254.
3. Казьмина Н. Ю. Грузинский пейзаж: голоса моей Родины / Н. Ю. Казьмина. – Москва : Зебра Е, 2013. – 590 с.
4. Медзвеля Е. З. Опыт воплощения эстетических категорий в театральном искусстве Грузии / Е. З. Медзвеля // Культурология. – Москва, 2016. – С. 115–121.
5. Якобишвили-Пиралишвили Л. Глобалистический миф и традиционная культура в Грузии и на Кавказе /Якобишвили-Пиралишвили // Кавказ и глобализация. – 2008. – Т. 2. – Вып. 2. – С. 126–133.

РОЗДІЛ 2. ЖИТТЯ ЯК ТВОРЧІСТЬ: ДОСВІД

На сьогодні якісний склад кафедри становить 21 науково-педагогічний та педагогічний працівник, із них 2 кандидати мистецтвознавства, 4 кандидати педагогічних наук, 1 кандидат наук із державного управління, 2 доценти, 15 викладачів мають звання «викладач-методист». Грамотами Міністерства освіти і науки нагороджені 4 викладачі, знаком «Відмінник освіти України» відзначено 7 викладачів.

Сучасний етап розвитку кафедри пов'язаний із новою Концепцією мистецької освіти. На кафедрі значно активізувалася наукова, науково-методична, видавнича, культурно-просвітницька діяльність викладачів.

Головна мета діяльності колективу кафедри фортепіано – формування фахівця нової генерації, здатного відповідати на виклики сучасності; створення умов для творчого розвитку студентської молоді та функціонування мистецького життя, спрямованого на перспективу; опора на багаторічні освітні традиції, їх інтеграція в сучасність; збереження власного «творчого обличчя».

Науково-методична робота викладачів кафедри спрямована на розв'язання проблеми «Формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі впровадження сучасних педагогічних технологій у систему мистецької освіти». У цьому контексті основним завданням процесу музично-інструментальної підготовки студентів є забезпечення достатнього рівня фахових музичних компетентностей, серед яких професійні (інструментально-виконавські, інтерпретаційні, творчі) посідають чільне місце.

Викладачі кафедри фортепіано постійно працюють над удосконаленням підготовки конкурентоспроможних фахівців музичного мистецтва, виховують нову генерацію освічених учителів мистецьких дисциплін, які будуть сприяти піднесенню престижу майбутньої професії й плекатимуть таланти своїх вихованців.

ЦУРАНОВА ОКСАНА ОЛЕКСІЇВНА²

Завідувач кафедри, кандидат мистецтвознавства, доцент

1998 року закінчила Харківський інститут мистецтв імені І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано (клас заслуженого діяча мистецтв, професора Н. Єщенко).

У навчальному закладі працює з 1993 року.

2009 року захистила кандидатську дисертацію за темою «С. В. Смоленський та Новий напрям у російській духовній музиці кінця XIX – початку XX століть» зі спеціальності 17.00.03 – «Музичне мистецтво».

2012 року отримала вчене звання доцента кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя.

Автор близько 50 наукових публікацій, у тому числі співавтор низки науково-методичних видань, серед яких: навчальний підручник «Сучасне музичне мистецтво» (затверджено МОН України); навчально-методичні посібники «Основи музичного мистецтва» у 3-х частинах (рекомендовано МОН України); «Основи музичної діяльності в дошкільному навчальному закладі», практичний посібник «Психолого-педагогічні умови організації освітнього процесу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва»; електронний навчально-методичний посібник «Основи музичної діяльності в закладах дошкільної освіти. Частина 1. Слухання музики» тощо.

Оксана Олексіївна постійно підвищує свій науковий і професійний рівень, є учасником науко-методичних та науково-практичних конференцій, присвячених питанням мистецької освіти. Результати її роботи втілені у численних публікаціях. Наукові статті, тези доповідей автора опубліковано у фахових виданнях України, а також закордонних збірках наукових праць

²Матеріали розділу приведені зі сторінки <https://sites.google.com/view/fono-khgpa/>

Польщі, Франції, Германії, Канади. Зокрема роботи О. Цуранової опубліковано у фахових виданнях (Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: зб. наук. пр.; Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: зб. наук. пр.; Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Наукові записки кафедри педагогіки; Аспекти музичного музикознавства: зб. наук. пр.).

Член редакційної колегії збірки наукових праць академії. Член Вченої ради академії та Вченої ради факультету фізичного виховання та мистецтв. Куратор та голова журі номінації «Фортепіано» музично-просвітницького обласного проекту-конкурсу обдарованої молоді «Музична Слобожанщина».

Студенти класу доцента О. Цуранової перемагають на конкурсах виконавської майстерності різного рівня (V Відкритий фестиваль студентів музичних факультетів ЗВО «Професія – учитель музики», А. Кравчук у складі фортепіанного дуету посіла I місце (2012 р., м. Саратов); IV Усеукраїнський фестиваль-конкурс пісні та музики «Золотий Орфей» Л. Хмарна отримала Золотий диплом (2012 р., м. Дніпропетровськ); конкурс Фестиваль-шоу талантів «Лотос надії» – О. Шмідт посіла I місце (2013 р., м. Харків); VII Усеукраїнський фестиваль-конкурс мистецтв «Осінні мелодії» – Ю. Куцеренко посіла I місце (2015 р., м. Харків); V Міжнародний конкурс Фестиваль-шоу талантів «Лотос надії» фортепіанний дует у складі Н. Ратушняк, А. Ткаченко посів I місце (2016 р., м. Харків); Міжнародний фестиваль-конкурс «Весняний калейдоскоп талантів» – А. Ткаченко посіла I місце (2017); II Міжнародний конкурс сучасного мистецтва «Art prime fest» – А. Ткаченко I місце (2018).

Сфера наукових інтересів – мистецька освіта, фортепіанне виконавство, духовна музика, музичне мистецтвознавство.

ПОГОДА ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

Заступник завідувача кафедри фортепіано, старший викладач,
викладач фортепіано

1982 року закінчила Харківський інститут мистецтв імені І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано.

У навчальному закладі працює з 1982 року.

Член Науково-методичної ради академії, голова експертної атестаційної комісії факультету, секретар Вченої ради факультету фізичного виховання та мистецтв.

Співорганізатор музично-просвітницького проекту-конкурсу обдарованої молоді «Музична

Слобожанщина».

О. Погода є автором наукових тез і статей, співавтор підручників та навчально-методичних посібників, постійний учасник міжнародних науково-практичних конференцій. Методична проблема, над якою працює викладач: «Розвиток творчої особистості студентів у процесі практичної професійної підготовки». Автор низки методичних розробок на допомогу викладачам і студентам, працівникам закладів дошкільної та загальної середньої освіти.

Автор наукових та методичних публікацій, зокрема співавтор низки науково-методичних видань, серед яких: навчально-методичні посібники «Основи музичного мистецтва» у 3-х частинах (рекомендовано МОН України); «Основи музичної діяльності в дошкільному навчальному закладі», електронний навчально-методичний посібник «Основи музичної діяльності в закладах дошкільної освіти. Частина 1. Слухання музики», «Теоретико-

методичні та інструментально-виконавські основи підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва» (2-е вид., допов., випр., 2019) тощо.

О. Погода постійно готує студентів до участі у фестивалях та конкурсах виконавської майстерності, зокрема: Міжнародний конкурс «Калейдоскоп талантів» Степаненко Є., Чубенко М. посіли I місце (2018); II Міжнародний конкурс сучасного мистецтва «Art Prima Fest» Баришнікова І. посіла I місце (2018); Всеукраїнський відкритий фестиваль-конкурс «Запали свою зірку» – Мараренко В. посіла I місце (2019); V Відкритий міжнародний багатожанровий фестиваль-конкурс мистецтв «Чорноморські вітрила» – Баришнікова І. стала лауреатом III ступеня (2019).

Нагороджена листами подяки та почесними грамотами.

АРЖАНУХІНА СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

Старший викладач кафедри фортепіано, викладач фортепіано

1977 року закінчила Харківський інститут мистецтв за спеціальністю викладач фортепіано.

У навчальному закладі працює з 1982 року.

Серед студентів С. Аржанухіної 16 Лауреатів та 4 Дипломанта Міжнародних, Усеукраїнських, Регіональних конкурсів та фестивалів виконавської майстерності.

Викладач нагороджена почесними грамотами за підготовку лауреатів конкурсів виконавської майстерності та роботу у складі журі міжнародних конкурсів.

С. Аржанухіна систематично бере участь у роботі Міжнародних, Усеукраїнських, Міжвузівських науково-практичних конференцій, результатом такої роботи є більш ніж 40 наукових публікацій у наукових збірках різного рівня.

Викладачем підготовлено 18 робіт науково-методичного характеру, серед яких методичні рекомендації, навчально-методичні посібники, хрестоматії з питань фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Наукова проблема, над якою працює викладач: «Удосконалення виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та художньої культури».

С. Аржанухіна нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти» (2007 рік), почесними грамотами та листами подяки.

БЕСШАПОШНИКОВА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

Старший викладач кафедри фортепіано, викладач фортепіано

1972 року закінчила Миколаївський державний педагогічний інститут за спеціальністю «Музика і співи».

2006 року отримала диплом магістра зі спеціальності «Педагогіка вищої школи».

У навчальному закладі працює з 1983 року.

Методична проблема над якою працює викладач: «Удосконалення професійної підготовки студентів засобами сучасних мистецьких технологій».

Викладач є автором 4 видань освітнього спрямування для дітей, а саме: «Музично-ритмічні хвилинки та розспіванки для дітей», Харків; «Рухайся, співай, втоми не знай», «Веселі руханки», Тернопіль тощо.

Має 37 публікацій методичних наробок у Всеукраїнських журналах, а саме: «Мистецтво і освіта», «Освіта та розвиток обдарованої особистості», «Дошкільне виховання», «Початкова школа», «Дефектолог», «Психолог дошкілля», «Палітра педагога» тощо.

Викладач багато часу приділяє освітньо-виховній роботі. Нею підготовлено цикл тематичних культурно-мистецьких заходів за участю студентів та викладачів: «Життя та філософія Г. С. Сковороди», «Україно моя, ти одна, як життя», «Козацькому роду нема переводу», «Жіночі портрети в музиці. Є. Мірошніченко» тощо.

За останні 5 років викладачем укладено 12 методичних робіт, затверджених на засіданнях науково-методичної ради академії та факультету, серед яких варто назвати такі: «Формування поліхудожніх компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва», збірка пісень у полегшеному перекладенні для фортепіано «Пісня на добро», «Музичні театралізовані казки для дітей», «Вивчення творів української музичної спадщини в процесі фортепіанної підготовки» тощо. Написано 30 статей музично-педагогічного спрямування.

БИВШЕВА ТАМАРА ФЕДОРІВНА

Викладач фортепіано

1978 року закінчила Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано.

У навчальному закладі працює з 1978 року. Багато років працювала концертмейстером хору.

Основний напрям наукової та методичної роботи – «Розвиток особистості засобами музичного мистецтва».

Студенти Т. Бившевої неодноразово ставали переможцями конкурсів і фестивалів виконавської майстерності, а саме: О. Бобрик – переможець 10-ого Всеукраїнського юніорського конкурсу (2011 р., м. Ніжин); О. Бобрик здобула звання лауреату III ступеня у Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Осінні мелодії» (2012 р., м. Харків); М. Задкова отримала звання

лауреата II ступеня у Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Осінні мелодії» (2012 р., м. Харків); Л. Селістрельник отримала звання лауреата III ступеня у Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Джерело талантів» (2012 р., м. Харків); М. Ачкасова отримала звання лауреату I ступеня у I Міжнародному фестивалю-конкурсі мистецтв (2013 р., м. Харків);

Т. Бившева проводить активну наукову роботу як особисто, так і зі студентами. Теми розвитку творчої особистості та духовності, національної свідомості, професійної компетенції сучасного вчителя засобами музичного мистецтва знайшли своє відображення в численних наукових і науково-методичних публікаціях.

Викладач нагороджена грамотами Міністерства освіти і науки України, академії тощо.

БУЛГАКОВА ВАЛЕНТИНА АНАТОЛІЇВНА

Старший викладач кафедри фортепіано, викладач фортепіано

1978 року закінчила Харківський інститут мистецтв імені І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано.

У навчальному закладі працює з 1979 року.

Теоретичні узагальнення педагогічних досягнень викладача висвітлені в численних публікаціях науково-методичного характеру. В. Булгаковою були розроблені орієнтовні моделі інтегрованих навчальних занять та позааудиторних заходів. У методичних наробках автор акцентує увагу на дослідженні проблем теорії та методики

фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, а саме: навчальний посібник «Основи музично-теоретичної та фортепіанної підготовки студентів мистецьких спеціальностей» (у співавторстві з С. Аржанухіною,

Т. Бившевою, І. Кошавець); методичний посібник «Теоретико-методичні основи вивчення професійно-педагогічного пісенного репертуару в процесі фахової підготовки студентів» (у співавторстві з О. Жилкіною, І. Каппе, І. Овчаровою) тощо.

З 2007 по 2015 роки В. Булгакова виконувала обов'язки заступника декана факультету. Упродовж багатьох років вона очолювала науково-методичну раду факультету, входила до складу науково-методичної ради академії.

Усвідомлюючи вплив концертної діяльності на формування творчої особистості студентів, В. Булгакова систематично готує їх до виступів на концертах і конкурсах різного рівня. Студенти викладача стали лауреатами та дипломантами Міжнародних, Усеукраїнських конкурсів і фестивалів.

В. Булгакова нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (2005), почесними грамотами й подяками Міністерства освіти і науки України.

ГОМОЗОВА ТЕТЯНА ВІКТОРІВНА

Кандидат педагогічних наук, викладач фортепіано

1998 року закінчила Харківський державний інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано.

У навчальному закладі працює з 1993 року.

2015 року захистила дисертаційне дослідження за темою «Формування естетичного ставлення до етномузичних цінностей у студентів педагогічного коледжу» зі спеціальності 13.00.07 – «Теорія та методика виховання» та отримала науковий ступень кандидат педагогічних наук».

Студенти класу Т. Гомозової неодноразово одержували звання лауреатів і дипломантів Усеукраїнських та Міжнародних конкурсів, фестивалів: Д. Лапенко – диплом лауреата II ступеня Всеукраїнського соціального проекту «Свято дитячих мрій» (м. Харків); диплом лауреата I ступеня в проекті

«Творческий шанс» V Усеукраїнського фестивалю-конкурсу мистецтв «Осінні мелодії» (м. Харків); I місце на Міжнародному фестивалі Шоу талантів «Лотос надії» (м. Харків); В. Ворона – I місце у I Міжнародному фестивалі-конкурсі мистецтв «Зимнее сияние» (м. Харків); Є. Вітковська – I місце на II Міжнародному фестивалі-конкурсі мистецтв «Зимнее сияние» (м. Харків).

Наукова проблема, над якою працює викладач: «Етномузичні цінності у вихованні майбутніх учителів музичного мистецтва».

ДОРОШ ТЕТЯНА ЛЕОНІДІВНА

Кандидат наук з державного управління, професор кафедри фортепіано,
викладач фортепіано

1987 року закінчила Харківський інститут мистецтв імені І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано. 2014 року захистила кандидатську дисертацію за темою «Державне управління музичною освітою в контексті гуманізації суспільства» зі спеціальності 25.00.01 «Теорія та історія державного управління».

У навчальному закладі працює з 1987 року.

Секретар науково-методичної ради факультету фізичного виховання та мистецтв, координатор Мережі міжнародного співробітництва та академічної мобільності.

Викладач є автором та співавтором низки науково-методичних робіт, серед яких: навчально-методичний посібник «Культурно-мистецькі заходи. Частина 1», навчально-методичний посібник «Організація та проведення культурно-мистецьких заходів зі студентами мистецького профілю. Частина 2», електронний посібник «Методика підготовки майбутнього фахівця в галузі музичного мистецтва» тощо.

Учасниця Міжнародних освітніх та наукових програм (2014 року брала участь у семінарі країн, що входять до Європейського союзу за темою «Освітня програма з європейських студій»).

Під керівництвом Т. Дорош студенти стають дипломантами та лауреатами Всеукраїнських («Інструментально-виконавська майстерність», м. Ніжин; «Fortissimo», м. Харків) та Міжнародних конкурсів, фестивалів у номінації «Фортепіано» («Київ – любовь моя!» у рамках проєкту «Творческий шанс», м. Київ; «Переяславський дивограй», м. Переяслав-Хмельницький; «Мир, искусство и море», Золоті Піски, Болгарія). Т. Дорош – учасниця міжнародних європейських онлайн фестивалів-конкурсів мистецтв у номінації фортепіанний ансамбль у системі «викладач-студент» («Зірковий грамофон талантів 2017», м. Львів та «Барви європи», Україна-Болгарія).

Тетяна Леонідівна має подяки за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва дитячої та юнацької творчості талановитої молоді України, за підготовку лауреатів до Міжнародного полікультурного фестивалю-конкурсу «Переяславський дивограй», за активну роботу з естетичного виховання молоді (Генеральний Секретар Федерації Асоціацій, Центрів та Клубів ЮНЕСКО Республіки Молдова).

2016 року пройшла стажування в Міжнародному університеті імені Шиллера в Гейдельберзі (Німеччина). Того ж року Т. Дорош брала участь у роботі «Круглого столу» за темою «Проблеми традиційної та інноваційної музичної освіти: україно-німецькі паралелі» за участі музичних фахівців із Академії музики ім. Роберта Шумана (Дюссельдорф) та представників вищих мистецьких навчальних закладів України (Київ, КНУКіМ).

2018 року – учасниця XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Того ж року отримала іменний сертифікат про підвищення кваліфікації за темою «Інноваційні методи викладання, навчання й менеджменту: новітні світові та європейські практики».

ЗАРЯ ЛАРИСА ОЛЕКСАНДРІВНА

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фортепіано,
викладач фортепіано

1984 року закінчила Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано. 2013 року захистила кандидатську дисертацію за темою «Методика формування у молодших школярів інтересу до музики з використанням мультимедійних технологій» зі спеціальності 13.00.02 – «Теорія та методика музичного навчання».

У навчальному закладі працює з 1979 року.

Автор навчально-методичних посібників: «Вивчення фортепіанних творів харківських композиторів у процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва», «Методика підготовки майбутніх музичних керівників до пробних музичних занять у закладах дошкільної освіти» тощо. Автор-упорядник навчально-методичних видань «Музична школа» за № 7, 2014 р. та № 7 2017 р.

Керівник студентського наукового гуртка кафедри фортепіано «Ерудит» з 2008 року.

Викладач є постійним учасником Міжнародних, Усеукраїнських, Регіональних наукових конференцій. Географія публікацій науковця широко представлена у збірниках країн Європейського союзу, Японії тощо.

Лариса Олександрівна – Лауреат (1 місце) телевізійного фестивалю-конкурсу «Взірець таланту» (2017 р.).

Студенти викладача – лауреати та дипломанти Міжнародних, Усеукраїнських конкурсів-фестивалів.

Сфера наукових інтересів – теорія і методика удосконалення фахової підготовки студентів.

КАППЕ ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

Викладач фортепіано, концертмейстер хору

1977 року закінчила Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано.

У навчальному закладі працює з 1982 року.

Проводить активну концертну, просвітницьку діяльність, активно пропагує класичну музику та є учасницею численних концертних проєктів, що проходять у Харкові та інших містах України.

Ірина Анатоліївна – концертмейстер, виконавська майстерність якого неодноразово була відмічена відповідними подяками й грамотами. Багато років І. Каппе акомпанувала ансамблю скрипалів «Чарівна скрипка» під керівництвом засл. артиста України В. Дмитренка. Концертні виступи цього колективу проходили в залі Харківської філармонії, Будинку камерної та органної музики тощо.

На цей час Ірина Анатоліївна є концертмейстером студентського хору «Розмай» під керівництвом доцента Ю. Іванової, що здобув почесне звання «Зразковий художній колектив» (2019).

Студенти викладача є постійними учасниками й переможцями Регіональних та Усеукраїнських конкурсів: II Міжнародний фестиваль-конкурс мистецтв «Зимове сяйво» – Л. Бесцінна Лауреат I ступеня (2016 р., м. Харків); V Міжнародний фестиваль Шоу талантів «Лотос Надії» – Л. Бесцінна II місце (2017 р., м. Харків); VI Міжнародний фестиваль Шоу талантів «Лотос Надії» – О. Кравченко Лауреат I ступеня (2018 р., м. Харків).

І. Каппе нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти» (1990 р.), почесними грамотами та листами подяки.

ЛОЗЕНКО КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Кандидат мистецтвознавства, викладач фортепіано

2011 року закінчила магістратуру Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано (клас професора М. Чернявської), 2015 року – аспірантуру цього ж навчального закладу. 2016 року захистила кандидатську дисертацію за темою «Синестезія як спосіб осягнення смислу музичного твору: теорія і практика ХХ – початку ХХІ століть» (наук. керівник – Ю. Ніколаєвська) зі спеціальності 17.00.03 – «Музичне мистецтво». У своєму

дисертаційному дослідженні Катерина Лозенко розробляла сферу музичної синестезіології, і досліджувала місце синестезії в музичній комунікації композитор-виконавець-слухач на прикладі музики ХХ-ХХІ століття.

З 2010 року працювала концертмейстером та викладачем у музичних школах Харкова, з 2017 року – лектор-музикознавець Харківської обласної філармонії. Брала участь в організації та проведенні музичних фестивалів «Impreza» (2018), «День музики у Харкові» (2018), «Kharkiv Music Fest» (2019) тощо.

У навчальному закладі працює з 2019 року.

Зараз викладач працює над практичною розробкою синестетичної проблематики у сфері музичної педагогіки, а саме – слуханні музики. Також серед наукових інтересів К. Лозенко – музична психологія, психологія сприйняття музики, музична естетика, музика ХХ-ХХІ століть, когнітивне музикознавство.

ЛОСЄВ ОЛЕКСАНДР СЕМЕНОВИЧ

Старший викладач кафедри фортепіано, викладач фортепіано

1976 року закінчив Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано.

У навчальному закладі працює з 1993 року, виконував обов'язки заступника декана факультету.

Серед вихованців О. Лосєва – лауреати Міжнародних, Усеукраїнських та Регіональних конкурсів, а саме:

Міжнародний конкурс «Блакитний Дунай» – Т. Агеєва І премія (2011 р., м. Будапешт); Усеукраїнський конкурс мистецтв «Джерело талантів» – Т. Агеєва Гран-прі (2011 р., м. Харків); Міжнародний конкурс «Париж, я кохаю тебе» – Т. Агеєва І премія (2013 р., м. Париж); III Міжнародний фестиваль-конкурс мистецтв «Творчий шанс» – А. Кривошей лауреат II ступеня (2015 р., м. Харків); II Міжнародний конкурс-фестиваль «Зимове сяйво» – Л. Ястребова І премія (2016 р., м. Харків); V Міжнародний фестиваль «Лотос надії» – Л. Ястребова І місце (2017 р., м. Харків); V Міжнародний фестиваль «Лотос надії» – А. Кривошей І місце (2017 р., м. Харків); V Міжнародний фестиваль «Лотос надії» – С. Волотка II місце (2017 р., м. Харків); Міжнародний фестиваль «Лотос надії» – С. Волотка, Л. Ястребова І місце (2018 р., м. Харків); Усеукраїнський відкритий фестиваль-конкурс «Запали свою зірку» – С. Волотка І місце (2019 р., м. Харків).

Нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти» (2005 рік), Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України.

ЛОСЄВА ОЛЕНА СЕРГІЇВНА

Викладач фортепіано

1975 року закінчила Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано.

У навчальному закладі працює з 1976 року.

З 1991 по 2006 роки обіймала посаду голови циклової комісії фортепіано. Отримала диплом учасника обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» (2005).

Серед вихованців – дипломанти та лауреати Міжнародних, Усеукраїнських та Регіональних конкурсів.

Олена Сергіївна є автором та співавтором декількох робіт науково-методичного характеру, серед яких: навчально-методичний посібник «Теоретико-методичні та інструментально-виконавські основи підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва» (у співавторстві з О. Цурановою та О. Погодою); методичні рекомендації «Навчально-творча діяльність студентів на заняттях із дисципліни “Спеціальний музичний інструмент (фортепіано)”» (у співавторстві з О. Лосєвим); методичні рекомендації «Шляхи вдосконалення професійної адаптації студентів-першокурсників мистецьких спеціальностей до навчального процесу» (у співавторстві з О. С. Лосєвим) тощо.

Нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти» (2004), почесними грамотами та листами подяки.

ОВЧАРЕНКО ЛІЛІАНА ВАЛЕРІЇВНА

Старший викладач кафедри фортепіано, викладач фортепіано

1985 року закінчила Сумський державний педагогічний інститут ім. А. С. Макаренка за спеціальністю музика.

У навчальному закладі працює з 1974 року.

Студенти класу Л. Овчаренко неодноразово ставали переможцями конкурсів і фестивалів виконавської майстерності: Міжнародний конкурс молодих виконавців «Шоу. Західний регіон» – дует Г. Захарова, Г. Кравцова II місце (м. Рівне); Усеукраїнський конкурс «Fortissimo» – дует Г. Захарова, Г. Кравцова II місце (м. Харків);

III Міжнародний конкурс сучасного мистецтва «Art prime fest» – дует Б. Блудов, С. Хохлова I місце Лауреата у номінації «Інструментальне мистецтво» (2019 р., м. Харків); IV International Fest of Modern Arts – дует Б. Блудов, С. Хохлова, I місце Лауреата у номінації «Інструментальне мистецтво» (2019 р., м. Харків).

Багато років є наставником академічних груп, у роботі з якими творчо використовує різні форми й методи виховання, результативні за своїм змістом у активізації навчальної та позааудиторної діяльності студентів. Ліліана Валеріївна 2013 року представила узагальнений педагогічний досвід виховної роботи за темою «Організація та проведення різноманітних видів позааудиторної діяльності як умова самопізнання, самореалізації, саморозвитку студентської молоді».

Нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти» (2004), почесними грамотами та листами подяки.

ОВЧАРОВА ІРИНА АРСЕНТІЇВНА

Викладач фортепіано

1977 року закінчила Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю музикознавство.

У навчальному закладі працює з 1979 року.

Викладач є автором та співавтором низки науково-методичних робіт, серед яких: методичний посібник «Теоретико-методичні основи вивчення професійно-педагогічного пісенного репертуару в процесі фахової підготовки студентів» (у співавторстві з В. Булгаковою,

О. Жилкіною, І. Каппе); методичні настанови «Патріотичне виховання майбутніх учителів музичного мистецтва засобами національної культурної спадщини» тощо.

Проблематика її наукових та методичних праць сприяє розв'язанню питань формування у майбутніх учителів музичного мистецтва громадсько-патріотичних почуттів, національної та інтернаціональної свідомості, гуманістичного напрямку в педагогічній роботі.

Викладач систематично проводить лекторсько-концертні та просвітницькі заходи, є організатором щорічного науково-методичного круглого столу кафедри, де, серед іншого, обговорюються питання сучасної мистецької освіти, а саме: «Жанр мініатюри у контексті становлення професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва»; «Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в контексті актуальних проблем сучасної освіти» тощо.

ОЛЕШКО ВАЛЕРІЙ ЛЕОНІДОВИЧ

Викладач фортепіано, концертмейстер хору

1986 року закінчив Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано.

У навчальному закладі працює з 1986 року.

Лауреат багатьох Національних та Міжнародних конкурсів, а саме: I Всесоюзний конкурс фортепіанного виконавства ім. С. Рахманінова – дипломант (1983 р.); Усеукраїнський конкурс фортепіанного виконавства ім. М. Лисенка – дипломант (1984 р., 1988 р.); VI Усеукраїнський вестиваль-

конкурс мистецтв «Осінні мелодії» – Гран-прі (2015 р., м. Харків); Міжнародний фестиваль Шоу талантів «Лотос Надії» – I місце (2016 р., м. Харків). Свій багаторічний досвід виконавської майстерності викладач успішно передає своїм вихованцям, які також є постійними учасниками та переможцями Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів.

Валерій Леонідович багато років виконує обов'язки концертмейстера народного аматорського колективу хору «Світанок», який є неодноразовим переможцем Усеукраїнських та Міжнародних конкурсів хорового мистецтва.

Викладач є автором та співавтором науково-методичних праць: методичні настанови «Опрацювання нотного тексту як базовий елемент фортепіанної підготовки студентів мистецьких спеціальностей»; навчально-методичний посібник «Теорія та методика ансамблевого виконавства» (у співавторстві з Т. Олешко, О. Шумською) тощо.

Науково-методична проблема, над якою працює викладач: «Виховання виконавської культури, творчої самостійності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами фортепіанної музики».

ОЛЕШКО ТЕТЯНА ЄВГЕНІВНА

Викладач скрипки

1988 року закінчила Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю скрипка.

У навчальному закладі працює з 1986 року.

Викладач є керівником ансамблю скрипалів «Чарівні скрипки», що неодноразово брав участь у концертних заходах різного рівня (академічного, міського).

Студенти викладача є переможцями Національних та Міжнародних конкурсів і фестивалів виконавської майстерності, а саме:

VI Усеукраїнський вестиваль-конкурс мистецтв «Осінні мелодії» – ансамбль скрипалів «Чарівні скрипки» Гран-прі (2014 р., м. Харків); Міжнародний фестиваль-проект «Творчий шанс» – ансамбль скрипалів «Чарівні скрипки» переможці супер-фіналу (2014 р., м. Харків); Усеукраїнський вестиваль-конкурс мистецтв «Осінні мелодії» – К. Машкова I місце (2015 р., м. Харків); Міжнародний фестиваль-конкурс «Київ – любов моя!» – І. Веклич II місце (2015 р., м. Київ); Міжнародний фестиваль-конкурс «Київ – любов моя!» – К. Машкова II місце (2016 р., м. Київ); International festival-contentst «Spring kaleidoscope of talents» – С. Сіра Лауреат, I місце, номінація «Інструментальне виконавство. Скрипка (соло)» (2018 р., м. Харків).

Викладач є автором та співавтором науково-методичних праць: хрестоматія до навчальної дисципліни «Ансамблеве виконавство з методикою» (у співавторстві з В. Олешко, О. Шумською) тощо.

Науково-методична проблема, над якою працює викладач: «Виховання виконавської культури, творчої самостійності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами скрипкової музики».

СМОРОДСЬКИЙ ВІТАЛІЙ ІГОРОВИЧ

Кандидат педагогічних наук, викладач фортепіано

2002 року закінчив Харківський державний інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано.

У навчальному закладі працює з працює з 2016 року.

Лауреат Усеукраїнського конкурсу піаністів – студентів педагогічних закладів вищої освіти, багаторазовий лауреат конкурсу «Студентська весна», дипломант Міжнародного конкурсу «Fortissimo». З 2001 року працював у провідних музичних школах міста Харкова. З 2005 по

2006 роки проходив стажування в Академії музики в м. Прага, Чеська Республіка.

2015 року захистив кандидатську дисертацію за темою «Формування виконавських навичок гри на фортепіано в учнів ДМШ на засадах жанрового підходу» зі спеціальності 13.00.02 – «Теорія та методика музичного навчання». Брав участь в організації та проведенні музичного фестивалю «Rondo» (2016), був членом журі фестивалю «Музичний Art fest» (2016) м. Харків, «Харківські зорі» (2018). Член Національної Всеукраїнської музичної спілки.

Студентка В. Смородського В. Портняга неодноразово ставала переможницею конкурсів і фестивалів виконавської майстерності: І Міжнародний конкурс сучасного мистецтва «Art prime fest» (2018, м. Харків), Міжнародний фестиваль-конкурс музичного мистецтва «Київський колорит» (2017, 2018, м. Київ).

Сфера наукових інтересів В. Смородського обіймає питання фортепіанного виконавства та музичної педагогіки освітнього спрямування. Веде плідну педагогічну, концертну, просвітницьку діяльність.

ТУРУКІНА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

Викладач фортепіано

1987 року закінчила Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського.

У навчальному закладі працює з 1985 року.

Провідною темою багаторічної роботи викладача є розвиток виконавської культури, творчої самостійності, пізнавальної активності майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті сучасних вимог мистецької освіти.

Постійно підвищує свій професійний рівень, проводить наукову та методичну роботу, залучає до науково-дослідницької роботи студентів свого класу.

Студенти класу О. Турукіної неодноразово ставали переможцями конкурсів і фестивалів виконавської майстерності: Міжнародний конкурс молодих виконавців «Шоу. Західний регіон» – дует Г. Захарова, Г. Кравцова II місце (м. Рівне); Усеукраїнський конкурс «Fortissimo» – дует Г. Захарова, Г. Кравцова II місце (м. Харків); III Міжнародний конкурс сучасного мистецтва «Art prime fest» – дует Б. Блудов, С. Хохлова I місце Лауреата у номінації «Інструментальне мистецтво» (2019 р., м. Харків); IV International Fest of Modern Arts – дует Б. Блудов, С. Хохлова, I місце Лауреата у номінації «Інструментальне мистецтво» (2019 р., м. Харків).

О. Турукіна виконує обов'язки куратора академічної групи, використовуючи у своїй роботі сучасні форми і методи виховання.

Нагороджена почесними грамотами та листами подяки.

ШКОЛЬНИК СЕРАФИМА ЯКІВНА

Старший викладач кафедри фортепіано, викладач фортепіано

1968 року закінчила Харківський державний інститут культури за спеціальністю «Культосвітня робота».

У навчальному закладі працює з 1993 року.

Методична проблема над якою працює викладач: «Удосконалення професійної підготовки студентів засобами сучасних мистецьких технологій».

Викладач є автором та співавтором 16 видань освітнього спрямування для дітей, серед яких: «Музичні інсценівки за мотивами «Байок харківських Г. С. Сковороди»,

Кам'янець-Подільський; «Перші кроки школяра у світ музики», «Веселі руханки», Тернопіль; «Пісенна скринька школяра», Харків; «100 розвивальних логопедичних ігор та вправ», «Уроки Сухомлинського», Харків тощо.

Має 37 публікацій методичних наробок, що опубліковані у Всеукраїнських журналах, а саме: «Мистецтво і освіта», «Дошкільне виховання», «Початкова школа», «Дефектолог», «Розкажіть онуку», «Палітра педагога» тощо.

Викладач багато часу приділяє освітньо-виховній роботі. Нею підготовлено цикл тематичних культурно-мистецьких заходів за участю студентів та викладачів: «Життя та філософія Г. С. Сковороди», «Україно моя, ти одна, як життя», «Козацькому роду нема переводу», «Жіночі портрети в музиці. Є. Мірошніченко» тощо.

За останні 5 років викладачем у співавторстві з Т. Бешапошніковою створено 12 методичних робіт, затверджених на засіданнях науково-методичної ради академії та факультету, серед яких: «Формування поліхудожніх компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва», збірка пісень

у полегшеному перекладенні для фортепіано «Пісня на добро», «Музичні театралізовані казки для дітей», «Вивчення творів української музичної спадщини в процесі фортепіанної підготовки» тощо. Написано 30 статей музично-педагогічного спрямування.

Нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, нагрудним знаком «Відмінник освіти України».

ШУМСЬКА ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА

Кандидат педагогічних наук, доцент, викладач фортепіано

1982 року закінчила Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського за спеціальністю фортепіано, 2007 року захистила кандидатську дисертацію за темою «Естетична підготовка майбутніх учителів у Харківському університеті (друга половина XIX – початок XX ст.)» зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, 2008 року отримала вчене звання доцента кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя.

З 2010 року працює на посаді доцента кафедри фортепіано.

Науковий доробок складає понад 50 наукових та науково-методичних праць, серед яких: монографія «Естетична підготовка майбутніх учителів у Харківському університеті (друга половина XIX-початок XX століття)»; навчально-методичний посібник «Методика використання джазового компоненту у професійній підготовці вчителів музичного мистецтва»; методичні рекомендації «Інтеграція мистецтва у навчально-виховний процес

сучасних ЗНЗ»; «Формування у студентів навичок педалізації на заняттях з дисципліни “Спеціальний музичний інструмент. Фортепіано”» тощо.

Під час роботи в академії підготувала більше 10 лауреатів Усеукраїнських та Міжнародних конкурсів і фестивалів, із яких 3 отримали Гран-прі: Міжнародний фестиваль «Зимове сяйво» – А. Сердакова Гран-Прі, А. Сердакова, О. Бутковський I місце (2016 р., м. Харків); Міжнародний фестиваль Шоу талантів «Лотос надії» – В. Ворона Гран-прі (2018 р., м. Харків); VIII Міжнародний Відкритий фестиваль-конкурс «Весняний фестиваль мистецтв» – В. Ворона I місце Лауреата (2018 р., Україна-Болгарія); VIII Міжнародний Відкритий фестиваль-конкурс «Весняний фестиваль мистецтв» – В. Ворона, Каневська А. II місце Лауреата у номінації «Дует, фортепіано» (2018 р. Україна-Болгарія); Міжнародний фестиваль Шоу талантів «Лотос надії» I місце Лауреата у номінації «Інструментальний жанр. Фортепіано», I місце Лауреата у номінації «Авторський твір» (2018 р., м. Харків); I Міжнародний конкурс сучасного мистецтва «Art prima fest» – В. Ворона I місце (2018 р., м. Харків).

Коло наукових інтересів – естетична підготовка студентів ЗВО.

ВЕРНЕР ОЛЬГА ЮРІЇВНА

Учитель початкових класів першої кваліфікаційної категорії
Харківської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 52.

2004 року закінчила Харківський педагогічний коледж, 2007 року закінчила Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди за спеціальністю «Початкове навчання».

Методична тема, над якою працює вчитель: «Формування ключових компетентностей учнів початкових класів на основі ціннісного підходу». Організовує участь школярів у Міжнародних, Усеукраїнських конкурсах.

О. Вернер є автором видань для дітей освітнього спрямування (публікації в журналах «Розкажіть онуку», «Початкова школа»).

Має публікації методичних наробок у Всеукраїнських журналах, таких як «Дефектолог», «Психолог».

Бере участь у Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Співпрацює із викладачами кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

ПІСЛЯМОВА

Підготовці вчителів нової генерації, здатних до творчого застосування виховного потенціалу мистецтва в освітньому процесі, присвячена щоденна робота колективу кафедри, у центрі уваги якого – формування гармонійної особистості.

Вагому роль у цьому процесі посідає позааудиторна робота. До її особливостей належить урахування таких принципів, як емоційна насиченість педагогічного процесу та спонукання до творчого самовираження. Позааудиторна діяльність є ефективним засобом, що сприяє творчій самореалізації студентів. Її значущість як атрибуту культури і водночас складника професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва зумовлюється необхідністю гармонійного розвитку особистості студента, розширенням його світогляду, ерудиції, формуванням критичного ставлення до явищ мистецького життя. Загальновідомо, що позааудиторна робота сприяє розширенню музичного світогляду здобувачів освіти у всій багатогранності її форм, які великі можливості надає для поглиблення знань і виховання музичного смаку, для розвитку творчої ініціативи. Тому викладачі кафедри фортепіано намагаються якомога більше приділяти уваги цьому напряму діяльності, залучаючи майбутніх учителів музичного мистецтва до різноманітних форм реалізації свого творчого потенціалу. Педагогічна взаємодія викладача та студента в позааудиторній діяльності ґрунтується на загальнопедагогічних принципах (культуропровідність, цілеспрямованість, наступність, послідовність, виховання особистості в колективі, свідомості й активності студентів тощо), і має такі специфічні ознаки, як ініціатива студентів, врахування їхніх інтересів та потреб, самостійна творча діяльність.

Підготовка позааудиторних заходів спонукає необхідність студентів до творчої переробки раніше засвоєних педагогічних та спеціальних знань, до вивчення нової музичної літератури для більш глибокого сприйняття

музичних творів, до розширення художніх асоціацій та знань у галузі музичного мистецтва.

Завдання підготовки майбутніх фахівців пов'язані з виявленням найбільш суттєвих елементів позитивного мотиваційного ставлення до позааудиторної діяльності, становленням інформаційно-діяльничої системи, що сприяє свідомому й цілеспрямованому засвоєнню знань і виконавських умінь, а також самооцінці власної сутності як особистості й майбутнього вчителя.

Позитивне ставлення до позааудиторної діяльності інтегрує в собі сформованість особистісно-ідейної, педагогіко-просвітницької та пізнавальної спрямованості майбутнього фахівця.

При цьому неухильно зростає роль особистісних професійно значущих якостей, переконань, які разом із сукупними знаннями, вміннями, навичками уособлюють і презентують гідного носія культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Береза А. В. Педагогічно-виконавська практика майбутнього вчителя музики : навч.-метод. посіб. / А. В. Береза. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. – 184 с.
2. Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності : навч. посіб. / І. Д. Бех. – Київ : Академвидав, 2009. – 248 с.
3. Бочкарев Л. Л. Психология музыкальной деятельности / Л. Л. Бочкарев. – Москва : Ин-т психол. РАН, 1997. – 352 с.
4. Дорош Т.Л. Культурно-мистецькі заходи : навч.-метод.посіб / Т.Л. Дорош. –Харків : ФОП Панов А.М., 2017. – Ч.1. – 103 с.
5. Дорошенко Т. В. Розвиток творчих здібностей на уроках музики: метод. реком. / Т. В. Дорошенко. – Київ : Початкова школа, 2001.– 137 с.
6. Ефективність навчання студентів : навч. посіб. / В. І. Євдокимов, Г. Ф. Пономарьова, В. В. Луценкота ін. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2004. – 222 с.
7. Кондрашова Л. В. Внеаудиторная работа по педагогике в педагогическом институте / Л. В. Кондрашова. – Киев; Одесса : Вища школа, 1988. – 160 с.
8. Костюк О.Г. Сприймання музики та художня культура слухача / О. Г. Костюк. – Київ : Наукова думка, 1965. – 187 с.
9. Ляшенко І. В. Національне та інтернаціональне в музиці / І. В. Ляшенко. – Київ : Наук. Думка, 1991. – 269 с.
10. Масол Л. М. Музичне мистецтво : підруч. для 6 кл. для загальноосвіт. навч. закл. / Л. М. Масол, Л. С. Аристова. – Харків : СИЦІЯ, 2014. – 160 с.
11. Мистецтво у розвитку особистості: монографія / за ред., передмова та післямова Н. Г. Никало. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006. – 224 с.

12. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: історія та теорія : навч. посібник (двомовний) / О. В. Михайличенко. – Суми : Козацький вал, 2009. – 208 с.
13. Некрасов Ю. В. Комплексне навчання гри на фортепіано: навч.-метод. посібник / Ю. В. Некрасова. – Одеса, 2000. – 149 с.
14. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навч. посібник / О. М. Олексюк. – Київ : КНУКіМ, 2006. – 188 с.
15. Падалка Г. М. Музична педагогіка: курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін в системі педагогічної освіти / Г. М. Падалка. – Херсон : ХДПШ, 1995. – 104 с.
16. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва: теорія і методика викладання / Г. М. Падалка. – Київ : Освіта України, 2008. – 272 с.
17. Питання фортепіанної педагогіки та виконавства : зб. статей / ред. та упоряд. А. Й. Корженевського. – Київ : Музична Україна, 1981. – 115 с.
18. Пономарьова Г. Ф. Виховання майбутнього педагога: теорія і практика: монографія / Г. Ф. Пономарьова. – Харків : Ранок, 2015. – 547 с.
19. Пономарьова Г. Ф. Практикум з педагогіки : навч. посібник / Г. Ф. Пономарьова, І. П. Репко, В. І. Одарченко. – Харків : ТО Ексклюзив. 2016. – 243 с.
20. Психолого-педагогічні умови організації освітнього процесу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва : практич. посібник / уклад. : С.В. Аржанухіна, О.В. Перцова, І.О. Степанець, О.О. Цуранова; КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР. – Харків, 2018. – 140 с.
21. Росул Т. В. Педагогічна інтерпретація музичного образу в процесі підготовки майбутніх учителів музики / Т. В. Росул. – Ужгород : УжНУ, 2009. – Вип. 17. – С. 165–167.
22. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. / О. П. Рудницька. – Київ, 2002. – 270 с.
23. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей / Б. М. Теплов. – Москва : Педагогика, 1985. – С. 42–222.

24. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць / ред. колегія О. П. Щолокова та інші. – Київ : НПУ, 2000. – 181 с.
25. Харківська А. А. Теоретичні та методичні засади управління інноваційним розвитком вищого навчального педагогічного закладу / А. А. Харківська. – Харків. – 2011. – 364 с.
26. Цуранова О. О. Розвиток пізнавально-творчої самостійності майбутнього вчителя музики в контексті інструментально-виконавської підготовки / О. О. Цуранова, С. В. Аржанухіна, В. А. Булгакова. – Харків, 2010. – 53 с.
27. Шкільнік С.Я. Музичні театралізовані казки для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : навч.-метод. посіб. / С.Я. Шкільнік, Т.В. Бешапошникова, О.О. Цуранова. – Харків, 2016. – 142 с. : нот.
28. Щолокова О. П. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього учителя / О. П. Щолокова. – Київ : ВПОЛ, 1996. – 172 с.
29. Щолокова О. П. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць / О. П. Щолокова. – Київ : НПУ, 2000. – 181 с.

ДОДАТКИ
Додаток А

Фотоматеріали

Освітньо-мистецький захід «Пам'яті М. Кристалінської» (23.04. 2010)

Освітньо-мистецький захід
«Пам'яті В. Толкунової. Я не можу інакше» (04.04. 2011)

Освітньо-мистецький захід «У світі тварин» (2013)

Освітньо-мистецький захід присвячений творчості О. Гречанинова з нагоди 150-річчя від дня народження композитора (27. 11. 2014)

Освітньо-мистецький захід «Музичне натхнення» (08.12.2014)

Освітньо-мистецький захід «Концерт присвячений творчості Й.С. Баха»
(06.04.2015)

Освітньо-мистецький захід «Україно моя, ти одна, як життя» (27.11.2015)

Освітньо-мистецький захід «Музика води» (01.12.2015)

Освітньо-мистецький захід «П. І. Чайковський.
З нагоди 175-річчя від дня народження» (25.02. 2016)

Освітньо-мистецький захід «Ансамблева музика» (01.04.2016)

Науково-методичний круглий стіл на тему
«П. І. Чайковський та сучасність» 2016 р.

Освітньо-мистецький захід «Мистецтво як відображення світу природи»
(23. 11. 2016)

Освітньо-мистецький захід «Від бароко до сучасності» (8.11. 2017)

13-й обласний конкурс обдарованої молоді «Музична Слобожанщина»
(2017)

Творча конференція (концерт)
«Ювілейні дати... Кафедри фортепіано – 60 років.
Минуле. Сучасність. Перспективи» (24. 11. 2017)

Освітньо-мистецький захід «Музика в нашому житті» (08.12.2017)

Круглий стіл «Західноєвропейський романтизм у музиці» (2017)

Дитячий мюзикл «Кіт що читає» у рамках творчої зустрічі
з харківським композитором Л. Фучаджи (2017)

Освітньо-мистецький захід «Життя та філософія Г. С. Сковороди» (2018)

Освітньо-мистецький захід «Танцювальні ритми країн світу» (01.11.2018)

Освітньо-мистецький захід «Граємо в ансамблі» (27.03.2019)

Освітньо-мистецький захід «Наша рідна Україна» (18.04.2019)

Творчий звіт викладачів кафедри (18.12.2019)

Додаток Б
Мультимедійні презентації заходів

«МОЯ РІДНА БАТЬКІВЩИНА»
Сценарії освітньо-мистецьких заходів
національно-патріотичного спрямування

1. «Вірю в себе! Вірю в Україну!»

2. «Козацькому роду нема переводу»

3. «Україно моя, ти одна як життя»

4. «Национальна символіка України
в українській фортепіанній музиці»

5. «Скарби української фортепіанної музики»

«Я У СВІТІ»

Сценарії освітньо-мистецьких заходів виховного спрямування

1. «Світ природи у музичному мистецтві»

2. «У світі казки»

3. «У світі тварин»

4. «Музика єднає»

5. «Музика в нашому житті»

«ВИДАТНІ ПОСТАТІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА»

Сценарії освітньо-мистецьких заходів художньо-культурного спрямування

1. «Жіночі портрети в музиці.
Євгенія Мірошніченко»

2. «Життя та філософія Г. С. Сковороди»

3. «Клавдія Шульженко – легенда часу»

4. «Свій творчий подих я віддав народу.
Пам'яті М. В. Лисенка»

5. «Творчий портрет композитора О. Гедіке»

«ПОДОРОЖУЄМО СВІТОМ»
Сценарії освітньо-мистецьких заходів просвітницького спрямування

1. «Наша рідна Україна»

2. «Японія: традиції та сучасність»

3. «Мистецтво Грузії»

Навчальне видання

ЦУРАНОВА Оксана Олексіївна.
БЕСШАПОШНИКОВА Тетяна Василівна
ШКОЛЬНИК Серафіма Яківна
БУЛГАКОВА Валентина Анатоліївна
ПОГОДА Олена Василівна
ЛОССВА Олена Сергіївна
АРЖАНУХІНА Світлана Василівна
ОВЧАРОВА Ірина Арсентіївна
ШУМСЬКА Ольга Олександрівна
БИВШЕВА Тамара Федорівна
ЗАРЯ Лариса Олександрівна
ОВЧАРЕНКО Ліліана Валеріївна
СМОРОДСЬКИЙ Віталій Ігорович
ВЕРНЕР Ольга Юріївна

ОСВІТНЬО-МИСТЕЦЬКИЙ АЛЬМАНАХ КАФЕДРИ ФОРТЕПІАНО: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

Редактор Проворна І. О.